

HAJDÚ-BIHARI

XXXVI. ÉVFOLYAM
294. SZÁM

ÁRA: 1,60 FORINT

1979. XII. 16.
VASÁRNAP

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

NAPLÓ

ÖNAPTÁR

ezelőtt, 1859. de-
ettett és 58 éves
halt meg Lud-
nyel orvos, az
y megalkotója,
nt nyelvtanát
lvánosságra.
t főleg neola-
elvékből állított
gy szláv nyelvi
mált. Szókészle-
több nyelvben
mló alakú sza-
sze, s a nyelv-
kiküszöbölte a
ek elsajátítását
eleket. Az álta-
rintkezés meg-
épek közlede-
ására alkotott
terjedt; nap-
száz országban
millió ember be-

nyv jelent meg
elven, s műve-
szagos és nem-
kbe tömöríttek,
az 1908-ban ala-
ség, az Univer-
Asocio (UEA,
eranto Szövet-
kelye Amsz-
ty fejlődésének
ágának védel-
ezett Eszperan-
a Nyelvi Bizott-
ságot), mindket-
dik. Az eszpe-
ran is sok híve

ELETES KESZTŐ

erenc
12-144.

Őszámok

9, 74, 89

RTÁS. A me-
December 22-
rától 19 óráig
—24—25—26-
t, valamint 1-

Kézimunka-
rendeztek a
ások a Posta-
szakszervezeti

EREPLÉS.
terepel a hét
receni Vojtina
debreceniek
Csili Művelő-
két idei nagy
kat, a Ludas
ldit mutatják

CS. A Ma-
Műszaki Tu-
gyüjtőműködési
Bizottság az
megállapo-
k 30. évfordu-
el emlékérem-
lel tüntette ki
akadémikust,
magkutató In-
ját.

KODALOM.
vel ezelőtt kö-
Debrecenben
és Erdi Zsu-
leum alkalmá-
spárt öt gyer-
y unokája kö-

LITÁS. De-
n a hajdúszo-
si művelődési
a pedagógus
hobbikállítá-
mely december
kinthető meg.

nyfejtők mébe!

979. november
megjelent ké-
helyes megfej-
em, ahogy nesz-
őreg fa lemez-

verték: Gortva
ecen, Bercsényi
Éva Debrecen,
2.; Melegh Ilo-
Mester u. 25.;
Debrecen, Do-
30.; Oláh Ani-
Csapó u. 85.;
ebrecen, Csige-
óth János Deb-
János u. 8.;
Polgár, Mó-
Halmi Gyuláné
Hajdú út 29.;
Pocsaj, Petőfi u.

tőség: Debrecen,
12-144 — Fe'elős
forint, egy évre

Az otthon szava

Megtérve évközi kalandozásainkból mindinkább hazafelé vesszük az irányt. Ami tavasszal, nyáron kifelé való vágyakozás, az decemberre hazagyekvés. Megrakodva emlékekkel, felidézésre váró szellemi-lelki javakkal, célba vesszük az otthon küszöbét, s egyébre már gondolni se akarunk: haza, haza — megtisztulni és megmérteni az otthoni szeretetben.

Nem mehetünk üres kézzel. Többnek, rakottabbnak, bölcsébbnek akarnak látni szerteink, mint legutóbb, még ha tudják is, hogy súlyosult az iga, hogy ritkult a haj. Rakottabbnak, szebbnek, vidámabbnak akarnak látni bennünket anyáink, amikor a csendesült fézünk küszöbén megérkezik a kapaszkodó karok ölelésébe. S ha vészett csatából, sebesülten, fáva, hidegteleléses álmok nyomával érkezik meg, az se baj. Otthon meggyógyulunk.

Van-e tisztességesebb fáradozás az otthonteremtésnél? Annak az otthonnak a megteremtésénél, amely nem materiában mérhető, hisz sokkal különb annál és el is rejtezik a mértékegységek és számok emlegetésekor? Aligha. Az otthon a legfennköltebb eszmék hátszaga. Az otthon szülő, az otthon hitves, az otthon gyermek.

Minden elszakadás időleges, ha erősek vagyunk, mint Odüsszeusz, akinek fülében — bármily távol is bolyongott — a szírenek éneke sem nyomhatta el az otthon szavát. Az otthon szava minket is elkísér, s ha rá hallgatunk, sosem vétünk a tisztesség ellen.

Karácsony a békeesség a család, a szeretet ünnepe. A tisztesség vizsgálja. Meglehet, egész évben erre az egyetlen vizsgára készülünk, s ahogy közeleg, egyre lámpalázásban. Lehet, hogy hőbort vásárlásainkkal, erónk feletti ajándékozásainkkal (krözskodásunkkal) is a lámpalázunkat lepuzzuk. Igen, mert vizsgáztatóink előtt nincs titok, nem mutathatunk többnek a valóságosnál.

Az otthonunk tehát tükör, mégpedig az egyetlen, amely nem torzít, amely maga a képmás is aktív és ítélkező. Keservesen él, akinek nincs ilyen tükrre, szájalmasan, aki megtagadja. Arról se feledkezzünk azonban el, hogy nem minden ember-társunknak adatott meg az otthon melege, nem mindenkihez jut el az otthon szava. Nagyobb az ő epekedésük a csillagatlan égnél. De a reményt fölül sem tagadta meg az élet, az otthonteremtés pedig minden élőknek joga. Olyan világot remélünk, amelyben mindenkinek van hová hazamenni.

G. J.

Nagy forgalom az üzletekben

A megyei tanács kereskedelmi osztályának tájékoztatója

A közelgő karácsonyi ünnepek előtt az élelmiszerboltokban, iparciküzletekben, áruházakban óriási a forgalom. Az ünnepi áruellátásról, a kiskereskedelmi és vendéglátóipari egységek nyitvatartási rendjéről érdeklődtünk a megyei tanács kereskedelmi osztályán.

A legjobb ellátás élelmiszerekből és élvezeti cikkekben várható. A napokban a megye lakosainak ellátásában érdekelt ipari, kereskedelmi és nagykereskedelmi vállalatok vezető szakemberei közös megbeszélést tartottak, ahol meggyeztek a szállítások időpontjában, s minden olyan vitás kérdésben, melynek eldöntése a jó áruellátást segítheti. Idén újdonság, hogy december 23-án és 24-én az élelmiszerüzletek 13 óráig nyitva tartanak. Ez kisebb gondot okoz a sütőipari termékek szállításánál, de mindkét napra megfelelő áruellátást ígér a Hajdú-Bihar megyei Sütőipari Vállalat. Tejből elegendő a tartalék, 23-án és 24-én azok a vendéglátóipari egységek, amelyek tejet és kenyeret szoktak vasárnaponként árusítani, néhány rövid szavatossági idejű tejterméket — például tejszínhabot — is árusítanak.

A múlt évben gondot okozott, hogy a szükségesnél kevesebb pezsgő és sör volt az üzletekben. Idén az ellátás javult, nagy mennyiségű színes pezsgő is került az üzletekbe. Karácsonyig újabb banán, narancs és grapefruit szállítmányokat kapnak az élelmiszerüzletek és ABC-áruházak.

Fenyőfából elegendő van, a nagyobb kereskedelmi vállalatok egyeztetett árképzése alapján Debrecenben a legtöbb helyen 27 forintért árulják a fenyőfát. Vidéken és Debrecen egyes pontjain 31—33 forintba kerül egy méter fenyő. A fenyőfákra való édességárukból, szaloncukorból, függelékekből megfelelő a választék.

Hasonlóképpen nincs hiány a disznótorhoz szükséges kellekekből, rizs, sertésbél, különböző fűszerek folyamatosan kaphatók.

Az új nyitvatartási rend akkor lehet eredményes, ha a vásárlók az ünnepi nagy bevásárlást nem az utolsó két napra hagyják — mondták a tanács kereskedelmi osztályának munkatársai.

Az iparcikkek választéka, az áruellátás már korántsem

olyan problémamentes, mint az élelmiszereké. Nagy nyomás nehezedik a bútörzletekre és a híradástechnikai cikkekkel árusító boltokra, áruházakra. Az ipari vállalatok többsége eleget tett szállítási kötelezettségének, már csak néhány árucikkből érkezik nagyobb szállítmány az év végéig.

A ruházati áruk választéka jónak értékelhető, noha női, férfi és gyermek kabátokból a választék — különösen szövetkabátokból — lényegesen gyengébb a tavalyinál. Hasonlóképpen kevesebb van az üzletekben lakástextíliából, különösen a szőnyegek hiányoznak. Divatcikkekben, ajándékozási tárgyakból az elmúlt évinél lényegesen jobb a választék, az óra-ékszerboltokban is nagyobb a kínálat.

Az ünnep előtti héten a debreceni főbb iparciküzletek egy órával megnövelt nyitvatartási idővel várják a vásárlókat. December 24-én a vendéglátóipari egységek kora délután bezárnak, a városban a Debrecen étteremben lehet este 10 óráig vacsorázni, a megye többi helységében az igényeknek megfelelően tarthatnak nyitva egyes vendéglátóipari egységek.

Munkaszervezés és tervszerűség

TERVTELJESÍTÉS AZ AUTÓJAVÍTÓNÁL

Egy hónappal az év vége előtt, november 30-án teljesítette éves tervét az Debreceni Autójavító Ipari Szövetkezet kollektívája. Pedig az idei tervük sem volt kicsi: 42 millió forint termelési érték elérését tervezték, ami már önmagában is 10 százalékkal volt magasabb az egy évvel korábbinál. Ezt a tervet a szövetkezet dolgozói a kongresszusi munkaversenyhez csatlakozva még egymillió forinttal megemelték felajánlásaikkal. S túlteljesítve a munkaverseny-vállalásaikat is, november 30-án közel 44 millió forint termelési érték teljesítéséről adtak számot.

Hogyan sikerült ezt az eredményt egy hónappal év vége előtt elérniük? Bihari László műszaki vezető véleménye szerint elsősorban a munkaszervezés és az előre megtervezett, ehhez igazított pontos munka eredménye ez. Az igények a szövetkezet munkája iránt ebben az évben tovább növekedtek, s ez lehetővé tette a folyamatos munkavégzést.

A kialakított komplex brigádok eredményesen működtek, ez a munkaszervezési forma megbizonyította létjogosultságát. A műszakszám növelése — ahol lehetett és indokolt volt, ott mindenütt bevezették a kétműszakos munkarendet — szintén a terv teljesítését célozta.

A szövetkezet munkája szerteágazó. Végzik a tehergépkocsik komplett főjavítá-

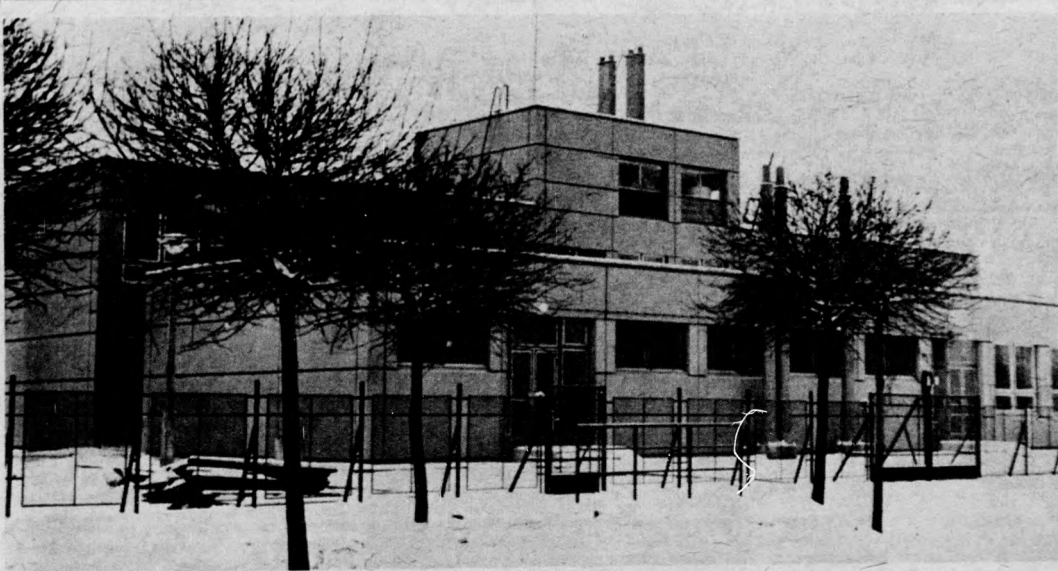
sát, az UAZ gépkocsik javítását, a fódarabok javítását, s emellett nagy gondot fordítanak a lakossági szolgáltatás jó színvonalon történő megoldására is. Ez utóbbi tevékenységet évről évre fokozzák, s ennek megfelelően kezelik. Lakossági szolgáltatás címén végzik például a gépkocsik zárttechnológiás művetkezet dolgozói a kongresszusi munkaversenyhez csatlakozva még egymillió forinttal megemelték felajánlásaikkal. S túlteljesítve a munkaverseny-vállalásaikat is, november 30-án közel 44 millió forint termelési érték teljesítéséről adtak számot.

millió forintot jelent évente. Foglalkoznak a gépkocsik kereskedelmével is a legújabb rendelkezések értelmében.

Mindezeket a munkákat — még a lakossági szolgáltatást is — igyekeznek terv szerint, előre megtervezetten végezni. A tervszerűség teszi lehetővé a munkaidő jobb kihasználását, az élő munkaerő, a szakmai ismeretek hasznosítását. Mert erre is gondot fordítanak a szövetkezetnél.

Az idei határidő előtti tervteljesítést 151 fős termelői létszámmal érték el, ami kevesebb az egy évvel korábbinál.

Már csak a berendezés van hátra!

Befejezték az építők Debrecenben a Laktanya utcai óvoda építését. A 200 személyes óvoda a már jól ismert HAJDÚVÁZ felhasználásával készült. Az egyemeletes épületben a földszinten és az emeleten két-két 50 személyes foglalkoztatót alakítottak ki. A földszinten étterem, melegítőkonyha, minitornaterem és szociális helyiségek vannak. Az emeleten kaptak helyet a fektetők, az irodák, a zuhanyozók és az egyéb szociális helyiségek. Az óvoda fűtését a tetőtérben elhelyezett automatikus üzemű gázkazánok biztosítják. Jelenleg az óvoda berendezésén dolgoznak.

(Fotó: Kőszeghy)

A szövetkezetben 155 szerelő dolgozik. Fejes Sándor és Tóth Pál egy Rába Steiger traktort javít

Felkészülés a tavaszi munkákra

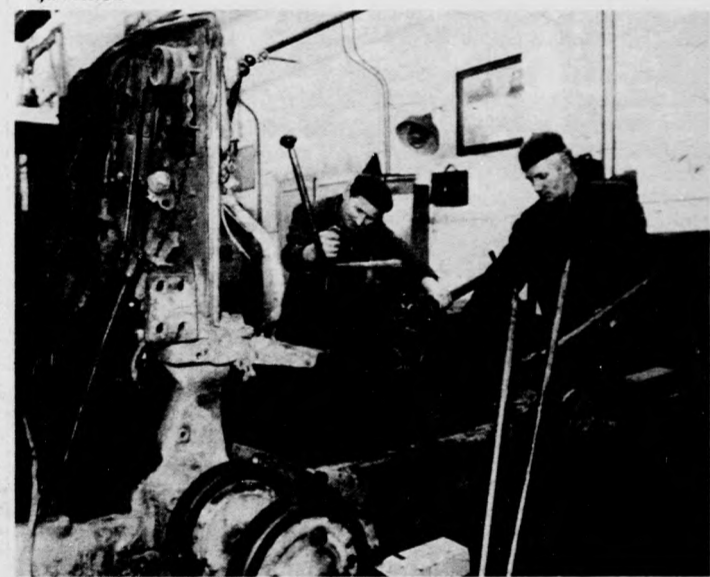
A határban, a földeken befejeződött a munka a megyében. A traktorok, a különböző munkagépek bevonultak a majorokba, a gépszínekbe, a javítóműhelyekbe. Igaz, hogy a gépjávitás, a karbantartás az utóbbi években nemcsak a téli évszakhoz kötődik — egész éven keresztül folyik a munka a gépjávitó műhelyekben — a legtöbb tennivalója a szerelőknak mégiscsak ezekben a téli hónapokban van.

Az ország legnagyobb közös gazdasága, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet egyike az ország legjobban felszerelt, legkorszerűbb gépekkel ellátott gazdaságainak. Itt pontos ütemterv szerint folyik egész éven át a traktorok, a tehergépkocsik és a különböző munkagépek karbantartása, javítása. Hogy milyen sok munka vár a szerelőkre, azt néhány szám is

jól igazolja. A másfél milliárd forint termelési értéket előállító közös gazdaságnak mintegy 120 traktora van — ebből jelentős számú a száz lóerőn felüli erőgép — 130 teherautó bonyolítja le az évente több ezer vagon terméknek és terménynek a szállítását, arról nem is szólva, hogy a különböző — növénytermelésben, állattenyésztésben, építészetben — levő gépek és berendezések is több ezret tesznek ki.

A közös gazdaság az elmúlt esztendőben a gépjávitó üzemet is állandóan korszerűsítette, olyan berendezéseket szerelt fel, amelyek hatékonyabbá teszik a szerelők munkáját. Az elmúlt napokban ennek a gazdaságnak a gépjávitó műhelyében járunk s azt próbáltuk megörökíteni, milyen munka folyik most, hogyan készülnek a téli gépjávitásokkal a tavasz nyílására.

Sok munkát ad Szatmári Lajos és Ludman Lajos szerelőnek a DT-75-ös lánctalpas erőgép rendbehozása, ki-javítása

Egy hét a világpolitikában

HÉTFŐ: Az amerikai rakétatelepítési tervekről tanácskozik a NATO miniszteri tanácsa Brüsszelben.

KEDD: Nemzetközi értekezlet Tihanyban a kommunizmus és a szociáldemokráciák kapcsolatának fejlesztéséről, az együttműködéséről.

SZERDA: Megérkezett Salisburybe a brit fő kormányzó, aki az új választásokig a végrehajtói hatalmat gyakorolja Zimbabwében.

CSÜTÖRTÖK: Irán nemzetközi bizottságot hív össze az amerikaiak Irán-ellenes tevékenységének kivizsgálására — A magyar kormány aggodalmát fejezte ki a NATO elfogadott újabb fegyverkezési tervei miatt.

PÉNTEK: Az ASEAN tagországok külügyminisztereinek megbeszélése Kuala Lumpurban az indokínai térség problémáiról, különös tekintettel a kambodzsai helyzetre — megbukott a konzervatív kanadai kormány.

SZOMBAT: Zambiában ENSZ-küldöttség vizsgálja a rhodesiai légierő által okozott súlyos árárokat.

Változatlanul feszült az iráni belpolitikai helyzet. A héten folytatódott az összecsapások a kelet-azerbajdzsáni Tabrizban. Képünkön: a Sariat Madari ajatollahot támogató Iráni Iszlám Népi Köztársaság Pártjának főhadiszállását fegyveresek őrzik.

A hét három kérdése

1

Milyen következményekkel járhat a NATO döntése?

A Washington által kikényszerített NATO-döntés (a Pershing-2 és a ciráló rakéták nyugat-európai telepítéséről) több szempontból is új helyzetet teremtett. A brüsszeli határozat minden jel szerint a fegyverkezés újabb szakaszát vezet be, ha csak a békéért küzdő erők nem állják útját a NATO-vezérkar törekvéseinek. Másrészt viszont az is nyilvánvalóvá vált, hogy még egyes nyugat-európai kormányok sem hajlandók feltétel nélkül elfogadni a fegyverkezési program újabb washingtoni diktátumát.

Rhodesia 14 év után ismét brit fennhatóság alá került és fő kormányzó érkezett az országba, hogy felügyeljen a jövő évi elejére tervezett függetlenség választások előkészítésére. Képünkön: Rhodesia elnöke aláírja a parlament formális felszólításáról szóló okmányt.

Az eredeti szándék az volt, hogy valamennyi tagállam egyöntetű határozatban juttassa kifejezésre: fenntartás nélkül támogatja az amerikai terveket. Ezt az egyöntetűséget — amelyért pedig a kulisszák mögött kétségig menő harc folyt, — végül is nem sikerült elérni. A belga és a holland kormány ugyan egyelőre nem volt hajlandó elkötelezni magát a fegyverek telepítése mellett ország területén. Nem is tehetné, hiszen Hollandia küldöttjei például saját parlamentjük határozott rakéta-ellenes állásfoglalásával érkeztek a NATO miniszteri tanácsának ülésére, a belga parlamentben pedig megoszlottak a vélemények. S ha a két ország képviselői nem is mondhattak nemet a rakétatelepítési tervek egészére, az említett okok miatt igent sem mondhattak az országukat érintő passzusra. S ennek nem csupán szimbolikus, hanem politikai jelentősége is van.

A NATO vezető személyiségei nem tudták titkolni csalódásukat. A szervezet történetében még nemigen fordult elő, hogy a főtitkár a nyilvánosság előtt bírálja a

szervezet egyik vagy másik tagállamának kormányát, amiért az figyelembe vette parlamentjének állásfoglalását. Luns pedig ezt tette, ami azért is figyelemre méltó, mert noha ő a NATO függetlenített tisztségviselője, mégiscsak holland. A nyugati sajtó hangvételére jellemző a nyugatnémet Rheinische Post állásfoglalása: mindenki számára nyilvánvaló lett, hogy nemcsak Franciaország vált ki — a Gaulle korszaka óta — a katonai szövetségből, hanem újabban a belgák és a hollandok is vonakodnak közösen viselni a népszerűtlen határozat terheit. Ezzel ugyan nem bántják meg a NATO-t, de rávilágítanak annak belső ziláltságára!

2

Hol tart a londoni Zimbabwe-konferencia?

A hét folyamán döntő szakaszába érkezett a londoni Zimbabwe-konferencia, amely fontos alkotó eleme a Zimbabweben élő afrikaiak függetlenségéért vívott küzdelemnek. Noha a tárgyalások még nem fejeződtek be, s nem született megállapodás sem a tüszünetről, sem annak végrehajtásáról, a brit kormány szerdán Salisburybe küldte Lord Soames ismert politikust, hogy az átmeneti időszakra fő kormányzó minőségben helyreállítsa a brit fennhatóságot. Időközben lemondott Abel Muzorewa és törvénytelen kormánya, amely ugyancsak „a brit birodalom részévé” nyilvánította Zimbabwe-Rhodesiát. Ezzel egyidőben Londonban hatályon kívül helyezték a Rhodesia ellen bevezetett gazdasági szankciókat, s erről tájékoztatták az Egyesült Nemzetek Szervezetét és Nagy-Britannia nyugati szövetségeseit. Egy nappal később azt is bejelentették, hogy a Muzorewa-féle küldöttség elfogadta a brit kormány tüszüneti tervét, a két hadsereg javasolt elhelyezkedésével együtt.

Több száz iráni önkéntesként kíván csatlakozni a Palesztinai Felszabadítási Szervezethez. Képünkön: A fiatalok hétfő óta azért tiltakoznak, mert az iráni hatóságok nem engedélyezik, hogy első csoportjuk elinduljon Libanonba.

A Hazafias Front vezetői ugyanakkor kétoldalú megbeszéléseket folytattak a londoni kormány megbízottjaival és újabb felvilágosításokat kértek tőlük a terv részleteit illetően, s több ponton módosítást is kértek. A brit kormány által önkényesen kidolgozott terv ugyanis úgy akarja elhelyezni a hazafiak fegyveres erőit, hogy azokat könnyűszerrel ellenőrizhessék a fontos stratégiai pontokon állomásozó rhodesiai egységek.

A Hazafias Front óvatossága katonai és politikai szempontból egyaránt jogos. Mindezeidig nem vonták ugyanis vissza a Hazafias Front két társszervezetének a Zanu-nak és a Zapu-nak a törvényen kívül helyezésétől szóló rendeletet és nem helyezték szabaddá a bebörtönzött hazafiakat, a függetlenségi mozgalom harcosait sem.

3

Várható-e amerikai katonai beavatkozás Iránban?

A kérdésre jelen pillanatban nem lehet egyértelmű választ adni. Annyi bizonyos, hogy az Egyesült Államok kormánya folytatja az esetleges katonai beavatkozáshoz szükséges erők felkészítését és összevonását. A legfrissebb jelentések szerint a Perzsa-öböl térségében már összeállt a különböző flottákból az a haditengerészeti erő, amely fontos szerepet játszana egy esetleges invázió esetén.

Másrésről viszont Carter amerikai elnök a héten elhangzott nyilatkozataiban is csupán mint „végső lehetőséget” emlegette az Irán elleni katonai akciót és előnyben részesítette a diplomáciát, illetve a gazdasági nyomást. A tüsző-kiszabadítása érdekében. A tüsző-ügy legfrissebb fejleményei közül kiemelésként kívánjuk, hogy a Khomeini híveként ismert Khomeini bíró ügy nyilatkozott: — a tüszőket szabadon kellene bocsátani. Az ajatollah ezzel szemben utasította a kormányt, hogy hív-

Tollhegyen

Egy japán televíziós csoport jóvoltából szemtanúi lehettünk, milyen otthonosan mozog a thaiföldi dzsungelben Pol Pot, akinek hollétééről mind az ideig ellentmondó hírek keringtek.

A milliókat kiöltő gyűlölt rendszer elsőszámú hóhéra nem rejtette véka alá, hogy kész lenne összefogni bárkivel, aki segít neki megdönteni a Kambodzsai Népi Köztársaságot. Csúpan arról a csekélyesről feledkezett meg, hogy vajon mit szólnak ehhez a tervhez az országukat súlyos nélkülözések közepette újjáépítő kambodzsai milliók?

S felvetődik még egy kérdés: vajon a thaiföldi kormány továbbra is fenntartja-e korábbi nyilatkozatát, miszerint a kambodzsai ügyben teljesen semleges? Valóban emberbaráti megfontolások vezérelték-e, amikor befogadta a menekülteket, szállást adva a Pol Pot-rendszer fegyvereseinek, s amint a televíziós riportból kiderült, a népiirtással vádolt Pol Potnak is, akinek kormányát egyes országok — köztük Kína és az Egyesült Államok — nem állították Kambodzsát törvényes képviselőjeként elismerni az Egyesült Nemzetek Szervezetében.

Úgy hisszük, erre az esetre is érvényes a közmondás: madarat tolláról, embert barátjáról lehet megismerni.

Kanyó András

jon össze egy nemzetközi bizottságot az amerikaiak Irán ellen elkövetett bűneinek kivizsgálására.

Amerikai részről a washingtoni iráni nagykövetség létszámának drasztikus csökkentésével válaszoltak, továbbá azzal fenyegetőztek, hogy gazdasági szankciókat alkalmaznak Iránnal szemben. Ez azonban egyelőre üres fenyegetés maradt, ami azzal magyarázható, hogy az Egyesült Államok legfontosabb nyugati szövetségesei — noha elítélik a tüszűdést — nem hajlandók vakon támogatni az Irán-ellenes amerikai elképzeléseket. S ez vonatkozik nem csupán a katonai kaland, hanem a gazdasági háború tervére is — jellemző, hogy Tokió nem hajlandó nyíltan fellépni Iránnal szemben, ez ugyanis súlyosan veszélyeztetné az iráni olajszállítást, de a japán kormány úgy döntött, hogy nem vesz át több olajat Irántól, mint amennyit a tüszűdés előtt vásárolt. Más nyugat-európai kormányok is úgy vélekednek, hogy az amerikai-iráni válság miatt nem sodorják veszélybe Iránhoz fűződő gazdasági kapcsolataikat.

Hollai Imre felszólalása az ENSZ-ben

Az ENSZ-közgyűlés 34. ülésszakának plenáris ülésén a Biztonsági Tanács összetételének és létszámának megváltoztatását célzó javaslat vitájában pénteken este felszólalt Hollai Imre nagykövet, hazánk állandó ENSZ-képviselője. Újlag kifejtette a magyar kormány szilárd álláspontját, mely szerint az ENSZ alapokmányának revíziója, kivált öncélú revíziója révén nem lehet növelni a világszervezet hatékonyságát. A Biztonsági Tanács létszámát

és összetételét pedig az alapokmány határozza meg, ez a szerv jelenlegi létszámával és összetételével eddig a legtöbb esetben megfelelően lépett fel, amikor a nemzetközi béke és biztonság forgott kockán. A magyar küldöttség ezért fenntartással fogadja a tíz országnak az alapokmány revíziójára irányuló javaslatát és nem tartja kívánatosnak, hogy változtassanak a Biztonsági Tanács jelenlegi létszámán és összetételén — jelentette ki Hollai Imre.

Panamában kapott menedékjogot a volt iráni sah

A volt iráni sah szombaton elhagyta az Egyesült Államokat és Panamába kapott menedékjogot — jelentette be a Fehér Ház.

Az amerikai kormány rendkívüli erőfeszítéseket tett, hogy megszabaduljon a sahtól — mutatnak rá washingtoni sajtóközpontokban. Az a tény, hogy a volt iráni uralkodó a New York-i kórház után amerikai légitámaszpontokon kapott menedéket, csak még világosabbá tette az iráni kormány előtt, hogy Washington hivatalosan a legsúlyosabb bűnökkel vádolt egykori sah mögött áll.

Pahlavi október 22-én érkezett az Egyesült Államokba, Carter elnök meghívására, gyógykezelés címén. Mint utóbb kiderült, az amerikai hírszerzés figyelmeztette az elnököt, hogy súlyos következményei lehetnek, ha a

sahnak menedéket adnak. A jelzés megalapozottnak bizonyult: november 4-én iráni diákok az amerikai politika elleni tiltakozásul megszállták az USA teheráni nagykövetségét.

Washingtoni kínos meglepetés érte, amikor Mexikó, ahol korábban a sah élt, megtagadta a diktátor visszatérését az országba.

Washington ezután teljes titoktartás közepette tárgyalta a sah elutazásáról. A Szadatrendszer meghívását elutasították, mert féltek hogy Szadat helyzete is meggyengül, ha menedéket ad levitézlett szövetségeseinek. Korábban Argentína katonai kormánya hajlott Pahlaviék befogadására. A hírre azonban, hogy Edward Kennedy szenátor elítélte a sahot, visszavonták az ajánlatot. Nem akartak menedéket adni európai országok, így Svájc sem. (MTI)

Thatcher Washingtonba utazik

Margaret Thatcher brit miniszterelnök hétfőn bonyolítja le első hivatalos látogatását az Egyesült Államokban. A konzervatív kormány fő mindössze egy napos washingtoni tartózkodása idején Carter elnökön kívül csak a hadügyminiszterrel, a központi jegybank elnökével és vezető törvényhozókkal tárgyal.

Carter elnök és Thatcher

asszony tárgyalásain napirendre kerül az iráni helyzet, különös tekintettel az ENSZ-ben tervezett amerikai lépésekre, valamint az energiaválság és a kelet-nyugati viszony, ezen belül elsősorban a NATO legutóbbi döntései, amelynek meghozatalában a brit konzervatív kormány Washington talán legszilárdabb támasza volt. (MTI)

Párbeszéd Vietnammal

Az ASEAN, a Délkelet-ázsiai Országok Szövetsége tagállamainak külügyminiszteri konferenciáján a résztvevők elhatározták, hogy párbeszédet kezdeményeznek Vietnammal. A Kuala Lumpurban megtartott egy napos nem hivatalos külügyminiszteri értekezlet záróközleménye bejelenti, hogy Tunku Ahmed Rithaudin malajziai külügyminiszter, az ASEAN állandó bizottságának elnökeként a jövő héten Vietnamba

utazik a tárgyalások megkezdésére.

Már a konferencia előtt, amelynek összehívását a thaiföldi kormány kérte, a tagországok politikai köréi felszólították az ASEAN vezető testületét, hogy Kambodzsánál a kérdésben tanúsított ésszerű és reális magatartást. „Pol Pot és kiszolgálói soha többé nem térnek vissza Phnom Penhbe. A valóságnak ezt az oldalát is figyelembe kell venni” — írta a Bangkok Post. (MTI)

Ciprus „felügyelet alatt”

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa újabb hat hónapra — 1980. június 15-ig — meghosszabbította az ENSZ Cipruson állomásozó nemzetközi bekeverőinek mandátumát. A határozat egyben felhívja az érdekelt feleket, hogy újítsák fel a tárgyalásokat a válság megoldása érdekében.

Mihail Harlamov, a Szovjetunió képviselője országai álláspontját ismertette rámutatott: a jelenlegi ciprusi viszonyok súlyosbítják a helyzetet a Földközi-tenger keleti részén. A szovjet képviselő elítélte azokat a köröket, amelyek a szigetet a NA-

TO stratégiai támaszpontjává akarják változtatni. A ciprusi problémát békés úton, maguknak a ciprusiaknak kell rendezniük, mégpedig mindkét közösség érdekeinek figyelembevételével.

Kurt Waldheim ENSZ-főtitkár felszólalásában kijelentette: mindent megtesz annak érdekében, hogy a jövő évi elején felülüljanak a tárgyalások a ciprusi közösségek között. A főtitkár egyben hangot adott reményének, hogy a tárgyalások lényeges előrelépést jelentenek majd a kérdés megoldásában. (MTI)

Libia és a PFSZ

Pénteken véget ért a Palesztinai Felszabadítási Szervezet Központi Tanácsának kétnapos ülése, amelyen többek között a PFSZ és a libiai vezetés közötti ellentétek ügyét is megvitatták. Az ülést Khaled al-Fahum, a Palesztinai Nemzeti Tanács elnöke vezette és jelen volt Jasszer Arafat, a PFSZ VB elnöke is. A palesztinai ellenállási mozgalom különböző politikai

irányzatainak, fegyveres csoportjainak képviselőitében összesen hetvenen vettek részt a tanácskozáson.

Az üléstől kiadott közlemény azzal vádolta a libiai vezetést, hogy „beavatkozik a palesztin belügyekbe”. Mint ismeretes, a libiai hatóságok kedden kiutasították az országból a PFSZ ottani képviselőjét. (MTI)

Úgy kezdődött, hogy felni a címben idézett régi dallamaitól, rációbbentem szem. Manapság nem szolhallgatni is egyre kevesebzüik a legnagyobb forralágot megrázó eseményekrizisi kommunárok barrikát 1919 vörös katonáival a forre távolodna. Sokak szeritjai szoborra merevültek, nek megfogytokztak vaják. „Gyóztunk” — monhóskódésre. Munkára ígérElindultam tehát kutatni idalmiság után. Könyvekjobban az emberi vélemérek közé, mert a ma s a van.

„En tulajdonképpen harc de mire elvégeztem a kötelező tanfolyamokat már nem volt felvétel a Fekete Seregbe (Bére

Lehet-e hat forradalmama embere? Mit mond egy izigvmai fiatal, aki farmernadban, munkaköpenyben gozik egy kenyelmes, dern hiradástechnikai üzében. Ott, ahol néhány év ezelőtt még térdig jártun sárban, ma nagy értékgyártó modern munkakorszerű gépeket kezelforrasztanak, ellenőriznyűszög az élet. Csányi Ilya komplettírozó a Bdebreceeni forrának jelfőgyártó üzemszében, s hatáon jól érzi magát e lektivában. Nem érte vanlanul a kérdés.

— Hogy van-e ma forralmiság? Igen, létezik is. Persze így a kollektivban. Ha például kommista műszakot vállaltú óvoda, bölcsőde építésben szűnk részt. Az már valómódon forradalmiság...

— Na és mi módon? — Oly módon, hogy másnak jobb lesz. És a termében is arra törekszünk, h mindig jobbat és jobbat meljünk. Mindez erkölleg is magasabb szintre erli az emberek.

Azt hiszem, jól értett Csányi Ibolva szavait. A tsadalmi előrehaladás a élet kétségtelenül válassz radalmi választ a világn De újabb kérdés izgatott. jon a jobb lét, a jobb forradalmiságot is jelent? minőség? Tovább kelhát menni.

Barrikád vagy fürdőkád

Napjaink forradalmis után nyomozva ezután diák következett. Hogy láó?

Kubassek János IV. é történelem-földrajz szag egyetemi hallgatóval n könnyű összefutni. Monják, a nyarakat a hegyekb főleg karszotokban tölti, b langkutató is. Ilyenkor tá év közben pedig elég szosak a napjai, reggel hét már eljön a kollégiumbó késő este tér vissza. Az ó közötti vagy utáni időszban be-be kell ásnia magá könyvtárba vagy jegyzetei Forradalmiság? Igen, kat gondolkodtam már ez Úgy gondolom ez helytől

edig az alap-
za meg, ez a
számával és
dig a legtöbb
elően lépett
emzetközi bé-
forgott koc-
sal fogadja a
alpokmány
yuló javasla-
kivánatos-
oztassanak a
ács jelenlegi
szetételén —
lai Imre.

ajogot

ket adnak. A
zottnak bizo-
r 4-én iráni
nkai politika
ul megszál-
eráni nagykö-

kinos megle-
nikor Mexikó,
sah élt, meg-
or visszatéré-

ezután teljes
pette tárgyal-
ról. A Szadat-
vását elutasí-
tek hogy Sza-
meggyengült,
ad levitézlett
Korábban
hai kormányá
ék befogadá-
zonban, hogy
y szenátor el-
szsavonták az
akartak me-
erópai orszá-
em. (MTI)

otazik

lásain napi-
z iráni hely-
ékintettel az
zett amerikai
mint az enre-
kelet—nyugati
belül elsősor-
egutóbbi dön-
meghozatalá-
szervatív kor-
ron talán leg-
saza volt.

mal

ások megkez-
herencia előtt,
szehívását a
ányi kérte, a
olitikai körök
g ASEAN ve-
nyogy Kambod-
a tanúsítson
s magatartást.
szolgálói soha
érnek vissza
A valóságnak
is figyelembe
rta a Bangkok

att"

támaszpontjá-
változtatni. A
hat békés úton,
ciprusiaknak
k, mégpedig
éredkeinek
lével.
am ENSZ-fő-
sában kijelen-
megtesz an-
hogy a jövő
uljanak a társ-
usi közösségek
tkár egyben
reményének,
ások lényeges
entenek majd
ásában. (MTI)

fégyveres cso-
képvisletében
enen vettek
ozáson.
kiadott közle-
ádolta a líbiai
beavatkozik a
yekbe". Mint
biai hatóságok
tották az or-
ottani képví-

A harc..., amelyben nem szabad megállni

GONDOLATOK NAPJAINK FORRADALMISÁGÁRÓL

Úgy kezdődött, hogy felbukkanván nem tudtam szabadulni a cimben idézett régi forradalmi dal első két s mélabús dallamaitól, rádöbbenem: szövegére már nem is emlékszem. Manapság nem szoktunk mozgalmi dalokat énekelni, hallgatni is egyre kevesebbet. Miközben magunknak érezzük a legnagyobb forradalmi hagyományait, hitét, a világot megrázó események egyre távolabb kerülnek. A párizsi kommunárok barrikádjával, Pétervár bolsevikjaival, 1919 vörös katonáival a forradalmi romantika is mintha egyre távolodna. Sokak szerint a forradalmárok legnagyobbjai szoborrá merevültek, a hajdani harcok katonái, ha élnek megfogyatkoztak vagy nyugdíjasként emlékeiket írják. „Győztünk” — mondják mások, „nincs szükség már hősködére. Munkára igen”. — De csakugyan így van-e? Elindultam tehát kutatni könyvek és emberek közé a forradalmiság után. Könyvek közé, mert semmi nem tükrözi jobban az emberi véleményeket, mint a könyvek, s emberek közé, mert a ma s a holnap könyve az emberekben van.

„En tulajdonképpen harcosnak születtem, de mire elvégeztem a kötelező tanfolyamokat már nem volt felvétel a Fekete Seregbe.”
(Béres Átilla: Bonfini)

Lehet-e hat forradalmar a ma emberre?

Mit mond egy izig-vevő fiatal, aki farmernadrágban, munkaköpenyben dolgozik egy kényelmes, modern hűtőszekrény üzemében. Ott, ahol néhány évvel ezelőtt még térdig jártunk a sárban, ma nagy értékeket gyártó, modern munkások korszerű gépeket kezelnek, forrasztanak, ellenőriznek, nyüzsgés az élet. Csányi Ibo-lyá kompletítőző a BHG debreceni gyárának jelfogó-gyártó üzemrészében, s lát-hatóan jól érzi magát e kollektívában. Nem érte váratlanul a kérdés.

— Hogy van-e ma forradalmiság? Igen, létezik ma is. Persze így a kollektívában. Ha például kommunista műszakot vállalunk, óvoda, bölcsőde építésben veszünk részt. Az már valami módon forradalmiság...
— Na és mi módon?
— Oly módon, hogy másoknak jobb lesz. És a természetben is arra törekszünk, hogy mindig jobbat és jobbat termeljünk. Mindez erkölcsi-leg is magasabb szintre emeli az embereket.

Azt hiszem, jól értettem Csányi Ibo-lyá szavait. A társadalmi előrehaladás, a jobb élet kétségtelenül válasz, forradalmi válasz a világnak. De újabb kérdés izgatott, vajon a jobb lét, a jobb élet forradalmiságot is jelent? Új minőséget? Tovább kellett hát menni.

Barrikád vagy fürdőkád?

Napjaink forradalmisága után nyomozva ezután egy diák következett. Hogy látja ő?

Kubassek János IV. éves történelem-földrajz szakos egyetemi hallgatóval nem könnyű összefutni. Mondják, a nyarakat a hegyekben, főleg karsztokban tölti, barlangkutató is. Ilyenkor tanév közben pedig elég szorosak a napjai, reggel hétkor már eljön a kollégiumból, s késő este tér vissza. Az órák közötti vagy utáni időszakban be-be kell ásnia magát a könyvtárba vagy jegyzeteibe.

Forradalmiság? Igen, sokat gondolkodtam már ezen. Úgy gondolom ez helytől és

időtől függően mindig mást jelent, nem azonos cselekvést. Ami ma mondjuk Iránban forradalmi cselekvés, ugyan-az nálunk vagy a világ más részén már nem az. Ami nálunk forradalmi tett volt negyven-ötven éve, annak ma már nincs ilyen tartalma. A forradalom pozitív, haladó, s gyökeresen új változást jelent. Aki ebben tevőlegesen részt vesz, az forradalmár.

— Mit jelent akkor ez ma, nálunk, a szocializmusban? Hisz maga a társadalom az, ami gyökeresen új.

— Pontosan persze nem merném definiálni, de azt hiszem csupán a jó munkájáért, még ha előbbre is viszi a közös ügyet, nem nevezhetünk forradalmárnak valakit. A forradalmár ma sem azonos a mintáállampolgárral. Több annál. Olyan ember, aki a valamely dologban megcsontosodott viszonyok-nál többet akar... egy közösségnek, mondhatnám, hogy a társadalomnak. Megnyilvánulhat egész apró ügyekben is. Lehet, hogy csak egy út vagy csatornázás ügyében jár el, szervez, harcol. Egy munkásember, egy tanácsag, egy orvos, egy tudós... mert a tudományban is szükség van forradalmi magatartásra, a megcsontosodott szokások, szemléletek ellen. Szerintem például Semmelweis a tudományban olyan forradalmár volt, mint Fürst vagy Sallai, s ugyanúgy hozzájuk hasonló, ha kisebb teljesítménnyel is az a tanácsag, aki a közösség ügyeire harcol.

— Ezek szerint mindenki-ből lehet forradalmár ma is?

— Ha megvan hozzá az alkata. A forradalmárt az objektív viszonyok vezetik útjára, sokszor öntudatlanul és később válik tudatosá, de utóháoz egy bizonyos emberi tartás is kell. A mély vízben felemelőbb, de veszélyesebb is úszni, mint a biztonságos, langvos, sekélyben.

— Mitől forradalmi ez? Sokszor hallunk formális védnökségekről?
— Azt hiszem attól, hogy mindent, de tényleg mindent elkövetünk a megvalósulásáért. Társadalmi munkát végzünk az alapozásnál, szabad időben rakodtuk a körbefalazáshoz szükséges ötvözeztéglát. Egy komplex brigád végzi a hegesztési és egyéb fémpipari munkát. Vasárnapi KISZ-műszakkal is segítünk...

A hétköznapi prózaja mögött

Az egyetemi hallgatóval folytatott beszélgetés után támadt az ötlet: „Látják-e, érzik-e mindezt például azok

a fiatalok, akik ha kell naponta néznek szembe az emberi szenvedéssel, egyéni tragédiákkal, s a halállal.

Bodnár Mária, a Bem téri kórház II. számú belgyógyászati osztályának ápolónője. KISZ-tag, a szerveződé ifjúsági brigád vezetőhelyettese. Olyan típusú fiatal, aki miután elvégezte az egészségügyi szak-középszkolát, majd a 10 hónapos tanfolyamot, ápolónő lett, ettől kezdve munkájának élt, de amikor kitüntetés kapt, s elvárták tőle, ez még többre kötelezte: most már a tanfolyamos nővérek szak-oktatója. Hogy vannak-e a mának forradalmárai? Ez a kérdés egy kicsit váratlanul érte:

— Nemigen gondolkodtam még ezen... Olyan tetteket persze, mint 1917-ben azt hiszem a mai kor nem kíván az emberektől. Becsületes munkát kíván... Akkor más volt az élet...

— Ha ma élne a harmincas évek viszonyai között, gondolom olvasott róla, tanulta, filmekben is látta, csatlakozna az akkori forradalmárokhoz? ...

— Igen... Azt hiszem igen.

— Mi a véleménye? Mivel követhetjük a régi, kommunista forradalmárokat? Mi által lehetünk ma forradalmárok?

— ... Talán ha tanulunk, nagyobb műveltségre törekszünk, ha kezdünk valamit a KISZ-szervezetben, a környezetben...

„A forradalmi forgószél elmúlásával... hétköznapi prózaja mögött rejtezik a történelem, s ilyenkor vannak, akik úgy érzik, mintha véget is ért volna, végkifejlet nélkül. A hétköznapi árnyéka rávetül a nagy célkitűzésekre, a társadalmi átalakulás útjára... „Marsellaise” vagy az „Internacionálé” ritmusához.”
(Ancsel Éva: A szabadság dilemmái)

Érted haragszom, nem ellened

Pántya György, a megyei KISZ-bizottság munkatársa, mindezen már sokszor elgondolkodott:

— A nagy forradalmi idők kétségtelenül jobban sugallták, de a mának is megvannak a nagy tettei, s a forradalmárai. Bár sokszor nem is tudják. Egyszerűen csak mai szocialista embernek tartják magukat. De mi más az, ha nem forradalmiság, amikor egy ifjúkommunista tűzbe hozza a környezetét és ennek eredményeként valami ragyogó dolgot produkálnak. Ez által sikerül kihozni az adott közösségből a maximumot, s egyben a szürkeségből is kiemelkedniük. Azt hiszem, ha nem is lehet tételezen felsorolni a ma forradalmárainak tulajdonságait, hisz minden ember esetében más-ként jelentkezik, ha jelentkezik, az egészséges türelmetlenség feltétlenül fontos jellemvonás. Persze, nem úgy

kel fel, hogy ma ilyen vagy olyan forradalmi tettet fogok végrehajtani, egyszerűen csak végzi a dolgát. Azt hittem, tüzzel és a közösségekben. Sok ilyen embert ismerek. De vannak olyanok is, akik félreértik őket, pedig az elavult, a régi ellen harcolni kötelesek. A ma forradalmára is azért türelmetlen. Azt mondja: Érted haragszom, nem ellened!

„Minden kornak voltak forradalmárai, s hogy valaki azaz legyen, az tisztán temperamentum dolga. Nem olyan temperamentum az, mely hirtelen, állandóan és ész nélkül éli ki magát; ellenkezőleg, olyan aktivitás ez, mely a lét mindennapi kicsinyes harcokai helyett erőit éppen egy bizonyos akcióba koncentrálja.”
(Léka János: A forradalmár. 1918)

Balla Illés, a MEZŐGEP Vállalat Hid utcai gyáregységében, a szerelvények lakatos. A Kertitox S-100 típusú szántóföldi permetező egyik alkotórészét a leszorító szalagot szereli:

— Hogy miben nyilvánul meg a ma forradalmisága? A ma fiatal forradalmára is a szervezetben az. Az ifjúsági mozgalmon kívül nehéz elképzelni, hisz a forradalmár soha nem egyedül harcolt, ma is a közösségekben kell. Szerintem például forradalmi tett, hogy a mi gyárunk KISZ-esei védnökséget vállaltak a most épülő hatalmas szerelőcsarnok fölött.

— Mitől forradalmi ez? Sokszor hallunk formális védnökségekről?
— Azt hiszem attól, hogy mindent, de tényleg mindent elkövetünk a megvalósulásáért. Társadalmi munkát végzünk az alapozásnál, szabad időben rakodtuk a körbefalazáshoz szükséges ötvözeztéglát. Egy komplex brigád végzi a hegesztési és egyéb fémpipari munkát. Vasárnapi KISZ-műszakkal is segítünk...

Sétánkon emberek, művek alkottak képet a forradalmiságról, mindegyik valómás hozzátett valamit. A forradalmárok gyártottak röplapokat, emeltek barrikádot, harcoltak frontokon, s lerombolták korhadt világok épületét. A forradalmár itt és ma nem rombol, hanem épít. Mindig is ez volt igazi küldetése.

Hornyák András

A párttagság felelőssége

Híven a párt lenini munkatilisához, a pártdemokrácia elvi és gyakorlati követelményeihez, a Központi Bizottság nyilvánosságra hozta a XII. kongresszus irányelveit azzal a szándékkal, hogy megismertesse a széles közvéleménnyel a párt törekvéseit. A kongresszusi tézisekben a párt XI. kongresszusa óta végzett munkájának, társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális életünk fejlődésének értékelésére, a további munka fő irányára vonatkozó álláspontját foglalja össze a Központi Bizottság. Ezzel a soron levő kongresszus előkészítésének fontos dokumentuma került előnk, melynek alapvető rendeltetése, hogy alapja, kiindulópontja és segítője legyen az egészséges, nyílt, szabad légkörű és alkotó szellemű vitának. Javasolja a Központi Bizottság, hogy a kongresszusi irányelveket minden pártalapszervezetben vitassák meg, a kommunis-ták tegyék meg észrevételeiket, és közöljék állásfoglalásukat.

E viták elé nagy várakozással tekinthetünk, hiszen nemcsak arról van szó, hogy megismerjük; vajon párttagságunk a vezető szervek álláspontjával egyezően itéli-e meg a párt helyzetét, munkáját, a társadalmat, a gazdaság fejlődését, hanem arról is, hogy az érdemi viták nagy segítséget adhatnak ahhoz, hogy a XII. kongresszus életünk legidősebb kérdéseivel tudjon foglalkozni. Végső soron tehát a kongresszusi irányelvek vitájának a helyzetértékelés mellett kiemelkedő jelentősége abban van, hogy párttagságunk részt vesz a továbbhaladás útjainak, módzatainak kimunkálásában, azoknak a határozatoknak az előkészítésében, melyek megfelelő feltételeket teremtenek a jövőbeni eredményes munkához.

A közrebocsátott dokumentum éppen ebből kiindulva nagy súlyt helyez a társadalom, a gazdaság, a párt helyzetének reális bemutatására, megfélelőképpen szól az előrehaladásról és nyíltan jelzi a gondokat is. Meg-erősíti, hogy az élet különböző területein tapasztalható előrehaladás pártunk helyes politikájának, egész dolgozó népünk alkotó munkájának gyümölcse. Figyelemre méltó, hogy bár az irányelvek nem tartalmazznak tételes elszámolást a párt programnyilatkozatának idő-arányos teljesítéséről, az egyes fejezetek tartalmában és szellemében egyértelműen jelzik, hogy a párt következőt halad a XI. kongresszuson elfogadott programnyilatkozat megvalósításának útján.

Szinte minden pártkongresszus magára vonta a közvélemény figyelmét azzal, hogy miben és hogyan határozta meg jövőbeni feladatait, más szóval: hogy milyen kérdések kerültek a szocialista építőmunka előterébe. Természetesen így van ez most is. Minden biztonnyal párttagságunk és a pártönkivüliek nagy tömegei élénken vizsgálják majd az irányelvek jövőnk megformálóját, az előttünk álló feladatokat jelölő fejezeteit. Sőt ez a várakozás — népgazdasági helyzetünk közismert nehézségei miatt — a korábbiaknál felfokozottabb. A kiadott dokumentum vonatkozó fejezetei egyértelműen kifejezésre juttatják, hogy e nehézségek leküzdésére a pártunk világos programja van. Fontos figyelembe venni, hogy e program alapvető elemei már a XI. kongresszuson megfogalmazódtak és teteszt öltöttek a Központi Bizottság tavalyi (decemberi), a termelési szerkezettel és külgazdasági politikáinkkal, vagy a mezőgazdaság helyzetével kapcsolatos állásfoglalásában, a Politikai Bizottság több idevágó határozatában.

Ami pedig szocialista fejlődésünk legfőbb garanciáját illeti, a párt politikai fő irányvonalán, melyet a XI. kongresszus is megerősített és amelynek helyességét a két kongresszus között a gyakorlati élet igazolta — a Központi Bizottság változtatást nem javasol, kéri fogja a XII. kongresszustól annak megerősítését.

Pártalapszervezeteinkben az irányelvek vitájára a január 2—31. között tartandó taggyűléseken kerül sor. Ahhoz, hogy megfelelő tartalommal áthatott és érdemi véleményalkotás alakuljon ki, mind az alapszervezeti pártvezetőségeknek, mind az irányító pártstruktúráknak fontos követelményeknek kell eleget tenniük. A korábbiaktól eltérő újszerű követelmény, hogy ahol pártcsoportok működnek, ott a részletes vitát a pártcsoport-értekezletek keretében tartásuk meg. E helyeken a taggyűlés feladata, hogy az alapszervezeti pártvezetőség összehívásában és általa ismertetve minősítsék a vitában elhangzott véleményeket. Ehhez természetesen egy, a vitában felmerült főbb kérdéseket tartalmazó vitaindítót is szükséges tartani.

A párt felső szervei minden kérdésben várják a párttagság véleményét és ezt minden tekintetben elő is kell segíteni, mégis az érdemi munka szempontjából fontos lenne a figyelmet azokra a kérdésekre irányítani, amelyek a legközelebb állnak az alapszervezet jellegéhez, a párttagság érdeklődési köréhez, és ahhoz a közegehez, ahol az alapszervezet dolgozik. Természetesen mindez nem jelenti a vita leszűkítését, hanem csupán annak biztosítását, hogy az alapszervezet munkájához és tagságához közel álló kérdésekben mindenképpen legyen véleményalkotás.

A vita iránt támasztott fontos követelmény a reális, a tárgyilagosság, továbbá az, hogy az álláspontok kialakításában párttagságunk abból a nagyfokú politikai felelősségből kiindulva gondoskodjék és cselekedjék, mely eddig is jellemezte és a jövőben is vezérli egész pártunk tevékenységét.

Az irányító pártstruktúrák tagjaira és apparátusára ezekben a napokban szírián nagy felelősség hárul. Nem lehet senki számára közömbös például annak segítése, hogy alapszervezeteink, párttagságunk az irányelvek egyes kérdéseivel helyes politikai megközelítésben foglalkozzék. Ehhez az esetleg érvelő, meggyőző tényanyagok tolmácsolására, vagy egyes felvetések esetén vitára is szükség van.

Párttagságunk mindenkor fontos kötelességének tartotta, hogy részt vegyen a párt politikájának alakításában. Ennek bizonyosságát adta a párttagsági könyvek cseréje alkalmával is. Joggal lehet tehát számítani arra, hogy a kommunis-ták ez alkalommal is élni fognak jogaikkal, kötelességeikkel és a kongresszusi irányelvek vitájába aktívan bekapcsolódnak. Munkájuk eredménye azonban csak akkor lesz gyümölcsöző és az egész párt számára hasznos, ha a párttagságunk konkrét észrevételeit, javaslatait az irányítás különböző szintjein ilyen vagy olyan megfontolásoktól vezérelve nem „szelektálják”, hanem valamennyit minősítve továbbítják a felsőbb pártstruktúrákhoz. A pártalapszervezetek e soron levő taggyűléseit végül is az előttünk álló pártértekezletek és a XII. kongresszus politikai előkészítése fontos állomásának és jó fórumainak kell tekintenünk.

Dr. Látos István
az MSZMP KB alosztályvezetője

Egy hír a december 10-i újságból: „Budapestről híre jött, hogy a magyar parlamentnek nevezett nyilas gyűlésezt »törvényt« fogadott el, mely szerint a jövőben Budapestet kívül is ülésezhet a parlament. Nyilvánvaló, hogy igen sürgős és nyomós okok teszik szükségessé a Budapesti külvárosi ülésezést. A nyilas honatyák a »kitarítás« helyett — amint vártuk is — a menekülést választják.”

Szállások akaratuktól igen eltérően, ezzel a határozattal törvényes alapot adtak arra, hogy az országgyűlés a fővároson kívül, tehát adott esetben Debrecenben is összehívható. Ez a »törvény« természetesen senkit sem érdekelt a felszabadított országgrészen. Ekkorára már Miskolc is felszabadult, s az északi iparvidék munkássága azonnal magának fogadta a Magyar Nemzeti Függetlenség Front programját. Igaz, a felszabadított terület választópolgárainak száma még nem érte el ezekben a napokban a kétfélmilliót — az általános és egyenlő választójog elvének alapján — ez a szám azonban nem sokkal kisebb, mint ahány magyaroknak a Horthy-korszakban megadták a törvényes lehetőséget, hogy szavazataival „beleszóljon” az ország életének alakításába.

Debrecen néhány nap alatt valóságilag az „ország szívévé” változott. Szegedről ideérkeztek a Szovjetunióban élő magyar kommunista emigráció hazatért vezetői: Gerő Ernő, Révai József, Farkas Mihály és Nagy Imre. A Néplap december közepétől az előkészítő bizottság, majd az Ideiglenes Nemzetgyűlés és a kormány szócsovének funkcióit is betöltötte, heteken keresztül valamennyi hivatalos közlemény itt jelent meg — azonban az újságírók egyetlen alkalmat sem mulasztottak el, hogy a közleményekhez aznap, vagy a következő számok valamelyikében kommentárt közöljenek, segítsenek a nagy jelentőségű szavazatok, nyilatkozatok tartalmának „apró-pénzre” váltásában.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés előkészítő bizottságának megalakulásáról a december 16-i szám tudósít. Közli az előkészítő bizottság felhívását:

„... A hazánkra szakadt nagy nemzeti szerencsétlenség indított bennünket, magyar hazafiakat arra, hogy kezünkbe vegyük a kezdeményezést az Ideiglenes Nemzetgyűlés egybehívására, mely megalakítja Magyarországot Ideiglenes Kormányát. (...) Felhívjuk a városok és községek önkormányzati testületeit, a Nemzeti Bizottságokat, szakszervezeteket, az ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi szervezeteket, a kulturális és egyéb egyesületeket, hogy demokratikusan válasszák meg küldötteiket az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés kifejezésre fogja juttatni a magyar nép akaratát: összefogni párt- és társadalmi különbség nélkül a német rablók kiűzésére, az országban a romokból való feltámasztására, erős, független, demokratikus Magyarország megteremtésére.”

A felhíváshoz a 16-i számban Radó István fűz kommentárt az írásaira általában jellemző szenvedélyességgel. „A harcok magyar demokrácia, a dolgozók bölcse, maradó műve lesz az új, erős, független Magyarország” — írja többek között.

A december 17-i számban Halpern Róbert cikkében az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának jelentőségét arról az oldalról elemzi, hogy csak így lehetséges a faszimussal való teljes szakítás, leszámolás. „... Ez a nemzetgyűlés lesz a jogforrás, ennek kell lefektetnie az alapokat és megszerveznie a nemzetet a faszimusz elleni harcra! Tudjuk jól, hogy felszabadításunk óta jogszáink abban látták a legnagyobb nehézségeket a belső faszimusz elleni harcban, hogy nincs meg a jogalap! A nemzetgyűlésre vár tehát a feladat, hogy ezt megteremtse!”

Bár Dálnoki Miklós Béla december 21. előtt csak egyi-

Mi történt?

Hol állunk? Mire vár az új? Milyen szerepet kell játszani a néplapnak a jövőben? Ezek a kérdések foglalkoztatják a szerkesztőbizottság tagjait.

MEGINDULT A HARC BUDAPESTÉRT ÉS MISKOLCÉRT

A szövetséges haderők sikeres az arcvonalakon

Minden országban a háború kezdetén a legfontosabb feladat az ellátás biztosítása. A Néplap munkatársai a háború kezdetén a legfontosabb feladat az ellátás biztosítása. A Néplap munkatársai a háború kezdetén a legfontosabb feladat az ellátás biztosítása.

ke az előkészítő bizottság tagjainak, nem lehet véletlen, hogy a Néplap munkatársai éppen tőle kéri intését az Ideiglenes Nemzetgyűlés összehívására és feladatairól.

„Célunk, hogy a nép széles rétegeire támaszkodva alakítsuk meg az Ideiglenes Nemzetgyűlést. Súlyt helyezünk arra, hogy a nemzetgyűlés megbízása a néptől jöjjön” — mondotta többek között a nyilatkozó.

Erdemes megfigyelni, hogy akkor, amikor az előkészítő bizottság tagjai általában mindenki az össznépi egységet hangsúlyozta, a volt vezérezredes százból ilyen mondatok is elhangzottak: „A magyar nemzet sokat köszönhet a munkásságának, aki tetteivel bizonyította be, hogy nem engedi magát német igába törni. Munkáson, Ungvárt, Miskolcon és Diósgyőrben a munkásság nemcsak megakadályozta a nemzet vagyonát, hanem a kezükbe adott fegyvert a németek ellen fordították. Ezzel hozzájárult a céltalan küzdelem minél előbbi befejezéséhez és megakadályozta, hogy tovább hulljon a drága magyar vér, amiből úgyis olyan kevés van. A munkásság ezzel a nemzet igazi érdekeit szolgálta és kiérdemelte a nemzet hálaát.”

Miközben Debrecenben folyt az előkészítő bizottság történelmi jelentőségű esemény megtartására, a középkeben is sokan fontosnak tartották, hogy rögzítsék egyetértésük az újjászülést programjával. A Néplap december 20-i száma a Hajdúsámszonban 17-én tartott

Másfél évszázad alatt kétszer született újjá a fekete-tengeri város, Novorosszijszk. A múlt századi pusztulást már csak a történelem őrzi, az e századit pedig az élő emlékezet is, a szemtanúk. Emlékeztet a pusztításra, pusztulásra a senki földjén maradt vasúti kocsik, amelyek nincsen olyan része, ahova lövedék ne csapódott volna. Mementóként áll, örök figyelemfelkeltést szánva az utókornak...

A ma kétszáz ezer lakosú város az egyik legjelentősebb kereskedelmi központ a Fekete-tenger partvidékén. Iparának, a Kubány vidék, meg a Szovjetunió más részeinek kincse innen indul a világ számos országába. Gép, cement, mezőgazdasági termékek, mindenekelőtt pedig a kőolaj, melyek a teher szállító-hajók, a tankerek karakterébe kerülnek. Tavaly 42 millió tonna árut szállított a novorosszijszki igazgatóság 133 hajóból álló flottája, a világ 73 országába. 2500 kikötőben fordult meg, rakodott ki és be a flotta. Az adatok is virágzó tengeri kereskedelmet sejtetnek, így nem csoda tehát, hogy elsőrendű feladattá érett még korszerűbbé tenni a legnagyobb kikötőt. A tervdöntés 620 millió rubelt fordíthatnak és fordítanak a fejlesztésre. E korszerűsítés legfontosabb eredménye a japán-francia közreműködésével épült új tankerkikötő.

Akár 250 ezer tonna vizkiszorítású tankerek is befuthatnak, közvetlenül a tölthelyekhez. A kőolaj, és földgáz

leg a kőolajtermék csővezetékeken érkezik, egyenesen a hajók nyomrába. Úgy tűnik, végelesen eldőlt az a szakmai vita, amely egyfelől 360 ezer tonnás tankerek, másfelől ettől jóval kisebb, 150 ezer tonnásak építését szorgalmazta. Az utóbbi álláspont képviselőinek érvelése győzött, éppen gazdasági megfontolások miatt. Reális határt kell szabni — mondják Novorosszijszkban — az egy tételben való szállításnak. Ez a mennyiség 15-30 ezer tonna között van. Ilyen tankereket 40-45 ember szolgál ki, létszámuk az automatizálással csökkeni fog. A hajózás veszélyes mesterség, különösen az a tankerek esetében. Szinte naponta felröppennek hírek szuper tankerek katasztrófáiról. Éppen, mert számolnak ennek lehetőségével is, rendkívül szigorúak a szabályok.

Természetesen a szigorú előírások vonatkoznak az új tankerkikötőre is. Még akkor is, ha a korszerű technológia révén csökkent a tűz veszélye. Érthető, mert korábban csak 14 méteres merülésgésségű hajókat terhelni, majd megfelelő vízmélységre vontatták, ahol folytatták a töltést. Most maguk a hajók állhatnak be a töltőhelyekre, ahol öránként 20 ezer tonna kőolaj, vagy terméke ömlik a tartályokba, ötször nagyobb mennyiség, mint korábban. A kikötő tehát nemcsak Novorosszijszk városának szerepét növelte a Fekete-tenger mentén, hanem a kereskedelmi flotta jelentőségét is.

A 150 ezer tonnás Krim szupertanker (Zoltai Károly felvételei)

1

Érettségire készülő lányok és fiúk hívták meg „rendhagyó osztályfőnöki órára, kötetlen beszélgetésre, mindenről”.

Mindenről? Boldog isten, töprengtem a gimnázium felé baktatva, mi történik velem, ha ezek beváltják fenyegetésüket. Meg kellene előzöm a kudarcot és a kiábrándulást. Okulásukra válhatna nekik is, ha bevezetés és tapintatos intésül bevallanám, mennyi bizonytalansággal jár minden elragaszkodás az emberi, az eleven valóságtól.

Főlöleslegesen aggályoskodtam. A két lány, aki a boltíves kapualjban mellém szegődött, éppen arról tudósított kissé szabadkozva, hogy „az osztály elsősorban nem irodalmi, képzőművészeti, esztétikai kérdésekre kíváncsi, hanem a személyes tapasztalatra és véleményre a társadalomról”. Rendben van. Ez sem kockázat nélküli vállalkozás, itt-ott mégis talajt érezhetek a talpam alatt.

Pár kérdés, papírszletkékre írkanva, már az asztalon várt. „Elítéli-e azokat, akik azért hagyják el az országot, mert kalandosabban és jobban szeretnének élni?” Van-e nálunk cenzúra, meddig terjed a közlési szabadság? „Erkölcstelen-e az a kapcsolat, ahol a partnerek nem fogadnak egymásnak úgynevezett örök hűséget?”

A negyedik papírszletkén egy idézet állt, alatta indulat, kurta megjegyzéssel. „A kifejezett kommunista társadalom nem néhány év munkája. A mostani tizennyolc-húsz évesek azonban minden bi-

zonnal látni fogják a szabadság birodalmát.” — „Ezt olvastam, de nem hiszem!”

Hitetlenkedve méregettem magam is a suta, homályos mondatokat. Hamarjában arra gondoltam, hogy valami ósdi népszerűsítő füzetecskéből ásták elő őket. Ezért aztán az igazság megteremtésének folyamatosságáról és fokozatosságáról kezdtem értekezni, gondolván, így meggyőzőbben juthatok el az érdemi válaszig. Eleve tévedtem azonban. Kiderült, hogy a lelkesen, talán könnyelműen derűs jóslat, a rosszul szerkesztett állítmánnyal egyetemben, a legilletékebb és legfrissebb tankönyvből vétett, ott hivalkodik a Világérettség alapjai hetedik kiadásának 197. oldalán. Befejezéséknél. Betetőzéséknél.

Útravalóként is akkor. Mintha hamuban sült pogácsával bocsátanánk el a távoli bolygóra induló űrhajókat.

De hát űrhajót építve, miért maradnánk meg a hamuban sült pogácsánál?

2 Forduljunk más irányba. Hogy annál közelebből vehessük szemügyre a lényegét.

Beszélgő és vitaközö társaim, a hónap már felnőttnek számító, választásra és választhatóságra jogosuló ifjú nők és férfiak, veszélyt éreztek önállóvá válásuk küszöbén. Félték, hogy vértelenül lépnek majd a nyílt pályára, ahol pedig, bizony, adok-kapok-ra is meg a küzdelem.

Sejtésük csöppet sem alaptalan. Okát persze vastag tűl- zás volna egyedül az isko-

lára háritani. Beletartozik az ugyanis a rejtett vagy kevésbé rejtett ellentétek ama sorába, amely olykor szinte széjjelfeszíti a gondolkodó és cselekvő ember belső és külső vezérlő erőit.

Az eszméket és az érdekeket közelebből. Pusztán a gyorsan követhető gyakorlatiasság kedvé-

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON:

HAMUBAN SÜLT POGÁCSÁVAL?

ért, ne meg a játékosan feleselgető helyzetrajzocskáról sem szivesen mondvá le, példához folyamodom.

Három közös ismerőst ajánlok összehasonlításra. Az első: ötvenöt éves, negyven éve segédmunkás, harmincöt éve hűséges és tevékeny mozgalmi ember, népes család feje. A második: ötvenéves, jó ideje elismert és keresett kórházi orvos, az egyik hagyományos egyház buzgó tagja és támogatója, felesége háziasszony, gyermeke nincs. A harmadik: huszonöt éves fiatal férfi, újabban főtűnt labdarúgó-csillag, szellemileg közömbös és igénytelen, szolgálatkész szüleiével.

Kitalálód, hogy közülük ki milyen mértékben kap szellemi, társadalmi, anyagi elismerést. Vigyázat! Nem arra szükségeltetik javaslatot tenni, hogy kit miveljen mennyi illeszen meg. Egyszerűen az a kérdés, hogy a részesedésben mi a sorrend. Itt és most. A helyezés biztosan egyezik mindannyiunk képzeletében. Mert tapasztalatban is.

Eppen ennyire biztos, hogy még a legföhláborodottabbak, a legkeserűbbek sem következtetnek holmi sors hozta véletlenre a mélyben. Tudják, tudjuk, hogy ott az érdekek vastörvényei diktálnak.

Mi hát a teendő? Dédelgessük tovább elvont eszméinket, lelkesen, gögösen és használhatatlanul?

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON:

HAMUBAN SÜLT POGÁCSÁVAL?

ért, ne meg a játékosan feleselgető helyzetrajzocskáról sem szivesen mondvá le, példához folyamodom.

Három közös ismerőst ajánlok összehasonlításra. Az első: ötvenöt éves, negyven éve segédmunkás, harmincöt éve hűséges és tevékeny mozgalmi ember, népes család feje. A második: ötvenéves, jó ideje elismert és keresett kórházi orvos, az egyik hagyományos egyház buzgó tagja és támogatója, felesége háziasszony, gyermeke nincs. A harmadik: huszonöt éves fiatal férfi, újabban főtűnt labdarúgó-csillag, szellemileg közömbös és igénytelen, szolgálatkész szüleiével.

Kitalálód, hogy közülük ki milyen mértékben kap szellemi, társadalmi, anyagi elismerést. Vigyázat! Nem arra szükségeltetik javaslatot tenni, hogy kit miveljen mennyi illeszen meg. Egyszerűen az a kérdés, hogy a részesedésben mi a sorrend. Itt és most. A helyezés biztosan egyezik mindannyiunk képzeletében. Mert tapasztalatban is.

Tegyünk próbát ebben is!

Régi és bevált fogás a viszonyok minősítésére, hogy előállítanak egy afféle természeti lényt, aki aztán, egészséges ösztöneivel és romlatlan értelmével, és tükröképet villant föl mindennél, amivel találkozik. Kísérjük el teremtményünket — aki az első idészésre meg szokott jelenni — átlagos helyzetében. A munkában, a családban, a közéletben, a tanulásban.

Hamar rá fog ébredni, hogy dolgoznia ott érdemes, ahol az adottságok és a körülmények magas szintűek. Aldoznia oda kell legkevesebbet, kapnia onnan lehet legtöbbet ugyanis. Hogy aztán ezeket az előnyöket fokozhassa, majd az utódainak is megszerezhesse, vállalja a célszerű alkalmazkodást, igyekszik befolyásolni a további tervezést, irányítást, ellenőrzést. Az alkalmazkodás a kölcsönösség és a közösség felelőssége, a tanulás és a művelődés folytonosságához vezet el. A biztosítás szándéka pedig a beelőzés és a döntés fórumaihoz, a részesedés kereséséhez és követeléséhez.

Birtokba veheti, megteheti mindezt? Örökre modíthatatlan sorompókba sehol sem utközik. Hanem arra a kívánatos magas szintű munkára és tanulásra, művelődésre riasztón kevesebb a valóságos alkalom, mint a lehetséges jelentkező. A beelőzés, a döntés működésében meg a rész és az egész egyensúlya sokban még a véletlennek múlik. Miért? Mert az önkormányzat és a központi akarat nem azonos esélyű rendszerekben érvényesül.

Teremtőnkünk elsősorban ezen határok közt ha-

ladgatván és bukácsolván szűrheti le eszméit.

Szélnek is eszeshetjük most már ökegyelmét. Megköszönve tanúságát egy-nemelyik ügyben.

Főleg abban, hogy tapasztalataink semmiképpen sem igazolják „a szabadság birodalmának”, a kifejezett kommunista társadalomnak közeli, netán nemzedéknyi idővel mérhető eljövését.

Arra sürgetnek inkább, hogy a hatalom és a tulajdon mellett, a munka és a demokrácia szerteágazó viszonyában is uralkodóvá kellene, kell tenni a szocialista vonásokat. Finomítani, tisztítani az érdekeket végül. Hol, hogyan? Kiemelve és szilárdítva közülük azokat, amelyek a kölcsönösséghez és a közösséghez, a tanulásához és a művelődéshez, a beelőzéshez és a döntéshez fűződnek.

Az, akit ilyen hajtóerők mozgatnak és ilyen lehetőségek fogadnak, előbb-utóbb életmódjában, tevékenységében magában teszi meg az igazságos társadalom és a szabad személyiség jegyeit. A teljesedés szellemi forrásait belső kényszerből keresi tehát.

4 Még innen volnánk azonban az érdekek és a viszonyok megnyugtató pallerozottságán.

Annál többet, annál türelmesebben, annál eredményesebben kell tennünk érte. Eppen a lehető leghitelesebb, legbecsületesebb eszmékkel is, amelyek az életből erednek és az életet szolgálják. Mert ekkora feladatnak hamuban sült pogácsával nekivágni, ugye, istenkísértés.

Hajdú-Bihar megye társadalmi struktúrájának átalakulása, az osztály- és rétegtagozódás főbb jellemzői napjainkban

A felszabadulást követő években, évtizedekben mélyreható átalakulás ment végbe hazánk, s ezzel együtt a megye politikai és gazdasági életében, egyszerűsödött forradalmi változások játszódtak le társadalmunk szerkezetében is.

Hajdú-Bihar megye dinamikus fejlődése nyomán az ipari üzemek és a városok, az ingázás és a „kétlakosság” sokszor igen görögnyűs útjain a mezőgazdasági népesség hatalmas tömegeit szívták fel és gyűrték ipari és egyéb nem mezőgazdasági munkássá. Ez a kettős folyamat, a mezőgazdaság elbocsátó, valamint az ipar és a tertiár ágazatok befogadó-képessége, egymást felerősítve ma is jelentős tényezője a mezőgazdaságból az ipari és más népgazdasági ágakba, illetőleg a falvakból a városokba irányuló mobilitásnak. Másfelől viszont a termelőerők általános fejlődésével, a kulturális forradalom eredményeivel, a szocialista társadalom irányításának új szükségleteivel és a tudományos-technikai haladással együtt járt megújulásban is az értelmiségi-szellemi dolgozók számának és funkciójának a növekedése és szociális összetételének radikális átalakulása.

A legnagyobb mérvű foglalkozási átrétegződés az ipar, építőipar és a mezőgazdaság között zajlott le. Az 1949. évi népszámlálástól napjainkig több mint meg-háromszorosodott az iparban és jelentősen megnőtt a tertiár ágazatok dolgozói aránya, miközben a mezőgazdasági keresőké több mint a felére csökkent. Am az iparban és az egyéb nem mezőgazdasági ágazatokban dolgozó aktív keresők aránya ma is lényegesen alacsonyabb, a mezőgazdaságban foglalkoztatottaké pedig sokkal magasabb, mint az országos átlag.

Miután a társadalmilag-gazdaságilag elmaradottabb Hajdú-Biharban a tömeges munkaerő-mobilitás csak később indult meg és kezdetben lassabb ütemű volt, mint a fejlettebb megyékben, az alapvető struktúraváltozás a hatvanas években, különösen a harmadik, majd pedig a negyedik öt-éves terv során következett be. Részből ezzel a fizikálissal magyarázható az átrétegződési folyamatok rendkívüli hevesége, az átlagosnál gyorsabb üteme és eltelendőség. Míg országosan a munkaerőmozgás alapfolyamatai napjainkra lecsendesültek, a munkaerő-tartalékok kimerülően vannak, addig megyénkben jelenleg is élénk a mezőgazdaságból az iparba és az egyéb ágazatokba áramlás. Ez a helyzet várhatóan még évekig fennmarad, mint ahogy a megyeszékhely fejlődését, rohamos népességnövekedését és terjeszkedését, egy ideig még ugyancsak a városba özőnlés hagyományai szabják meg.

Népi demokratikus fejlődésünk során gyökeres mennyiségi és minőségi változások következtek be társadalmunk osztály- és rétegszerkezetében is. Néhány évvel a felszabadulás után végleg eltűntek a kizsákmányoló osztályok és rétegek, s velük együtt megszűnt maga a kizsákmányolás is.

A legnagyobb horderejű változások a munkásszint viszonylatában játszódtak le. Szocialista társadalmunk legnagyobb létszámú és tekintélyű, egyszerűsödött politikai hatalmat birtokló osztályának a számszerű növekedése 1949-től a hetvenes évek elejéig 55-60 ezer főre tehető. Ennek megközelítően

kétharmada esett Debrecenre. 1977-ben már a megye aktív keresőinek 57 százaléka tartozott a munkásszintjébe, az országos arányszám pedig elérte az 59,2 százalékot. Az ország és a megye átlagai között 1949-ben meglévő 9,4 százaléki eltérés napjainkig, sokkal nagyobb bázisszám mellett, alig több mint 2 százalékra mérséklődött.

Időközben rendkívüli módon lecsökkent a munkásszint korábbi összetételét és arculatát erősen meghatározó mezőgazdasági munkásság létszáma és aránya. Az 1949-ben még 22,6 ezer főnyi mezőgazdasági-napszámot réteg, a korabeli munkásszint egyharmadát adta. Hajdú-Bihar megyében 1977-ig, immár a szocialista állami mező- és erdőgazdaságokban dolgozó fizikai foglalkozású mezőgazdasági munkások száma 8642-re, munkásszintjén belüli arányuk 6,6 százalékra esett vissza, a bér munkából élő ún. napszámok rétege pedig gyakorlatilag megszűnt.

A munkásszint belső összetételét érintő további sajátosság, hogy társadalmi-gazdasági és politikai szempontból fokozatosan kirekesztődött belőle a kisiparos, amely a felszabadulás előtt a hazai ipari munkásság több mint 40 százalékát, Hajdú-Biharban pedig több mint felét alkotta. Így módon a munkásszint gerince, az ipari-nagyüzemi munkásság vált a legnagyobb létszámú csoporttá.

Annak ellenére, hogy a munkásszint rendkívül gyors mennyiségi gyarapodása döntően (országosan 50 százalékban, a megyében kb. 70 százalékban) a parasztként, Hajdú-Biharban pedig több mint felét alkotta. Így módon a munkásszint gerince, az ipari-nagyüzemi munkásság vált a legnagyobb létszámú csoporttá.

A másik alapvető társadalmi osztály a parasztság, illetőleg a termelőszövetkezeti parasztság. A népgazdaság dinamikus fejlődése és a mezőgazdaság szocialista átszervezése nyomán, az eltelendőségben a kisárutertermelő parasztság egy része termelőszövetkezeti taggá, másik része pedig ipari és egyéb nem mezőgazdasági munkássá, vagy éppen szellemi dolgozóvá vált. E több irányú folyamat eredményeként a kisárutertermelő parasztság aránya megyénkben az aktív keresők 1949. évi 56,8 százalékaról napjainkig nem egészen 2 százalékra csökkent, miközben a társadalmi struktúrában belüli helyzet, a szocialista típusú termelési viszonyokat megtestesítő termelőszövetkezeti paraszti osztály foglalta el. A szövetkezeti parasztság 24,9 százalékos hányadával 1970-ben érte el mennyiségi növekedésének csúcspontját, 7,5 százalékkal meghaladva az országos mutatót, s a megyében ekkor még mindig a második legnagyobb társadalmi tömb maradt. Az 1970-től bekövetkezett erőteljes csökkenés eredményeként viszont 1977-re 17,5 százaléki arányával már messze leszakadt az értelmiségi-szellemi réteg 23 százalékos hányadától. Az aktív keresők szövetkezeti parasztság számának a rohamos visszaesése, illetőleg a nyugdíjas és járadékos szövetkezeti tagoknak az állományhoz viszonyított rendkívül magas

aránya (1977-ben már 44,1 százalék) újabb nem kis gondot jelent a társadalmi-gazdasági tervezés számára.

A két meghatározó osztály mellett társadalmunk struktúrájában az értelmiségi és egyéb szellemi dolgozók rétege foglalja el a legfontosabb helyet. A megkülönböztetett társadalmi funkcióval bíró réteg fejlődésének mennyiségi ütemére igen jellemző, hogy a megye aktív keresőinek ma már több mint 23 százalékát teszi ki ez a réteg. Az összes keresőkhoz viszonyított aránya 1949 és 1973 között országosan csaknem háromszorosára, a megyében pedig több mint három és félszeresére nőtt, s nagyságát tekintve jelenleg már 5 százalékkal meghaladja a szövetkezeti parasztság arányát, holott 1970-ben még éppen fordított volt a helyzet. Az ország 1977. évi arányszámát mindössze 1 százalékkal haladja meg a megyei átlag.

Hajdú-Bihar értelmiségi és szellemi dolgozóinak jóval több mint a fele a területi társadalmi-gazdasági, tudományos és kulturális centrumokban, Debrecenben telepedik. Hozzávetőlegesen a réteg 1,3-át tekintve egyetemi vagy főiskolai végzettségű, tehát magas kvalifikált ún. szakértelmi keresőnek, 2,3-át viszont az alacsonyabb képzettségű, egyéb nem fizikai foglalkozásúak teszik ki. Különösen magas az irodalmi, ügyviteli-adminisztratív dolgozók aránya. Mindez hátrányosan befolyásolja az egész réteg strukturális összetételét.

Az osztály- és rétegszerkezet negyedik alkotó eleme a kisárutertermelő réteg. Az egykor leghatározottabb társadalmi tömb együttes aránya 1949 óta a megyében 62,4 százalékról kb. 3,5 százalékra zsugorodott. Hajdú-Bihar összes keresőinek ma már csak 1,5 százaléka kisárutertermelő, 2,3-át viszont az alacsonyabb képzettségű, egyéb nem fizikai foglalkozásúak teszik ki. Különösen magas az irodalmi, ügyviteli-adminisztratív dolgozók aránya. Mindez hátrányosan befolyásolja az egész réteg strukturális összetételét.

A társadalom szerkezeti változásairól összefoglalás-ként elmondható, hogy ha a fejlettebb megyékhez képest a társadalmi átrétegződés mennyiségi arányaiban, ütemében és időrendjében jelentkezik is kisebb-nagyobb eltérések és területek sajátosságok, Hajdú-Bihar megye szintén magán viselte mindazokat az ismertető jegyeket, amelyek az egész magyar társadalom átalakulását jellemezték. A hangsúly megyénkben is egyre inkább a minőségi változásokra tevődik át. A fejlődés tendenciája pedig egyértelműen a regionális különbségek mérséklődése irányába mutat, jóllehet teljes felszámolásuk, különösen a fejlettebb megyékhez és területekhez képest, csak a távolabbi jövőben várható. Eppen ezért a társadalom struktúrájának viszonyait ma még meglévő regionális sajátosságok és egyéb különbségek, főként az ún. területi hátrányok, a korábbi elmaradottság következményeinek és a történeti fejlődés kedvezőtlen utóhatásainak a felszámolása, a termelőerők további dinamikus fejlesztése, átgondolt és még erőteljesebb ütemű beruházási és területfejlesztési politikai révén szüntethetők meg. A konkrét megoldások ki-munkálása azonban már nem a társadalomtörténet, sokkal inkább a társadalmi-gazdasági tervezés feladata.

Baranyi Béla

A város peremén

AZ INGÁZÓ ÜZEMLAKATOS

A sima hátú műút vékony zsinórján Egyek-től Telekházáig „azon gondolkodom”, hogy mi is készlet el egy családost ötven kilométerrel az iparba. Ötven kilométerrel, a csöndes Telekházáról, a Hortobágyi Állami Gazdaság sarkából Leninvárosba.

Előbb el is tájoltam magam, mert a távolságot megfeleltetem, ám oda-vissza éppen száz kilométert kell az egyiekieknek, a telekházaiaknak naponta megtenniük, hogy a megélhetésben megjeljenek valami olyan fényes kilönböztetést, amitől eddig elesetek. Előre megfontoltan (a föltett szándék sikarostélyá alatt) csak erre az egy hívó okra adom le a voksot.

„A személyi sérelmek is viszik az embert” — cseng (dehogy cseng, dugul) a fülemben egy magvas megállapítás.

Igy vagy úgy, a két igazság bizonyára Telekházán is összeadódik.

Telekháza minden szemszögből nézvést helyes kis falu, bár nemrég még a domború hátú, friss kenyereit hiányoltam ugyan boltjából. (Laposak voltak a vetkik, mint a hegedű!) Ha most valamit hiányolhatok, az a hallható telefon. Debrecenből a tanácsi ki-rendeltségvezetőt, Miskolci Lászlót alig tudom felcsöngetni a postán. Oda hívják át, t-rül-fordul, ha ügyes-bajos dolgokban ké-retik valahonnan. Mehetne éppen a kocsmába is — telefonálni. A kagyló bezzeg ott se hangos.

Alj! A kocsmánál álljunk meg! A téli al-konytatban népes találkozóhely: tóór, term-lőszövetkezeti kocsis, a kiállított járattelvé-re áldomást ívők, néhány keserű ohati ember (ők most „topogó” híján vannak) mind-mind megtalálják a poharat s a „fonalat” a közös vagy az ennél még kollektívebb esz-mecserekhez, ahol „ittas embert törvényileg kiszolgáltatni tilos!” Művelődési ház ábrázata van az egyetlen kocsmának. Útött-kopott sakkasztalánál tíz-tizenéves éves koraván, „magsült” gyermek lépeget csikójával. Vele szemben kucsmás, szőrborostás, nagyapa korú ember. Vitatkoznak, s egy pillanatra főnnakadnak a lépésszabály értelmezésén.

Hallottam: koppant. Letetted — mor-golódik, mint egy fekete darázs az öreg. — Csak fogott volt! — így és ekként a gyermek, aki tízig azért tud olvasni. Rádió hangja zirreg. A kocsmáskülön-ben kongana az ürességtől. A DVTK-val, a diósgyőriekkel játszik a nyugatnémet csap-at. A hallgatók közül kiválik egy férfi, za-kója megteszi. Öltözéke után (itt!) valami jó „beosztásúnak”, irodistának hinnem. Szög-letes modulatai azonban a munkást sejtje-tik. Jó nyegvenes „évjáratú”.

A Lóki is így fog jární — tamáskodik. A hiteltekedés lábra kap. El is felejtettem megkérdezni, mivel hozott össze (nem a ku-pa) a kupamekese. „Az összeszólalkozás” nem tart oly túl sokáig, a Diósgyőrnek vége, nem is sejtettem, hogy Ruzsányi Pálhoz, a Ti-zsi Vegyi Kombinát lakatosához volt szer-cencsem.

Ugyanó nyit ajtót, a Lakat Károly sza-badrugás edzésmódszerével meg nem békét, értelemes férfi. A kovácsoltvas bejáró kalla-nyutájára bök tekintetével — csapjam fel.

A ház nagy gazdáké lehetett, tágas. Mel-lérágaszta műhelykinézett épület s hogy valóban az arról az üllő árulkodik. A gan-gon elboritva fényes új dróttkeres, megfo-násra van. Még képzeltelbeli a kerítés a por-ta körül, csak a lombra metszett görccsös fák strázsálják s jól táplált jércék, tyúkok hada.

Szíves az invitálás: — Tessék csak tessék, be a szobába! Megtoldjuk meg az előbbi diskurzust, a futballról, de ez csak előcsatározás a téma felé. Díohéjba göngyölöm jövetelem célját, ám az a váratlanság és az idegenek száma-ra falun fenntartott jogos bizalmatlanság buktatóján kétszer is megpördül saját ten-gelye körül.

Gépel, hivatalos bizonylat, elszámolás „kerül” a házigazda keze ügyébe, mert hát tudakozódnék: hogy s mint megy soruk? — és Ruzsányi Pál amellet, hogy a műanyag-üzemben lakatos, itthon még kovácskodik. — Unom a buszozást rettenetesen — tartja fél szemmel a sebesen szántó tollat. — Förtel-mesen unom a buszozást. Noha ...

Mély, agyondohányzott hangja templomi tónus. Tárcajából nyúlt menetjegyet kotor elő. — Olvassa csak le a kilométert, meg a fo-rintot. Hány forintot ér ez a jegy? — Hát — forogatom a gyűrött, kilyukaszt-gattól szelvény.

— Kilencszázat — vágja rá, s több szent meggyőződés, hogy diadalmas elégedett-séggel.

Érthető. Ebből a nem kis összegből csu-pán 45 forint a „fizető”. A többi a vállalat kontójára megy.

Műrözsza pompázik az asztalon. Természe-tan, hihető színekben. — Csak nem a „golyaüzemből”? — Onnan. A kismamák kezéből. Megta-láltak nekik a legkényesebb munkát, hadd keressenek ők is, de én ezt az egyetlen árva szálát sem szeretem.

Letépdési a levelet. — Széttépi azt a rózsát! — Vegye kezébe! — sepri össze az asz-talterítőről a leluhítottakat. — Így. Dugja vissza a tüskékre. Ugye, hogy könnyű fog-lalkozás. Szerencsére ezért is pénz fizet-nek — de Ruzsányi Pált még mindig rág-ja a kétely: a késő délutáni faggatás nem

tetszik neki. Még egyszer eldaráltatja velem, hogy a hajdú-bihari falvak érdekelnének, köztük is azok, amelyek egyre közelebb „araszolnak” Leninvárosba.

— Jó cím — dönti el végül —, ha erre kí-váncsiak. S lassan kikerekedik Ruzsányi Pál életének rövid története, az a fejezet, amely-ben lapozni enged. A Ruzsányiak közt ismer-ősekre találunk, nekem ismerős, neki ro-kon egyiekre, az öreg, vadász Ruzsányira (aki megvan még). Rórára képes volt napo-kig lesni, s míg puszkavégre nem kapta az-al szórakozott, hogy a róknak nevet is adott: „csak nem Z hordja tán azt a csir-két?” Könnyesen nevetjük magunkat egy szántás történetén. Tehén húzza az ekét, de az minden irányba fordult, csak éppen egy-nekbe nem. „Hát a gazda dühében összeha-rapdálta a tehén orrát. És a tehén megta-nult szántani.”

Hirtelen átszöppentünk a mába. Ruzsányi Pál az olajos szerkentyűket, a gépeket sze-rette, különösen azt, amelyik ha elhallga-tott, az ő javítása után berobbant. — Ez a legszebb napja a szerelőnek — mondja. Ru-zsányi Pál tizenegy évig szerelt, javított egy gazdasági gépműhelyben, ha kellett a kombájnr is ráült, s akkor még nagyon kö-zel volt kis faluja: Telekháza. Mégis messzi-re elhúzódtott ebből a közelségből.

— Eg és föld — így veti mérlegre a múlt-at és jelenet. Az ég a jelen, s eszébe villan egy apró-cseprő epizód aratóéveiből.

— Arattunk. Perzelt a forráság. Meg-állították velem a kombájnt, s azt hittem, nem hallok jól. amikor azt kérkék, hol a versenyzás? Elfelejtettem kitűzni. Csupa izzadság, merő lucskok az ember, és dög-fáradt, hát tudja a vén úristen, előktem a szót: „A zászló a lényeg ilyenkor és nem a termés?” Behívtattak.

A gyárban? S ezt nem azért mondom, mert ott nincs rend vagy szigor, de ha a műve-zető akar valamit, s én elfoglalt vagyok, megéri a vállam (és nem meglök), szól: ha ezzel elkészült, vizsgálja már azt a gépet is meg.

— Udvariasak?

— Munkásemberhez illő a hang. És itt fel-vehetek bármilyen jó ruhát, gyönyörűen meg-fürdhetek. Soroljam? Hatnyolcvanért négy-fele ebédből válogathatok. Negyfelét mondtam? Mert van D-menü is. S ha megebéd-tem, rányomom a holnap, a felirt fogá-sok közül valamelyikre a pecsétet, aszerint, hogy mit főznek. Rettenően egyszerű örö-mök ugye? De azt se felejtsem el, hogy a fe-jészetbe (gazdasági, füstös műhelymunká-ként) csak nagy viták után mehettem el a köcsöggel. Védőtálcát tejt. A vita azon volt: jár-e a tej? Megillet-e? Most meg a rettenően hosszú út az, ami bánt, ami emészt. Nem is tudom, mi lesz, ha nem ka-pom meg a lakást Leninvárosban. Debre-cenbe nincs kedvem beköltözni, egy kovács-ka szegény a vidék arra. Tudja, amikor látom azt a vaskerítést a busz ablakából, ami az én kezem munkája, isten bizony arra gon-dolok, hogy megélhetnék én a környéken is. Telekházát határozza az egyeki Új Élet Ter-melőszövetkezet. Itten vannak a földjeik, erre járnak a gépeik, s ha az a DT kilépett a lánéből, vagy a jó ég tudja, mi romlik el, megjavítanám én otthon, saját műhelyem-ben, főállásban, de nem nyúltak a honyom alá.

— Sokat kért?

— A TVK-ban ötezer-kétszáz forintot kere-sek. Itt megelégednék kevesebbel, azt hi-zsem a saját műhely az, ami miatt ezt az állást mégsem tudják megadni. Egyeken a tanácsnál karbantartónak (talán ott) elhe-lyezkedhetnék, ám a 23 forintos órabért so-kallják.

— Szóval visszajönne?

— Vissza. Mert ide figyeljen. Ha azt ma-ga kipróbálná! Hajnali kettő és négy között mind szédelgünk.

Legyint, mert tudja, hogy úgyse próbá-lom ki a harmadik műszakot. Már nem el-csúszott, ám az összeviszta Alvásoktól mé-gis fáradt. Összetört szemében ez a kipi-hentség középső foka.

— Tegnap reggel jöttem fűsta 8-kor.

Aztán tudja-e, hogy a füst, amit a kéré-nyen lobogni lát, se mindig odafőnn ma-rad, becsapja néha a szél az üzembe, hogy szinte háborog az ember gyorra. És az a műanyag zacskó se a kőniállatól gőzölög! Ez a tiszta igazság. A múltany szatyor is-meri? Ha jól meggondolom, végül is olajból készült. Ha alá tartanám a gyufát, úgy fűs-tólne, mint a fálya.

Megélénkül. A vadonatúj nyugati gépek beállítás. próbája nagy esemény a buszok-tól rázkódó szürke hétköznapokban. Hogy az egészségre ugrunk vissza, nem sok jó-t mondhat Ruzsányi Pál. Nem, nem nyomja az ágyat, csak éppen ha úgy fáj a háta, hogy majd belegörbül, a leninvárosi üzem orvosa nem veheti táppénzre, ellenben injekciót ad-hat s megállapítja: mi a baj. Egyeken — mondja — megadják a beutalót, és irány Debrecen. Ebbe az utazgatásba, aki nem volt beteg, az is ágyának dől.

Két, egyelőre még nem enyhíthető ellent-mondást is fölfedezni vélek Ruzsányi Pál in-gázó üzemlakatos életében: a város hívja, faluja marasztalja. No, ezt csak úgy beéke-lem gondolatai közé, fogalmazza ő meg: „A fiam az erőműben technológus, lakása a városban, mint az ékszerdoboz, de én csak itthon tudok a kamrába menni, ahonnet le-akaszthatok valamit.”

Az ablakot homály szegi. Beesteledt. Anikó, Ruzsányi Pál 18 éves virágszál leánya röpül haza az erőműből. Perdül, mintha csak a szomszédból jött volna.

(Folytatjuk)

Szalai Csaba

NAPIRENDEN A KÖZLEKEDÉS

A debreceni tömegközlekedés kétszáz ezer ember beszédtemája. Hiszen mindennap közlekedünk, és egész napunkat elronthatja egy elkésett, vagy éppenséggel jobbá teheti egy kellő időben érkező autóbusz.

A Napló éveken keresztül folyamatosan foglalkozott a megyeszékhely tömegközlekedésének fejlődésével. A jelenlegi kerekasztal-beszélgetés célja nemcsak az, hogy a néhány hónappal ezelőtti lap hasábjain lefolyt vita tanulságait összegezzük: a tömegközlekedés helyzetének, problémáinak felmérésére, a fejlődés-fejlesztés távlati lehetőségeire is szeretnénk választ kapni.

A szerkesztőség klubjában megtartott kerekasztal-beszélgetésen részt vett dr. Fekete-Győr Gyula, a megyei pártbizottság gazdaságpolitikai osztályának munkatársa, dr. Angyal László, a megyei tanács építési-, közlekedési és vízügyi osztályvezetője, Rác József, a Debrecen városi Tanács osztályvezetője, Kmetty Gyula, a Volán 6. számú Vállalatának igazgatója, Agócs István, az autóbuszvezető és Lekka János forgalomirányító.

1968-ban született döntés, hogy Debrecenben a tömegközlekedést — az 1. sz. villamosvonal meghagyásával — autóbuszokkal oldják meg. (Míg 1969-ben 28 darab autóbusz, napi 522 járat indult, s ezen kevesebb mint 12 millió utast szállított a Volán 6. sz. Vállalat, addig ebben az esztendőben 140 darab autóbusz, naponta több mint 4000 járaton, 69 millió utazás történt.)

A Volán kezdeményezésére, a városi tanács 1974-ben elfogadta az autóbuszközlekedés távlati fejlesztésének koncepcióját. A tanulmány elmezte az új vonalhálózat kialakításának szükségességét. Ennek alapján kapott megbízást a Közlekedéstudományi Kutatóintézet — a KÖTUKI —, s a racionalizálási javaslat 1977 őszére elkészült. Akkor a városfejlesztési és városrendezési bizottság, az illetékes állami és társadalmi szervek, közlekedési szakemberek több alkalommal is megvitatták az átszervezési javaslatot. A vélemények egyetemesen után 1979 februárjában a városi tanács végrehajtó bizottsága jóváhagyta az átszervezést, amelyet február 24-én végrehajtottak.

A szerkesztőség javasolja: a jelenlegi beszélgetés során ne vitassuk a hálózat szerkezetét, a kialakított rendszert, amely véleményünk és az utasok többségének véleménye szerint megállja a helyét.

— Mi változott 1979. február 24. óta? Melyek a jelenlegi helyzet gondjai? (Forgalomszervezés és -irányítás, csomópontok kérdése, utazási igények térbeni és időbeni változása?)

Rác József: 1979. február 24. óta az autóbuszközlekedés fejlesztésére építve április 9-én a lépcsőzetes munkakezdet sikerült megvalósítani Debrecenben. A kettőt együtt célszerű elemezni. A tömegközlekedés fejlesztésére irányuló lépések vitathatatlan előnyökkel jártak. Kettő kivételével megszűntek a városcentrumban levő, végállomás jellegű autóbusz-megállóhelyek. Sikeresnek bizonyult a két új járat: 15-ös és a 11-es bevezetése. Természetesen a fejlődést néhány adattal is jellemezhetjük: az indított járatok száma 5,6 százalékkal, vonalhosszuk 6,9 százalékkal, a járatkilométer 12,2 százalékkal növekedett.

Dr. Fekete-Győr Gyula: Úgy értékelhetjük a tömegközlekedés átszervezését: minőségi változás következett be. A városcentrum zsúfoltsága csökkent, a lépcsőzetes munkakezdettel a csúcsforgalmi zsúfoltságot is sikerült részben enyhíteni, egyúttal az eszközök kihasználásában is előbbre lépés történt. Kezd kialakulni a nagyvárosi közlekedésre jellemző rendszer. A város növekedésével, fejlődésével a régi idők óhatatlanul lejárt: ma már nem lehet, és nem is lenne célszerű — alapvetően forgalomszervezési okok miatt — egy járatat mindenhol a városközpontba eljutni.

Dr. Angyal László: Úgy érzem, mielőtt továbblépnénk összegeznünk kell, hogy a korszerű közlekedés kialakítását műszaki, tárgyi feltételek megteremtése tette lehetővé. Az úthálózat javítása, a forgalomirányító-helyek kijelölése elenged-

hetetlen feltétel volt a város jelenlegi színvonalú tömegközlekedésének megvalósításához. Az nagy eredmény, hogy a megye, a városi és állami szervei egyetértésben a Volán Trószettel és a Volán 6. számú Vállalattal, a 200-as autóbuszalad debreceni alkalmazása mellett dönthettek.

Azt is el kell mondanunk: a lépcsőzetes munkakezdet bevezetésének első kísérlete nem hozott lényeges változást. Talán azért, mert kevés vállalatot érintett, de lehet, hogy az volt a siker hiányának oka: maguk a vállalatok vezetői sem hitték el, hogy lényeges javulást hozhat a munkakezdet időpontjának eltolása. Az áprilisi változások előtt alaposabban — több szerv egyetértő támogatásával — sikerült előbbre lépünk, 12—13 ezer ember munkakezdetének változtatása enyhítette a csúcsforgalmat.

Kmetty Gyula: A februári átszervezés előtt is alapvető céljaink egyike volt az utasok helyváltoztatási igényeinek megismerése és teljesítése. Ez térben, időben és mennyiségben is változó igény, amit az ipari üzemek telepítése és fejlődése, a város új lakóegyedeinek kialakulása, az időjárás és még sok más tényező befolyásol.

Az utasszámlálásokot követően több szempont figyelembevételével alakult ki a februárban bevezetett vonalhálózat, ami továbbfejleszhető és egységes rendszert alkot. A legtöbb utas számára optimálisan vezetett autóbuszvonalak természetesen néhány vonalon utazóknak kedvezőtlenebbnek bizonyultak.

Az átállás hosszabb időt igényelt, hiszen az utasoknak új útvonalakon közlekedő autóbuszjáratok között kellett választani, új csatlakozási pontokon átszállni. Október végéig 205 közérdekű bejelentést és panaszt kaptunk, ezek többsége 105 tanácsigazgatási beszámoló hangzott el. Nagyjából részük a 6-os járat vonalát és a 28-as végállomását kifogásolta.

Amit lehetett és kellett — például a 28-as végállomását — igyekeztünk megváltoztatni. A 6-os vonalon az átszervezés második lépésében javasoltakat alkalmaztuk, amikor a városközpontba átvettük a járatot — ritkábban ugyan —, de a Segner térig közlekedtetjük. A 15-ös vonalának hosszabbítása is későbbre volt tervezve, melynek megoldását keressük.

Rác József: Nyugodtan fogalmazhatjuk úgy: az átszervezés előre nem látható nehézségeinek nagy részét sikerült megoldani. Továbbra sem lehet cél azonban a háztól házig szállítás. Például nem látszik megoldhatónak a 8-as busz utasainak azon kérése, hogy a Homokkertből közvetlenül a piacra közlekedjék ez a járat.

Kmetty Gyula: A februári átszervezés óta is jelentősen több az utas. A februári utasszámlánál — októberben — átlagosan napi 10 ezerrel, az 1978 októberinél napi 20 ezerrel több utast szállítottunk.

Az Újkerthben most szinte hetenként növekszik a forgalom. A vállalat ezért — lehetőségéhez képest — mindenkor igyekszik több buszt közlekedtetni. Kezdetben négy Ikarus-66-os típusú autóbusz, majd tíz Ikarus-260-as járt a 31-es vonalon. Jelenleg tizenegy csuklós autóbusz közlekedik, melyet a 15-ös járat is tehermentesít, de így is

csúcsidőben a férőhely-kapacitás kevés és zsúfoltak járataink.

A Thomas Mann utca részben elkészült és most a 31-es vonal módosításán dolgozunk. Az új vonalon — Thomas Mann utca, Bolyai utca, Poroszlaj út — az eddiginél több utast tudunk majd szállítani az Újkerthből. Számolunk azaz is, hogy a Tanácsköztársaság útjának eddig a 31-es járatral érintett szakaszán utazóknak ez kedvezőtlenebb lesz, de ott közlekedő járataink megfelelő kiszolgálást nyújtanak.

— Átérve a forgalomirányító csomópontokra: a szerkesztőséghez érkezett levelek nagy része a MÁV-állomás előtti tarthatatlan állapottal és az Attila tér zsúfoltságával foglalkozik. Mi itt a helyzet?

Dr. Fekete-Győr Gyula: A város közlekedésének neurálgikus pontja a Petőfi tér és környéke. Az elővárosi járatok egy része oda érkezik, a vállalati autóbuszok a helyi volános buszok elől foglalják el a helyet. A villamos, a taxi és a sok magánautó nagyon nehéz helyzetet teremt alkalmanként. A Petőfi tér sokirányú feladatnak kell hogy eleget tegyen, s a jövőben a 4-es főút is ott szeli át a várost. A tér közlekedési rendjében érdekelt vállalatoknak és szerveknek mihamarabb döntést kell hozni, mert a jelenlegi helyzet hosszú időn keresztül nem tartható.

Lekka János: Én a Petőfi téren dolgozom, s nap mint nap látom az óriási forgalmat. Gyakran a menetrendet sem tudjuk tartani, akkora fennakadást okoznak a vállalati buszok vagy a tilos helyen parkírozó autók. Ráadásul a 31-es járat csuklós buszai olyan sűrűn — csúcsidőben 3 percenként — közlekednek, hogy nemegyszer előfordul; nem tudnak időben balra kanyarodni, és már a Petőfi téren utolériék egymást.

Rác József: Az Attila tér sem a legjobb megoldás. Ahhoz, hogy jó forgalomirányító csomópontot a város keleti részében ki lehessen alakítani, bontani, szanálni kellene. Erre pedig nem volt lehetőségünk, ezért kínálkozik jelenlegi megoldásnak az Attila tér.

A forgalomirányító helyek közül a MGM előttel és jelenleg a Segner térvél nincs különösebb probléma. A város északi részében, a Doberdó utca környékén fogunk kialakítani egy új csomópontot.

— Milyen az utasok és az utaztatók kapcsolata? Kulturált, az igényekhez igazodó-e a jelenlegi közlekedés: jó-e a járatsűrűség, a menetrend betartása, általános-e a tömegközlekedés alkalmazottainak kulturált, udvarias viselkedése?

Dr. Fekete-Győr Gyula: Ismerem más városok közlekedését és nap mint nap utazom autóbuszon is. Az utasok és az utaztatók kapcsolata nem rosszabb mint másutt. A kulturált közlekedésre azonban a csúcsforgalomban nincs mindig lehetőség, noha az kétségtelen: a Volán igyekszik ezen a területen is előbbre lépni. Jó volna az utastájékoztatás színvonalát emelni: a

mikrofonok használatára és az utabaigazító táblákra gondolok.

Agócs István: A mikrofonhasználat kötelező, ám gyakran az utasok nevetik ki — s szoktatják le ezzel a mikrofonhasználatról — az autóbuszok vezetőit. Nekünk naponta több száz kilométert kell levezetni, több ezer ember életéért felelve. Mire nyolc-kilenc, magáról megfelelő utassal — épp a többiek kulturált utazása érdekében — rendezzük a vitás kérdéseket, a nagy türelmük is idegessé válhatnak.

Dr. Angyal László: Kétségtelen: a kulturált utazáshoz kulturált utasok, így közlekedő és viselkedő utaztatók szükségesek. Az sokat segítené, ha mindenki csúcsidőszakban csak öt perccel hamarabb indulna el. Hiszen ennyi idő alatt 1-2 buszt még el is engedhet, akkor is idejében érkezik munkahelyére. A kulturált közlekedés megvalósításához azonban feltétlenül szükséges az utastájékoztató javítása. A megállóhelyek tisztán tartása a köztisztasági vállalat feladata, az utastájékoztatóban pedig remélhetőleg már sikerült előbbre lépünk: idegen nyelvű utabaigazító táblák felszerelésével.

Rác József: Eddig a reggeli csúcsidőszakban — háromnegyede hat, hat óra között — az utasok 23 százaléka utazott. Ez a — KÖTUKI tervei szerint — lépcsőzetes munkakezdet bevezetése után 14 százalékra csökkent. A racionalizálást és a lépcsőzetes munkakezdet bevezetését követően többször, több szerv ellenőrizte a lépések hatását. A városi tanács szakemberei, a Volán ellenőri rendszeresen vizsgálták a menetrend betartását, s december közepéig a KÖTUKI is — újabb ellenőrző forgalomszámlálási tapasztalatokra alapozott — összegző jelentést készített.

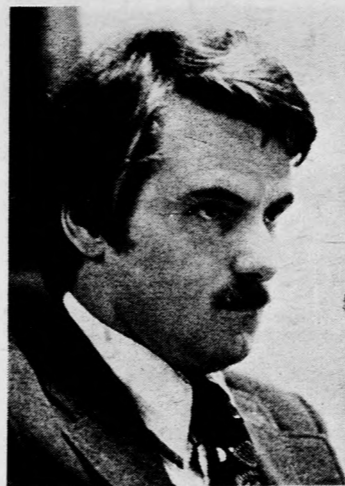
Ezt követően a vállalatok, a tanács és a közlekedési szakemberek véleményének figyelembevételével a városi tanács építési és közlekedési osztálya jelentést terjeszt a végrehajtó bizottság elé.

Az általános javulás mellett a 31-, 30- és 28-as járatokon alkalmanként ma ismét utaslemaradás tapasztalható és február 24-e óta a reggeli zsúfoltság — épp az említett több utas miatt — növekedett.

Kmetty Gyula: A menetrend szerinti közlekedés vállalati feltételei alapján megteremtettük. Eszköz, forgalomirányító hely és egyéb technikai berendezés van, a karbantartás megfelelő, és a rendszer működéséhez szükséges szervezés is megtörtént. Kétségtelen: van mit javítani a menetrendszerűsége, a vállalat vezetői ennek szigorú betartásán fáradoznak.

A zsúfoltság alkalmanként valóban nagy. Összességében azonban enyhült, s míg korábban 53 százalékos volt a férőhely-kihasználás — ez 1979 első félévében 46,2 októberben pedig 42,8 százalékra csökkent. Nincs optimális arány, ez az összehasonlítható adat azonban mutatja a javulást és azt, hogy az országos nagyvárosi átlagnál jobb a helyzet nálunk.

Az utasok kiszolgálása javult és további törekvésünk, hogy az autóbusz-közlekedés színvonalát emeljük. Tájékoztatótáblákat készítünk a buszokra, megállóhelyekre, ennek ellenére előfordul, hogy a tájékoztatás hiányos, a megállóhe-

Dr. Fekete-Győr Gyula

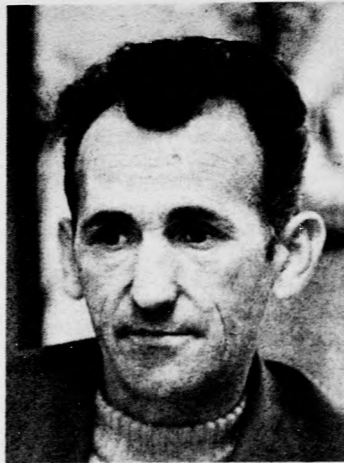
Dr. Angyal László

Rác József

Kmetty Gyula

Agócs István

Lekka János

A 6. és a 7. kötetéről Velő Károly és Orosz István hoztak előz, vasárnapi számában. A Nyíregyházán megrendezett az egyes kötetek értékeléséhez szólók egy-egy téma véleményét. Az ipartörténeti zés Mihály (Kossuth Lajos tem), a munkásmozgalomról (Bessenyei György Tanárké

Mózes

— Az egyes ipartörténeti tanulmányok szemlélete kidolgozottsága felfogásuk szerint különböző — mondta többek között Mózes Mihály, a Kossuth Lajos T. dományegyetem aspiránsa. Jelen hozzászólásunk lényegesen kritikai megjegyzéseket tartalmaz. Elismervük, hogy a korszak ipartörténete kevésbé kidolgozott, mint például a dualizmus koráé, inkább alapvetően más gazdasági méleti alapállása és az egyetemes kitekintés hiánya miatt tartanánk érdemesnek a tartat. A Katus László, Bere T. Iván és Ránki György által írt fejezetek lényegesen szélesebb perspektívát áruklódó, kidolgozottan megközelítik, s a fejlődést valóban elemző tanulmányok.

— Szabad György írása a következőket tartjuk fontosnak elmondani. Jelenleg az egyetemes történeti kiindulópont, avagy a komparatív módszer hiánya nem szíri figyelembe Szabad György, hogy az európai gazdasági fejlődésben a XIX. századtól kezdődően alapvetően eltérő gazdaságfejlesztési utak alakultak ki. Következésképpen Nyugat-Európa tőkés fejlődés centrumává vált, így Kelet- (Észak-Dél-) Európa e tekintetben perifériájára maradt. Figyelmünk kívül hagyja a gazdasági növekedés feltételeit eltérő mértékű és jellegű utasítását. Így aztán azonos gazdaságpolitikai önértékelést a gazdasági önértékeléssel, az autonóm fejlődéssel. Magyarországon politikai függésből vezető gazdasági fejlődés, holott az elsősorban és alapvetően tőkés fejlődés belső feltételeinek részleges hiánya okozta, s csak aztán a politikai függőség, Kossuth és a többi idézett kortársak tevétevéiben abban, s Szabad György is, hogy a vámpolitikába beleszólás lehetősége Magyarországon az önfenntartó növekedés lehetőségét hozhatta volna. A berális nemesség vezette nagári átalakulás, az aránylan birtokstruktúra, a szűk belső piac, a tőkefelhalmozásnak a gazdasági növekedés megindulásához elégtelen szintje, a jobbágyfelszabadítás késősége és módja, a munkaerő képzetlensége mind olyan tényezők, amelyek függetlenség megléte esetén is késleltették, torzították.

Kovács

— Talán nem ünnepróttás, ha mindjárt aggályossá dással kezdem. Az ilyesfajta vitákat — ha egyáltalán szükség van rájuk — helyesebb a művek megjelenése előtt rendezni — mondják többek között Kovács Kálmán, a Kossuth Lajos T. dományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára. — Szerkesztő akkor még nem hasznosíthatta volna a szemlemi harcok konszenzusát, ám jelenleg már aligha, színtéziseket külön sorsra helyi a tudományos kiadványok között! A leggyakrabban forgatott művek, lefőbb tájékoztatói a társaságok művelőinek és a műveltebb olvasóközönségnek, s hiba maradt bennük, az évezredig ott dicsekedő akárhogy is csóváljuk már a fejünket. Mert őszint elismerésünket váltja ki ez a sorozat, de azért akad fejszóvalásra is.

— Az én feladatom

Hajdú István
(Fotó: Kalmár)

Bogatellek

1 Virágkorukat élék az Aranyszájú Jánosok: a jól informáltak, a mindentudók, a különféle levelekben forgolódkók, a kotnyelesek előrukkolt dodonai jócskák, akik szavuk színét két perc alatt fordítják visszajára. Nincs titok előttük! Lassan csöpögtek az információit, nyilván azért, hogy a hallgató kellőképpen megemésze a hallottakat. Sose állítanak, csak sejtnek: „úgy hallottam, azt beszélik, nem mondhatom meg honnan tudom, engem is köt a titok.” A bevezető — vagy záró fordulatok közismertek. A nagyobb hitelesség kedvéért még rálapátol a sejtetésre, egy valamivel kézzelfoghatóbb mondatot: „Nagyon megkértek, ne adjam tovább, de hiszen ti is tudjátok, őket is köti a titoktartás.”

Az Aranyszájú szükségét érzi, hogy figyelmeztessen, („emberek vagyunk”). Nem árt, ha az érdekeit tudja, hogy rövidesen bontják az utcát, nem is csupán az egyik felét... Akár úgy is kezdhették a mindennapi mondókáját, hogy Valami készül Hunniában, de becslési Adyt, nem óhajtja, hogy az új szövegösszefüggésben paródiává váljék a klasszikus sor. Meg aztán miért rejtekeztek Ady mögé.

Fellengzősen beszél, vagy suttogva, netán bizalmasan, néha költőien. Ot aztán igazán nem inthetné meg Cyrano, a klasszikus verssoraival, hogy „Mondhatta volna szebben, kis lovag”. Szépen mondja mindig. Gondosan, és ami egyik füln bement, az sose megy kis a másikra, csak száján. Hiába, változik a világ. Sőt még az információcsira is megváltozik: miközben megül az agytekervényekben, feldúsul, kivirágzik s csak ezután ürül a köznek.

Nemcsak azt tudja, hogy a tizenegy aranylábú közül ki volt benne a bundázásban, s hogy ki mennyit kapott. A fejében a legmodernebb biológiai rendezőpályaudvar van: átszervez vállalatokat; intézményeket összehoz és szétválaszt; embereket elcsap és fölvesz. A szerkezet persze nemcsak regisztrálja a „biztos helyről” hallottakat, szét is választja a lényegest a lényegtelen-től. Csak ezután közvetít, figyelmeztet, óv. Kötelességből szinte, mert hogy holt biztosan tudja ezt meg azt. De azt a világot sem árulja el, hogy kitől tudja az országrengető híreket, mert hogy szerinte ő az egyetlen, akiben áll a szó, a többiek mind fecsegnek... csak egyet vall meg bizalmasan, hogy ki kell fizetned a kávéját, spriccerét, szerény zónáját, tekintve, hogy ott-hon fejeztette a pénztárcáját.

2 Az információkat súlyok és továbbadhatóságuk szempontjából osztályozza, ugyancsak biológiai komputer segítségével. A súly persze nem a hirre vonatkozik, hiszen annak súlya nincs, csak hatása. Csupán a fülébe beosztását, társadalmi pozícióját mérleget. Ennek a szakmának — „hivatásnak, uram, hivatásnak” — megvan a maga aranyszabálya. Kis ember fülebe műhelyek megszüntetéséről, összevonásáról, szétválasztásáról kell csevegni, s közben, mellesken fölajánlani egy olyan munkahelyet, ahol kétezerrel többet lehet keresni, habár fele annyi a munka. A bizalmas tájékoztató után persze nem árt odacsapni mintegy pontként a mondat után, hogy „ezt nem tölem hallottad, jól jegyezd meg. Rádásként pedig: „Gyere fel, ha lesz egy kis idő, csöpög a csap, a bojler meg kiolvadt... ne félj megfizetem.”

A nem fizikai állományban dolgozókat a készülő kormány és miniszteri rendeletekkel lehet elámitani leginkább. „A sógor mondta, aki fenn dolgozik” — pötytyenti el egészen véletlenül, mintegy nyomtatékosítva az információt, hogy nem akarhonnán tudja ám. A mondat másik felét elnyeli, le a végéig tájékaig és közben neki-vörösödve könyörög, hogy amit hallott a tátott szájú, tartsa meg magának, ne adja tovább. Búcsúzólag pedig megemlíti, hogy ha akadna egy szerény négyezres állás, nem neki, az unokahúgának, azért hálás lenne (továbbra is). Nem igazi munkahely kell, csak olyan látványt státus, hiszen irodai munkára a csinos rokon egyébként is teljesen alkalmatlan, de hát majd elmegy táppénzre és nem zavarja a vállalati levegőt. A kérelemnek úgy van igazán esélye, ha a mindentudó mellesken még megjegyzi: „Majd megnézem a KNEB-nél, miféle följelentés érkezett ellenetek! Mintha hallottam volna valamit a Bélustól, de hát ez nem gond, a fiókokat ugye üríteni kell néha, a szemeteseket nem különben: bele a kukába.”

3 Az Aranyszájú a világ legnélkülözhetetlenebb embere: mindig a közért aggódik, mindig a társadalomért szorgoskodik. Nem lehet meglenni nélküle se lent, le középutt, se fent.

A „ne szólj szám, nem fáj fejem” alkalmazásában is oly tökélyre tett szert, olyan zseniálisan alkalmazza a közélet nádasában, hogy egyszerűen eldönthetetlen, hogy bizalmas közléseivel, vagy titokzatos hallgatásával szolgálja-e inkább a társadalmat. Amíg ugyanis valaki biztosan ül egy jobban tapétázott székben, vagy rúgja a bőrt a pályán, addig csak rejtélyesen hallgat és mosolyog. Ha szóra nyitja a száját, legfőbb dicsérei az illető tehetségét, jó tulajdonságait. Csak akkor apad el a dicséret, amikor már az újság is megírta, hogy az meg az a változás történt. Ilyenkor derül fel az arca: „Ugye megmondtam.”

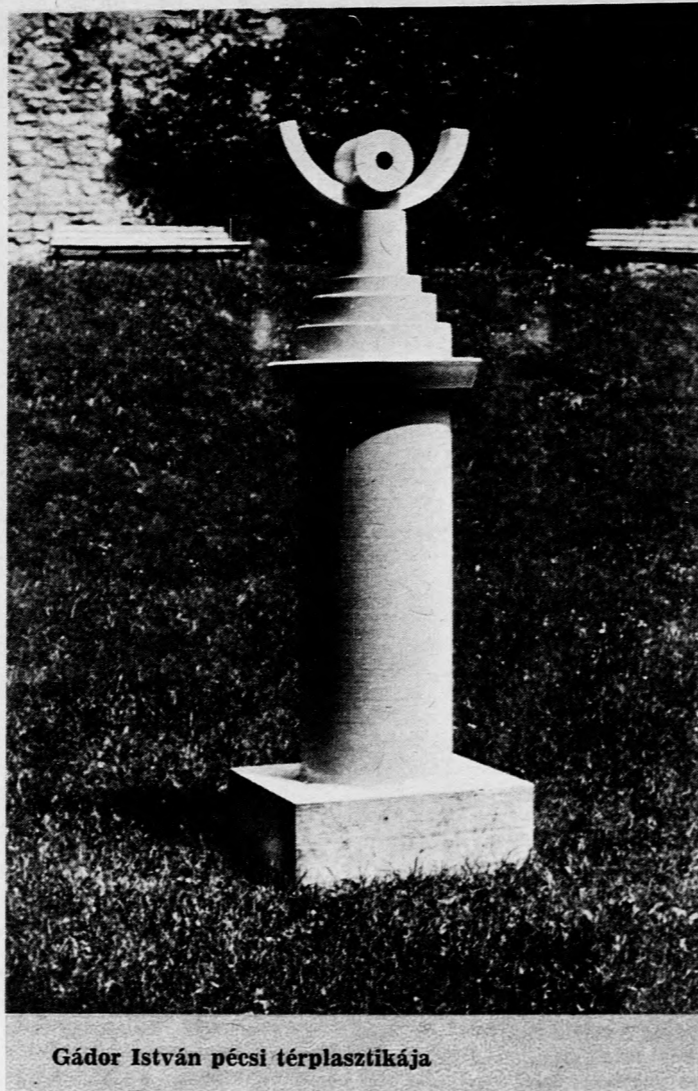
Jól informált Aranyszájú Jánosnak mindenről idejében tudott és idejében meg is jósolta, hogy valami készül. Igaz, néha csak halkán, mert az örökké locsogó népségnek nem is érdemes hírt szállítani, továbbadja, s ez veszélyes lehet. Ő még sok mindent mondhatott volna, de hát...

Naponként megállíthatatlanul buzog belőle a prognózis. Humanista meggyőződésből, néha állampolgári kötelességből közül előrejelzést kocsmában, utcákon. Telefonon a feleségének, ágyban a szeretőjének.

Zónák, rövid italok, hosszúlépések, kis pörköltök között hanyódit az élete. A fogyasztást persze azok fizetik, akik azt szeretnék tudni, amit isteni sugallatra csak ő sejt. Tegnap végre hozzájutott egy remek álláshoz is. Tanfolyamvezető lesz. Előadás-sorozatot indít. Az emberi hiszékenység hétköznapi címen. Az első előadás címe Szájak, a második Fülek.

Hely híján, fájdalom, az előadásra több jelentkező már nem fogadnak el.

Köteles Pál

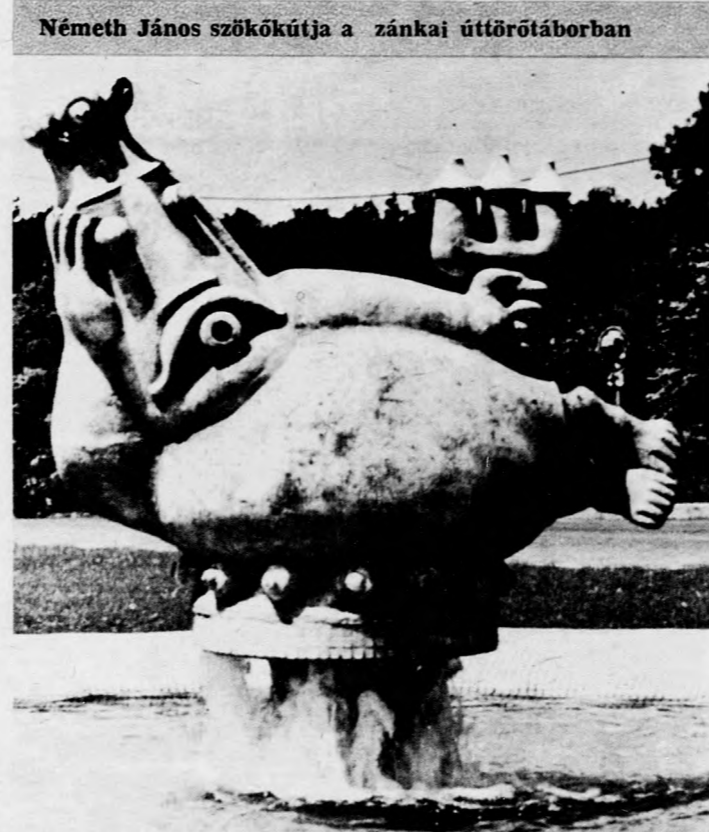
Gábor István pécsi térszobrászátíkája

Tárgyainkba sok bizalmat vetettünk, és sok csalódást is okoztak. Kétségtelen, hogy tárgykultúránk iránt igen nagy az érdeklődés. Egy-egy iparművészeti kiállítás tömegeket vonz. Elsősorban azért, mert komolyan vesszük, hogy környezetünket korszerűen, célszerűen, hasznosan, szépen rendezzük be, s keressük a példát, forrásokat. Mintha a képművészeti bemutatók zöme megfáradt, modoros, sokszor tartalmatlannak látó seregszemléi helyett ezekben legalább az anyag újra felfedezett szépségei, s az újrafogalmazás öröme adnának kielégülést.

A két háború között nagy esemény volt a Főris cukrászda, vagy a Rózsavölgyi cég berendezése. Ma már számon sem tudjuk tartani a korszerűen képzett vendéglátó helyiségeket, üzleteket. A mindennapi szükségleteinket tervező belsőépítészek, keramikusok, textilművészek, fémművesek, konstruktőrök, mérnökök száma megnövekedett. S hogy jól felkészültek, erre tömeges külföldi elismerés, részvételek nemzetközi közös vállalkozásokban, és a még távolról sem kielégített és nem kihasznált piac bőven szolgál tanúsággal.

Ugyanekkor a színvonalat jelző iparművészeti boltjaink vagy megfizethetetlenek, vagy

üresek, s gyári termékeknek számtalan esetben meg nem valósult prototípusai tartják távol az iparra képzett főiskolai diplomást attól, hogy ipari tervezőnek menjen. Pedig arról a sok ezernyi családról van szó, amelyek évenként új lakáshoz jut, s boldogan rendezné be környezetét, hogy az egyensúlyt megtartsa, hogy jó közérzetét tárgyaival is biztosítsa. De

Németh János szökőkútja a zánkai úttörőlaborban

FARKAS ILONA;

„A mester”

Az asszony az egész gyárat bejárta, de egyetlen karbantartó munkással sem találkozott. Végül a H-épület pincéjében talált két embert.

— Mit óhajt, fiatalasszony? — Nem tudom, jó helyen járok-e? (Soha nem tudjuk, hogy jó helyen járunk-e? Ha nem bántanak, ha sikerül elintézni azt, amiért oda igyekszünk, akkor jó hely az, ahol járunk.) — Kellene nekem valaki, aki csempézni tud.

— A legjobb helyen jár, kézsokom. Én mindenhez értek, de a csempészes, akarom mondani a csempészes a szakmám. Igaz, Zsuzsu? — Igaz, mester, arany a maga keze.

— Mit kellene csempézni? — A konyhát, a fürdőszobát és a wc-t. És mennyiért csinálnák? — Meg fogunk egyezni. Alig kérek valamit, imádkó olyan helyen dolgozni, ahol ilyen szép menyecske a háziasszony, biztosan jól főz?

— Összeget mondjon. Különben anyám főz, én tanulok. — Kézsokom, nem baj, a mama biztosan még jobban főz, mi nagyon szeretjük a házi kaját, igaz, Zsuzsu? Vidékiek vagyunk. — Igaz, mester — elcsöppenni készülő orrát jobb könyökén a munkáruhához dörzsöli. Nedves folt marad a helyen. — Nősiül a gyerek, azért fuszok egy keveset, hogy hadd keressen. — Ertem — mondta az asszony, és undorát alig bírta leplezni. — Kiszállnánk terepszemlére a hét végén. Ha anyag van, el is kezdünk. — De hát azt sem tudom, hogy miből mennyi kell. — Minél több, annál jobb. Ami marad, legfeljebb beszámítjuk borraivalóként. — A mester úgy gondolta, hogy ebéd előtt már nem kezdenek új munkához. Egyre azon töprengtet, hogy mi történne, ha bitumennel

KOCZOGH ÁKOS:

Négy kérdés az iparművészetről

(NEGYEDIK KÉRDÉS)

HOGYAN TEREMTHETÜNK EGYENSÚLYT EMBER ÉS KÖRNYEZETE KÖZÖTT?

nem mindig tudja, mert hol-vödör nincs, hol víz, hogy ezt a régi viccet idézzük. És ha van, akkor sokszor a meg-hökentő eredetiség, a használatlanul maradt tárgyak riasztja vissza a jószándékú érdeklődőt. Valahol tehát hiba van. Nem eszméinkben, hanem abban, hogy a gyakorlatot nem tudjuk egybehangolni tárgyszertésünkkel, elméletünkkel. „Nem a szűkös anyagi lehetőségeken múlnak a dolgok, hanem azon, hogy nem használjuk ki gazdasági rendszerünk előnyeit, a jobb szervezés lehetőségeit, a különféle fórumok együttműködését” — írja Szalay Károly.

Az a páratlan lendület, mely két évtizede iparművészetünk irányította figyelmünket, mintha megtorpant volna. Alkotóink nagyobb része mellékutakon keresi érvényesülését „szerszám és gépipari” formatervezők (ők

tervezik háztartási eszközzeinktől, a kávéfőzőktől kezdve a kombájng gépeiket), grafikáznak, vásárok feliratait készítik, jobb esetben régi cégtáblafestőkkel versengésben, keramikusok, textilesek, ötvösök az export hiba van. Nem eszméinkben, hanem abban, hogy a gyakorlatot nem tudjuk egybehangolni tárgyszertésünkkel, elméletünkkel. „Nem a szűkös anyagi lehetőségeken múlnak a dolgok, hanem azon, hogy nem használjuk ki gazdasági rendszerünk előnyeit, a jobb szervezés lehetőségeit, a különféle fórumok együttműködését” — írja Szalay Károly.

Az a páratlan lendület, mely két évtizede iparművészetünk irányította figyelmünket, mintha megtorpant volna. Alkotóink nagyobb része mellékutakon keresi érvényesülését „szerszám és gépipari” formatervezők (ők

Van-e megoldás? Talán nem is nehezen megvalósítható. Ott kellene kezdenünk, hogy az iskolákban nevelnénk a korszerű és teljes értékű alkotások ismeretére, becsülésére. S tanítanánk erre a kereskedelmi tanulókat, az ipari tanulókat is, sőt, aki, ha maradt, kereskedőt, s gyár-igazgatót, egyformán, a „jó pap holtig tanul” közmondás elvén. Taníthatnánk erősebb önismeretre is, hogy ne utánozzunk, ne keressük, amit az anyagi lehetőségekben, rangban előttünk álló, hanem magunkat, a saját szükségleteinket kielégítő tárgyakat. Az iparművészet, a tárgyművészet így lehetne társadalmi ügy, közügy. Iparművészeink készek a szolgálatra. S ha megkapják alkotásuk minden feltételét, választ adunk kérdéseinkre: tárgyaik híven fogják kifejezni eszméinket, s hasznosan töltik be feladatukat.

A VILÁG FILM

A szocialista országok filmművésze

A szocialista szellemisé hosszú ideig egyszál marban képviselte a Szovjetu a vetített képek világát. Ez a helyzet a második világháborút követő új honfoglalás során megváltozott: európai népi demokráciában, majd más kontinenteken is megerősödtek a progresszív jellegű, eszmei és művészi vonatkozásban elarant korszerű normákat remtő film hadállásai.

Ne higgye senki, hogy előrelépésnek csupán az kötelezettség a feltétele: útál is szeretném hangslyozni tartalom és formadilatok és eszközök monikus egyensúlyának tösságát. Mindez nem tödők meg parancsokra művészetben egyébként lehet kiadni a „gyorsabb messzebbre, magasabb jelszót.

Ahhoz, hogy kimagfontosságú alkotások szüsenek, az elvi irányítóllett megfelelő társadalmizegre, jó alkotói légkörre és természetesen tehetsművészekre van szükség: több: olyan művészek, vállalkozók a kísérletezés kázatát és nem riadnak vza attól, hogy nyugtalan ellentmondásokra, a szolista rendszer fejlődő gátló konfliktusokra hlyfel a figyelmet.

A következőkben részisen taglaljuk a szocialista szágok filmművészeti eményeit a hetvenes évek néhány evidenciát azonmáris előrebocsátunk.

A legjelentősebb szocialista filmgyártó ország változónul a Szovjetunió. Nem hagyományainál fogva, is a mennyiségé mutmiatt (évente 120—140 készül a szovjet stúdióktól) hanem azért, mert a sz

Wajda: Érzéstelenítés

— Tessék a zsebké Hoztam egy kis pálinkát gyasság egészségé.

— Kedves egészségemeli az üveget a szájában mester — a poharakat száadam, kár lenne értük véletlen összetörnének.

nekünk így jobban is es A mester máltert ke

Sehogy nem akart siker hol hig volt, hol nagyon rú. A csempék a vilásem akartak a falon man. De a mesteren ilyen róságok nem foghatnak pincében fellelhető és

deszkát, lécet felhorc Zsuzsuval, majd keretelt, úgy, hogy minde sorhoz jutott egy lé csempék szépen sorakó egymás után. Zsuzsu es laltal bálulta mesterét, gint elismerte magá hogy a világ legokosabb bere.

A mester elindult, hogy anyagiakat elintézza a ziakkal. Zsuzsut megb helyre a léceket, keret szedje el a faltól, fenn hogy maradjanak a cspek. És valóban, amik hazinei belezámolta a rter kezébe a kétezer forit Zsuzsu akkor szaladt h szobába moszkos bakán ban, nagy mészoltos nyo

A szocialista országok filmművészete

A szocialista szellemiségét hosszú ideig egyszál magában képviselte a Szovjetunió a vetített képek világában. Ez a helyzet a második világháborút követő új honfoglalás során megváltozott: az európai népi demokráciákban, majd más kontinenseken is megerősödtek a progresszív jellegű, eszmei és művészi vonatkozásban egyaránt korszerű normákat teremtő film hadalásai.

Ne higgye senki, hogy az előrelépésnek csupán az elkötelezettség a feltétele: ezáltal is szeretném hangsúlyozni tartalom és forma, gondolatok és eszközök harmonikus egységének fontosságát. Mindez nem teremti meg parancsára s a művészetben egyébként sem lehet kiadni a „gyorsabban, messzebbre, magasabban” jelszót.

Ahhoz, hogy kimagasló fontosságú alkotások készüljenek, az elvi irányítást mellett megfelelő társadalmi közegre, jó alkotói légkörre — és természetesen tehetséges művészekre van szükség. Mi több: olyan művészekre, akik vállalkoznak a kísérletezés kockázatát és nem riadnak vissza attól, hogy nyugtalanító ellentmondásokra, a szocialista rendszer fejlődését gátló konfliktusokra hívják fel a figyelmet.

A következőkben részletesen taglaljuk a szocialista országok filmművészeti eredményeit a hetvenes években, néhány evidenciát azonban máris előrebocsátunk.

A legjelentősebb szocialista filmpályát ország változatlanul a Szovjetunió. Nemcsak hagyományainál fogva, nem is a mennyiségi mutatók miatt (évente 120–140 film készül a szovjet stúdiókban), hanem azért, mert a szovjet

Ljubin az *Öt este* című új szovjet filmben (rendezte: Nyikita Mihalkov)

film jelenléte meghatározó fontosságú a világ kultúrájában. Ez biztosítja Tarkovskij, Csuhráj, Koncsalovskij és a többiek folyamatos jelenlétét; ez garantálja a követők számára a termékeny inspirációt. Mindehhez hozzá kell tennünk — kár lenne lakozni a helytelen jelentést —, hogy ez az évtized a szovjet filmkrónikában nem éppen csúcsidek. Viszonylag szürke esztendők követték egymást. Most nem volt olyan nagy sorozat, mint a honvédő háborúról szóló művek csapatja a *Szállanak a darvak*, a *Ballada*, az *Emberi sors* készítése táján, a nemzetiségi stúdiók sem rukkoltak elő zseniális teljesítménnyel „zsinórban” (a hatvanas évek második felének pompás kiugrásaitól eltérően). Még párhuzamosan is figyelmeltetett a hibákra és következetlenségekre. S mindenek ellenére: az általunk vizsgált periódusban született meg a *Tükör*, Tarkovskij látomása, Suksin megragadó *Vörös kanyafája*, Panfilov műve a személyiség kibontakozásának lehetőségéről (*A kezdet*). Sepityko erőteljességében is lírai *Kálvária* (téma: ismét a nagy világégés), a mai munkásközérzet igazi mozgatórugóját feltáró *Premium* (rendező Mikaeljan). Felsorolásunk korántsem teljes, inkább csak érzékeltetni kívántuk, hogy a permanencia nem szakadt meg.

Az is nyilvánvaló tény, hogy a Szovjetunió mellé világszerte becsült és számon tartott szocialista országok

sorakoztak fel, melyek fontos értékekkel gazdagították az egyetemes filmművészetet. Elsőként a lengyel film vált felöltötté. Mostanában nem olyan egyenletesen jó a színvonal, mint a Wajda—Kawalerowicz—Munk hármas hegemoniája éveiben, de a lengyel filmek közéleti érdeklődése és az avantgarde formateremtő szelleme mindenképpen dicséretet érdemel. A csehszlovákok is túljutottak a zenitén: a társadalmi földrengést a filmművészet talán a mai napig sem heverte ki. A jugoszlávok a sokszor körbejárt partizán tematika után főleg a mai élet kínálta cselekményforrásokból merítettek. Még déli szomszédaink sem aknázta ki valamennyi lehetőséget a jelen vizsgálatában. A magyar „új hullám” a hatvanas évek közepén tetőzött, a hetvenes esztendőben több az árnyék, mint a fény, bár változatlanul előkelő helyet foglalunk el a képzeletbeli világábranglistán. A többi szocialista ország filmesei is részt kértek a megújulásból — nagyobb mértékben a bolgárok, kevésbé az NDK-ban és Romániában tevékenykedő művészek. A tőlünk nagy távolságra levő szocialista útra tért Mongóliában, Vietnámban és Koreában még jobbára csak az eszmei következetességet és a tisztességes szándékot nyugtázhadjuk, Kubában viszont „minőségi robbanásról” beszélhetünk. Fidel Castro országában egyre több az olyan film, mely a nyelv, a stílus modern vívmányait felhasználva örökíti meg a múlt eseményeit vagy a történelmi változásokat.

A „békés egymás mellett élés” természetesen szövetségében, koprodukciónak készítésében is kifejezésre jut. Ilyen téren még nem jutottunk nagyon messzire: a mi közös vállalkozásaink például egyelőre középszerűek. De hát vannak ennél nagyobb gondok is — s ráadásul évek óta nyomoztatók az alkotókat, a forgalmazókat, a kritikusokat, a nézőket Belgrádtól Varsóig, Bukaresttől Berlinig. Cimszövevényes sorok fel néhányat közülük. A színvonalasan szórakoztató filmek száma aggasztóan kevés. Nem mindig gondolunk — gondolnak — a legkisebb mozkedvelőkre. Néhány tabutémát le kellene deníven. Egy-két buta nyugati divat is besettenkedett vásznainkra. Egyesek összetévesztik a modernséget a modernkedéssel.

A Föld különböző részein élő filmesinélők sűrűn találkoznak. A hatások és kölcsönhatások állandóak. Gyakran szokták emlegetni, hogy a nagy nyugati mesterek — például egy Bunuel, egy Bergman, egy Fellini — a szocialista filmművészet számára is példamutató erővel szolgálnak. Nem vonom kétségbe a megállapítás igazságát, de valamivel kiegészíteném. Wajdáék, Jancsóék, Tarkovskijék nemcsak kapata: adtak is. Az a politikum, mely a nyugati világ filmművészetét mostanában átadja, szocialista gyökereibe kapaszkodik. A lovakat jelöljük, ugye?, a Joe Hill balladája, a Sacco és Vanzetti, a munkásosztály a paradicsomba megy, a háborúinak vége — típusú alkotásokat lehetetlen lett volna elkészíteni szocialista előzmények nélkül.

Veress József

GULYÁS IMRE

Koszorú apám keresztjére

1.

Apám, békétűró igás!
Földi öröklébe ballagsz.
Könnyű cipő a lábodon
— felesap a cigánybúzapor —
csetkák, szittyó tár eléd
kamasz fűzfabokákat.

Minden dülön a te szobrod,
lázás laposok orvosa.
Sámagy-tőrő csupaember,
sosem tündököltél szebben!
Már bennem fényesedsz tovább
ekevasédesapám.

2.

Világom húsa, lelke!
Ó, ha tátott szád felelne!
Ó az a lapát föld! Sötétség verme!
Ki kacag a sereg éjszakán, ha nem te?

3.

Apám! Békétűró, kedves,
Jézusa-féltő keresztés,
szívben viruló

villás,
vig,
csöpp,
halknótás édesapám —
földed komája,
földem,
Magyarországom!

4.

Agyonnyom nemléted léte!
Holló a fiát nem mossa.
Ó vajhatom magam kéjbe —
kilátszok, nem bújtat bodza.

5.

Amikor szótlán kidöltél,
tele volt fényen a főtér s
hitvesem váras hasában
Zsuzsanna handarikázott.

Kéztőldelellem álltam ott,
csendben, a könny még várátott.
Féltem a nincsen igazát —
rideg, rám meredő gyászod.

ÉRTSÜNK SZÓT!

Irodalmi művekből származó szólások

Nyelvünk szólásai, sajátos kifejezései között több olyan van, amely irodalmi műből eredt. Például Petőfi „Csokonai” című versében arról ír, hogy Csokonai látogatóban egy barátjánál, egy pánál. Borozgatni akartak, de csak a pincében vették észre, hogy nincs a hordóhoz csap. A költő átment a szomszédba, hogy kölcsönözzön egyet, de ott éppen lagzi volt: „És im az étel és bor mellett / És a zenének hanginál / Csapot, papot, mindent felejtett / Csokonai Vitéz Mihály”. — Mivel korábbiól a csapot, papot otthagya, elfelejt kifejezést nem ismerjük, és mivel az azt alkotó szavak itt még konkrét értelemben szerepelnek, világos, hogy innen származott, majd nyert „semmivel sem törődve otthagya” jelentést a szólásunk.

Már nehezebb kérdés „a valami nincs rendjén” értelmű hiba van a kréta körül szólás, amely föltehetőleg Arany Jánosnak „A betyár” című verséből száradt ki. Ott arra vonatkozik, hogy a kocsmárosné a csárdában a krétával roszszul írja fel a tartozást. Mivel azonban hasonló kifejezések a nyelvjárásokban szintén ismertek és ismernek (Hija van a keretának; duplán fog a krétája), esetleg az is elképzelhető, hogy Arany maga is a népnyelvből merített.

Egyik legismertebb szólásunk az ő se jobb a Deákné vásznánál, aminek O. Nagy Gábor így adja meg a jelentését: „ő se különb a többinél, neki is megvannak a hibái, vétkői”. Szerintem ezt a kifejezést elítélőbb jelentésben szintén használják, és olyan személyekre is vonatkoztatják, akiknek az átlagnál több vagy súlyosabb fogyatékoságuk van. Azt, hogy a szólás mindkét értelemben használható, a kifejezés korábban eddig ismeretlennek tartott eredetével is bizonyíthatjuk.

A Magyar Remekírók sorozatban nemrég jelent meg Varjas Bélának egy Balassi és más XVI. századi költők műveit tartalmazó válogatása. Ebben olvasható egy korabeli névtelen szerző éneke, amely az „Az deákné vászna” címet kapta. Az ének arról szól, hogy egy Máté nevű deák (írnök, tanító) egy szép és gazdag, de lusta lányt vett feleségül, aki nem tudott fenni, szöni. Hiába kérte Máté a feleségét, a házaspár végül oda jutott, hogy csak egy-egy ingük maradt. Amikor a faluban pestisjárvány tört ki, a diák arra gondolt, ha meg találja halni, nem lesz szemfődele. Ezért halottnak tetette magát, s várta, hogy a felesége mégis rászánja magát a vásznaszövése. Az asszony azonban most sem dolgozott, csak siránkozott. Végül a férje elvesztette a türelmét: „Ilkó asszony hátát Máté megdobogatta / Mégis a fonásra meg nem taníthatá.”

A szólás határozottan elítélő értelmű jelentésének kialakulása tehát azon az alapon képzelhető el, hogy a rossz, hitványa személy közel ugyanolyan „jó” vagy nem jobb, mint a deákné meg sem szőtt vászna, ugyanannyi haszon van belőle, mint Máté deáknak a felesége munkájából. Ugyanakkor a versből az enyhébb, az „ő se különb a többinél” értelemben magyarázható. A költemény negyedik és ötödik sora — amelyből a szólás is keletkezett —, mintegy a hallgatósághoz szóló felhívásként és intésként a következőképp hangzik: „Az deákné vásznát néktek majd megbeszéllem, / Ti is annál jobbak nem vadtok, jólétem.”

Látható, hogy a szólásban szereplő Deákné (deákné) szó eredetileg nem személynév, pusztán a férj foglalkozásának jelölője. Foglalkozásnévből (később) persze válhatott vezetéknev. Többek közt a deákoknak többnyire épp a foglalkozásuk megnevezése lett a családnévük.

A. Molnár Ferenc

Íróhegygyel

Hideg

Az ember néha hajlamos figyelmen kívül hagyni a legmegszivlelendőbb figyelmzettéseket is. Mostanában hallani lehetett például olyan hangokat, hogy az idén is lesz tél, sőt a pesszimistábbak még azt is hozzátették, hogy esetleg fázni fogunk.

Sokan azonban nem figyeltek eléggé ezekre a véleményekre, sőt váltig azt hangoztatták, hogy az idén és a tél jövőre átnyúló időszakában csak melegünk lehet. Ennélfogva nem sokat törődtek az újságok jóindulatú figyelmeztetéseivel mely szerint érdemes betömöködni lakásunk kisebb-nagyobb réseit, mert azokon füstbe mehet a drága energia.

Igy aztán az erre rendszeresített tömítő anyagok mázsaszám állhattak volna az üzletek raktáraiban, mert senki sem kereste volna azokat. Bizonyára ezért is nem lehetett kapni őket, s ez a tökéletes pszichológiai érzék joggal dicséri kereskedelmünket és a gyártókat.

De ne legyünk igazságtalanok. Az említett szigetelők még időben, vagyis néhány nappal a hideg beköszönése előtt már hozzáférhetőek voltak, nemcsak a tévében láthattuk őket.

Ennek ellenére sokan — magamat is beleértve — csak nem kezdték el a célszerű anyagok felszerelését, mondván, ráérünk arra még. A sors büntetése természetesen ezúttal sem került el bennünket. A minap hazatérve azt tapasztaltam, hogy a huzat csaknem kivisz a lakásból. A vak természet úgy látszik, nem méltatta figyelmre azt a tényt, hogy minden ajtó és ablak csukva volt, szinte akadálytalanul kavarta a takarítás után megmaradt csekély mennyiségű port a lakásban. Mindennél természetesen jobban igazgató, hogy a hőmérséklet is meredeken esni kezdett, legfőbb ideje volt tehát a szigetelés megkezdésének.

A művelet után nem csekély büszkeséggel nézegettem munkám eredményét, mert igen jól mutatott, csak a nagykabátomat nem mertem még mindig levetni, mivel a huzat ereje alig csökkent valamivel.

Szomorúan konstataáltam, hogy a kitűnő szigetelés ellenére az ablakok továbbra is olyan görbék, hogy a hasadékokon még a jól megtermett öszi legyek is nyugodtan bemászhatnak. Következésképpen mindaddig várakozni kényyszerülök, míg azt nem olvasom valahol, hogyan lehet a megvetemedett nyílászárókat kiegyengetni — esetenként megoldani a hiányzó néhány centivel —, mert az egyszálú szigetelés bizony felemás eredményt hozott.

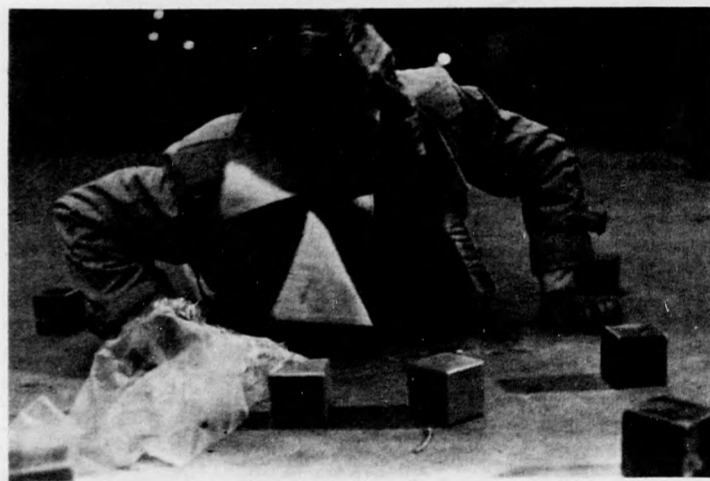
Mindegy. Legalább a lelkiismeretem tiszta, s ez is valami ezekben a zord időkben. S ha már a lelkiismeretnél tartunk, hadd mondjak egyet arról arra, milyen jó nevelő hatása van a hidegre fordult időnek.

Egyik ismerősömnek ugyanis ellopták gondosan lelakatolt kerékpárját, de néhány nap múlva feltört lakattal ugyan, mégis viszonylag hiánytalanul ismét a helyén találta. Nagyon jól el tudom képzelni az ideiglenes elfondított, hogyan morfondírozott, miközben hajtotta az ebül szerzett jószágot. Alig esett néhány fokot a hőmérséklet, bizonyonrajótt, hogy a bicikli árát meg tudja keresni becsülettel munkával is, nem kell neki a másé, vagyis hadd fagyoskodjon rajta a gazdája.

S jóindulatát akkor sem vonhatjuk kétségbe, ha most egy autóból húzódott, ahol csak jóval melegebb van. Majd tavasszal azt is visszaadja.

Szücs József

Wajda: Erzéstelenítés nélkül

— Tessék a zsebkendő. Hoztam egy kis pálinkát, fogyasszák egészséggel.

— Kedves egészségére — emeli az üveget a szájához a mester —, a poharakat visszazaodom, kár lenne ertük, ha véletlen összetörnének. Meg nekünk így jobban is esik.

A mester maltert kevert. Sehogy nem akart sikerülni, hol híg volt, hol nagyon sűrű. A csempék a világról sem akartak a falon maradni. De a mesteren ilyen apróságok nem foghatnak ki. A pincében fellelhető összes deszkát, léceket felhordatta Zsuzsával, majd keretet szögelte, úgy, hogy mindegyik sorhoz jutott egy léce. A csempék szépen sorakoztak egymás után. Zsuzsa csodálattal bámulta mesterét, megint elismerte magában, hogy a világ legokosabb embere.

A mester elindult, hogy az anyagokat elintézte a háziakkal. Zsuzsut megbizta, hogy a léceket, kereteket szedje el a faltól, fenn kell hogy maradjanak a csempék. És valóban, amikor a házínéi beleszámolta a mester kezébe a kétezer forintot, Zsuzsa akkor szaladt be a szobába mocskos bakancsában, nagy mézsfoltos nyomom-

kat hagyva a szép szőnyegek.

— Mester, mester! Fönnmaradt, nem esik le...

— Ugyan, fiám. Menj, mosakodjál meg. Így a buszra sem engedlek föl. A léceket vidd le a pincébe, a szerszámokat mosd el előbb.

— Sok baja lehet ezzel a fiúval...

— Jó gyerek ez. Csak valami baj van az orrával, mert mindig folyik. Én már megszoktam.

— Miért nem küldik orvoshoz?

— Küldtük, három napig fektették, aztán mintha mi sem történt volna...

— Ha valami probléma van, a kedves lánya megtalálja a gyárban.

— Remélem nem lesz semmi, rengetegbe került.

— Tetszik tudni, ezek a mai anyagok...

— Hát nagyon drága volt. És még a maradékot is elviszik?

— A meszet nem visszük.

A mester fáradtan, de a jól végzett munka örömevel ballagott lefelé a hegyről. Mögötte haladt néhány lépéssel Zsuzsa, mint a máhás számár. De nem törődött semmivel, mert a mester száz forintot adott neki.

Behálózák az egész várost

A debreceni városi könyvtár munkájáról

Ha az egyetemi, a megyei vagy a kollégiumi könyvtár-ról beszélnek Debrecenben, a legtöbb ember pontosan tudja, mire kell gondolnia. Ha a városi könyvtárt emlegetik, sokan elbizonytalanodnak, vajon hol is keressék? A bizonytalanság oka magától értetődő: a debreceni városi könyvtár voltaképpen az egész várost behálózó szervezet.

1.

Elek Sándorné, a könyvtár igazgatója egy térképet terít ki az asztalon, amely a fiókkönyvtár-hálózatot mutatja. Ezen a Dimitrov utca, Vargakert, Boldogkert zóna látszik a legkevesbé ellátott-nak.

A Boldogkertben nemrég nyílt egy kis könyvtár, igaz, hogy nem tekinthető végleges megoldásnak, de azért vannak problematikusabb körzetek is — mondja az igazgató. — Ilyenek például az új lakótelepek. Az Új Élet park és a Vénkert körülbelül 20–25 ezer lakosa, már tudniillik, aki olvasóközülék, egy kicsi könyvtárba jár, melynek állománya ugyan korszerű, de lassan kiüti a falat. Körülbelül 1800 olvasót tart nyilván, ez a szám folyton gyarapszik, az állományt viszont mennyiségileg nem tudjuk fejleszteni.

Megtudtam, hogy Debrecen több mint kétszáz ezer lakosából csak 80 ezer lakik fiókkönyvtár vonzáskörzetében, azaz bizonyos távolságra könyvtártól. Nem túl vizsgálató tény, hogy lényeges fejlesztésre a közeljövőben sem lehet számítani.

De miért olyan fontos egyáltalán, hogy a fiókkönyvtárak gyarapodjanak, a meglévők fejlődjenek, hiszen van a városban könyvtár elég?

A városi könyvtár nem akar konkurrálni a nagy-könyvtárakkal, hiszen más, sajátos feladatai vannak: a lakótelepek könyvtári ellátása. Elek Sándorné emlékeztet rá, hogy Debrecenben gazdag hagyományai vannak a könyvtárkultúrának, különösen a lakótelepi és külségi könyvtári életnek. A legújabb feltárt adatok szerint a felszabadulás előtt 41 lakótelepi könyvtár működött, ezek állománya 850 ezer könyvre rúgott! A lakosság a meglévő könyvtárakhoz ma is ragaszkodik, azokhoz is, amelyek pedig nem korszerűek. Egy jelentős lakosságrétegnek az a természetes igénye, hogy bevásárlás közben utabiejtse a könyvtárat is. Az új könyvekért úgy mennek, mint a friss kenyérért.

Mindez nem szölam, nem feltételezés, hanem gyakorlati tapasztalat. Ezek a könyvtárak mindenféle könyvet kínálnak, szakirosvet, kézikönyvet, szakkönyvet, folyóiratot. Legtöbbjüknek igen tartalmas, választékos az állománya. Más

könyvtárnak lehet fontosabb a megőrző funkciója, itt a napi munkához és szórakozáshoz adnak segítséget. A legtöbb fiókkönyvtár körül törzsközönség képződött, főiskolások, nyugdíjasok, gyerekek egyaránt. Akadnak, akik egész napjukat a könyvtárban töltik.

A városi könyvtár vezetősége arra törekszik, hogy a könyvtáros gárda állandó legyen, mert az olvasók legtöbbször személy szerint kötődnek a könyvtárhoz. A könyvtárosi munka, különösen a külsőségekben, rengeteg pedagógus igényt kíván: érdeklődést, tapintatot. A könyvtáros olyan népművelő, aki nem csoportot, hanem egyént szolgál ki, a kapcsolatot, a bizalmat tehát lélektől lélekig terjed. Főleg az egyre emelkedő számú nyugdíjasok táplálnak olyan igényt, hogy személy szerint törődjenek velük, hiszen legtöbbjüknek egyetlen művelődési forrása a könyv, és sokuknak egyetlen társadalmi kapcsolata a könyvtár révén maradt élve. A fiókkönyvtárak alkalmasak a személyes törődésre, hiszen általában egy-egy könyvtárost foglalkoztatnak. Akadnak közöttük olyanok, akik télen néhány nyugdíjasnak házhöz szállítják a könyvet.

A városi könyvtárhálózatnak vannak azután speciális intézményei, ilyen például a rendkívül népszerű zenei könyvtár, a hírlapolvasó, vagy a Benedek Elek gyermekkönyvtár.

2.

Egy idő óta becses kiadványok kerülnek ki az itteni szellemi műhelyből. Elek Sándorné úgy mondja, hogy hírt akartak adni magukról ezúton is, azaz tudnak segíteni mindazoknak az intézményeknek, melyekkel kapcsolatban állnak abban, hogy segédletet kinnalnak évfordulók, ünnepek, családi események megrendezéséhez.

Kézbe kapom a legújabb kiadványt, a télapó-műsört. Ugyanis műsorfüzetekről és bibliográfiákról van szó. Eddig a hónap, a tanácsköztársaság, az ösziörzs forradalom. március 15., április 4., május 1., augusztus 20., Lenin, az aradi vértanúk, Debrecen felszabadulása évfordulóinak megünnepléséhez adott segítséget a könyvtár. Ajanló bibliográfiát jelentett meg a következő írókról: Móricz Zsigmond, Radnóti Miklós, Balázs Béla, Csehov, Pábro Neruda, Gulyás Pál, Földes Ferenc, Buda István. Összesen harminc kiadvány látott napvilágot. A kis füzetek rotaprintes eljárással készülnek, s nem kerülnek túl sokba. A könyvtár örömmel tapasztalta, hogy a kiadványok sikert arattak, egyikből-másikból máris utánnymást kellett készíteni, mert

még Szekszárdról és Szombathelyről is érdeklődtek iránta. A nemzeti bibliográfiába a kiadványok nagy része már bekerült, a Könyvtáros című folyóirat elismeréssel ad hírt róluk. Hogyne készítenék hát örömmel őket a könyvtárosok, hiszen az ilyen feladatok „formában tartják” az ismereteket, működtetik vagy felbresztik a szakmai ambícióit, mert egy-egy füzet összeállítására felér a legigényesebb továbbképzéssel.

3.

A könyvtár tervei közül az egyik legfontosabb az, hogy néhány hónap múlva elkészül az újkereti ügynevezett kettős funkciójú könyvtár, amely iskolai és lakótelepi szolgálatot egyaránt betölt majd. A 600 négyzetméteres intézmény számára 1978 óta gyűjtik a könyveket.

A városi könyvtár a következő években is folytatni akarja a rétegvizsgálatokat. Korábban már ezer munkásolvasó szokásait vizsgálták, s a felmérés azt bizonyította, mindenekelőtt, hogy az emberek a lakásukhoz legközelebb levő könyvtárba szeretnek elsősorban járni. A vizsgálatokból kiderült, hogy sokan a továbbtanulást, a továbbképzés érdekében járnak rendszeresen könyvtárba. Vizsgálatok az idősebb olvasók körében is, nem diavárból, megkülönböztetve a tapasztalat gyűjtő összeállítások kapcsolatban, de úgy érzik, hogy még pontosabban

kell ismerniük, hogy az idős emberek mit várnak a könyvtártól. Van egy külön felmérés óvodás korúakról is. Az a gyerek, aki óvodás korában a szülőjével együtt jár játszani, később biztosabban mozog az iskolában és az életben egyaránt. A fiókkönyvtárak eddig is megkülönböztetett módon foglalkoztak a GYES-en levő kismamákkal, a jövőben még intenzívebben törekednek erre. Egyik-másik fiókkönyvtárnak sajátos vizsgálati területe a cigánygyerekek olvasóvá nevelése.

A felmérések elsősorban azért készítik, hogy a mindennapi munkához újabb szempontokat nyerjenek. Van azonban egy távolabbi cél is: a rétegvizsgálatok tapasztalatait szeretnék kiadni, hiszen számos szociológiailag értékelhető jelenséget is tartalmaznak.

Készülnek írók, költők évfordulóinak megünneplésére is. Jövőre lesz József Attila születésének 75., Szabó Lőrinc születésének 80., Kafka Margit születésének 100. évfordulója és Solohov is 75. születésnapját ünnepli. A városi könyvtár arra készül többebb közt, hogy költői esttel ünnepeje József Attila évfordulóját. Erre az alkalomra egy annotált bibliográfiát készítenek a József Attila-díjas írókról, költőkről.

Amiről szó esett, az a könyvtár tevékenységének csupán egy része. A többi más cikkekre kívánkozik.

Bakó Endre

Gyermekeink jövője

Tanácskozás a pályaválasztás aktuális kérdéseiről

A szeptember óta tartó pályaválasztási napok rendezvénysorozatában kiemelkedő esemény volt december 12-én, Debrecenben a megyei tanács épületében megrendezett tanácskozás. A megyei Pályaválasztási Tanácsadó Intézet a gyermekek nemzetközi éve alkalmából intézeti napra hívta meg az általános és közép-fokú oktatási intézmények felelőseit, az üzemi pályaválasztási megbízottakat, a társintézmények vezetőit, a társadalmi és tömegszervezetek képviselőit, hogy a pályaválasztás aktuális kérdéseiről cseréljenek eszmét.

Az intézeti napon Ungvári János, a megyei tanács művelődésügyi osztályának helyettes vezetője tartott előadást, melyben értékelte a megye beiskolázási és pályaválasztási helyzetét. Hangsúlyozta a nevelő-oktató munka során megvalósuló pályaválasztási, pályairányítási tevékenység fontosságát, a nevelők nélkülözhetetlen szerepét. Előadásában pozitívan értékelte, hogy az általános iskolát végzetek közül évről évre többen tanulnak tovább. Szólt arról, hogy a szülőknek döntő szerepe van a gyermek reális pályaválasztásának kialakulásában.

Ezután korreferátumok hangzottak el a pályaválasztási tanácsadó intézet feladatairól, a tanulóifjúság pályára irányításáról, a hajdúböszörményi 1. számú általános iskola pályaválasztást előkészítő munkájáról, a Balásházi

János Mezőgazdasági Szakközépiskola munkára, hivatásra nevelő tevékenységéről. Az Alföldi Nyomda, a derecskei Vörös Csillag Mezőgazdasági Termelőszövetkezet és a MÁV Járóvívó Vállalat pályaválasztási megbízottai ugyancsak korreferátumban szóltak a pályakezdekők beilleszkedésének tapasztalatairól, az üzemi, a termelőszövetkezet és az iskola kapcsolatáról.

A nyolcadik alkalommal megrendezett pályaválasztási napok — melynek záróesemény volt az intézeti nap — ebben az évben több eseménnyel gazdagodott. Az általános iskolás fiatalok lehetőséget kaptak arra, hogy meglátogassák megyénk közép-fokú oktatási intézményeit, s személyes élményeik alapján alkothattak véleményét a látottakról. Hasonló lehetőséget kínáltak a rendező szervek a gmnáziumokban, szakközépiskolákban tanuló fiatalok számára is, akik megénekeltek felsőbbfokú oktatási intézményekkel megismerkedhettek meg. A középiskolások tájékoztatást kaptak az üzemi képviselőitől a munkavállalás, elhelyezkedési lehetőségekről és tudnivalókról is. A szülők több fórumon jutottak információhoz a közép-fokú oktatási intézményekben történő változásokról. A középiskolások az önismeret kialakításához és a pályaválasztáshoz szükséges döntéshozáshoz szükséges támpontokat.

B. P.

Közelmúltunk néprajza

A volt Bérkocsi Ipartársulat

Városunk közútjain a személyszállítást a XX. század elejéig lovasúttal, majd gőzvassal bonyolították le. Az utóbbi kis mozdonyát jellegzetes hangja miatt kávédaralónak becézték. (Ez volt a volt Piac utca 23. szám alatt ma is meglévő „Vasudvarház” a nagyvasúti teherkocsit.) 1910-tól a tömegközlekedés egyetlen eszköze a villamos lett. Ez járt a Főútcán a Fűrőházig, (Vigadó), a Kossuth utcán a Közvágóhídig, a Csapó utcán a Tüzerlakanyáig.

A házig fuvarozás a bérkocsik privilegiuma volt. Ezek az egyvágyú villamosoknál a kitérőkben várakozás miatt gyorsabbnak bizonyultak. A bérkocsit-tulajdonosok a régmúltban, mint szabad ipartársulatok szervezeti kötelekén kívül maradtak. Társulatot 1905-ben alakítottak. Az iparengedély kiváltásának helybeli illetőség igazolása, hajtási igazolvány, hatósági erkölcsi- és orvosi bizonyítvány volt az előfeltétele. Standjaik behálózták az egész belvárost, a virágkorban 12 álláshellyel. A kockaköves útpadkák kiaszfaltoltott öble az átépítésekig jelezték őket azután is, amikor már rég használaton kívül kerültek. A placcokat hetenként váltogatták, igazságos felosztással. Az idősebb gazda általában nappalos volt. A pályaudvarnál és a szórakozóhelyeknél szükséges kevesebb éjszakai műszakot a fiatalabbak és a segédek tartották. A viteldij elszámolása végett taxaméter volt felszerelve a bakon. Az új kocsik legtöbbje Riesz Henrik (Hatvan u. 58.) gyárából jött ki. Akadt bécsi eredetű is, a Pesten kiszuperált, ám jó állapotban levőkből. A járművek háromféle karosszériával készültek: a nyári nyitott kocsit felhajtható esővédő ernyőzettel, a téli csukott hintó befüggönyözhető és oldalt lehúzható ablakkal, a gumirádlík tömörök, a lámpák rugószerkezettel működtek, benyűk vastag kocsigyertyák. Télien a letaposott havas utakon a csilingelő szának sajátságos, kedves hangulatot árasztottak. A közepes korú lovakat jól, de túl nem abrakolták. Pihenőnapot részükre csak kivételesen tudtak tartani. A standon viszont hosszas várakozás közben kellő gondozásban részesítették a jószágot. Meg alhattak is időnként.

1923-ban külön számozással 26 kettőfogatú, és 76 egyfogatú bérkocsiból állt a teljes járműpark. A te-

hetősek két kocsi is jártak egyszerre. Az özevgyi jogon gyakorolt ipar esetében férfi segéd járt vagy családtag. A 30-as évek során a személytaxik meghonosításával ennek a foglalkozásnak a sorsa is megpecsételődött. Az „egyloerővel” működők fiataljai „géperejű bérjármű” vezetésre képeztek ki magukat. Ehhez forgalmi engedélyt kezdetben csakis a bérkocsi- iparok megszűnése utemében adtak ki. A kétlovas fiákeresek közül a pörge bajszos Fábrián bácsi szállt le utolsóként a bakról. Ekortól vált feleslegessé az „egylovas” hívás, amit illuminált vendégek szokásból még kiáltottak. A 60-as évek elején az utolsó egylovas konflissal Fülöp J. (Iren u. 14. sz.) próbálkozott útonalengedély alapján megmaradni. Naphosszat hiába álldogált árván az állomás előtt. Végére fuvaros lett belőle.

A földbirtokosok, lóartók, -tenyésztők stb. saját fogataikat általában maguk hajtották. Egy dúsgazdag hízaladás kereskedő a parádéjára okkal büszke lévén, menetközben a kocsisától kérdezgette: „Néznék, János?”. Emiatt aztán e ragadványneven emlegették városzerte. A gázszemetek kocsikaravánja nagypolgár családok kegyeltes hagyományából, a templomból a temetőbe vivő út közben a lakás közelében megállt jónéhány másodpercig, mintegy a halott elbúcsúzásául. (A régi temetők lezárásával az elmúlt.) Egyes kamaszok huncutságból a konflis hátuljára kapaszkodtak (csakúgy, mint a villamos utolsó útközjére), hogy potyázzanak. Nem sokáig, mert a járőrelők harsány hahotája hallatán, a hajtó hátrafelé csápolott ostarával.

A Csokonai Színházat látogató diákok egy-egy nagyszerű előadás után a primadonnát nemcsak vaspással ünnepezték. Olykor, például 1926 őszén Kovács Terus énekes-táncos művésznőt bérkocsival a városon végig vitték-vonták volna a loholó lovakok, ha egy nagy őrárat csendháborítás címén véget nem vet a köztéri rögtönzött ráadásnak. Egyébként a konflis utasok a középosztály köréből, a fiákeres vendégei általában a jómódú, nem gazdálkodó nagyobb háztartást vivő családokból kerültek ki.

Bornyi József

TUDO A sokoldalú plastika

A Magyar Televízió régebben bemutatott filmjében Ladányi J. professzor plastikai műjeiről is beszélt, amelyek régen levőgott ujjakat, te- szeket illesztett vissza XX. század sebészete ez- telen valóban óriási pr- kált.

A Spiegel című nyug- met hírmagazin például hány különleges esetről- mol be. Acheni orvosok 37 éves nyelvtanár lev- nyelvélt illesztették vissz- páciens már ismét tanít- oldalt arcidegbenél t- eltorzult az arca egy b- nek. Lábszárából ültette- ideget, s három hónap- va meggyógyult. A lap- rint a müncheni seb- klinikán 614 esetben var- illesztettek vissza baleset- vetkezteben levált testr- ket.

Az operációs mikros- agyvenszeres nagytársa- lehetővé, hogy a műtét- a női hajnál négyezer- nyabb fonál felhasználá- a legvékonyabb ereket, és izomszálakat is össze- ják. Ez tesz lehetővé a- műtétet, amelyek lev- levőgott orrokat, füleke- lyeznek vissza a helyére- zongorista hüvelykujja- eset következében szé- csodódt. Lábjúját varr- kezéhez — s ma ugya- játszik, mint régen. A plastikai sebészek

Platón és a görög sz-

Európában az ókorba- kézpörk elejéig csak a- zet használtak édesítő- nek. Nagy Sándor ma- niai király indiai had- által ismerték meg a c- nádat, „amelyből a mé- méhek segítségével nélkül- lehet állítani”. Indiában- szór úgy használtak fel- látkozásra a cukort- hogy megrágták és úgy- ták ki a cukros nedvet, s- több kisajtották a cukr- nádból. A cukornád ter- tése a Földközi-tenger- ken alakult ki, de a sp- lok a Kanári-szigetekre- áttelepítették. Itt igen- mést adott, úgy hogy e- az időben Európát elára- ták „kanári cukorral”. lombusz második útja- mával vitt cukornád- nyokat Közép-Ameri- ahol szintén bő termés- zott. Európában az első- konfinitó Angliában- sították, Magyarország- dig Mária Terézia ad- gedélyt Fiumében cuko- mító építésére.

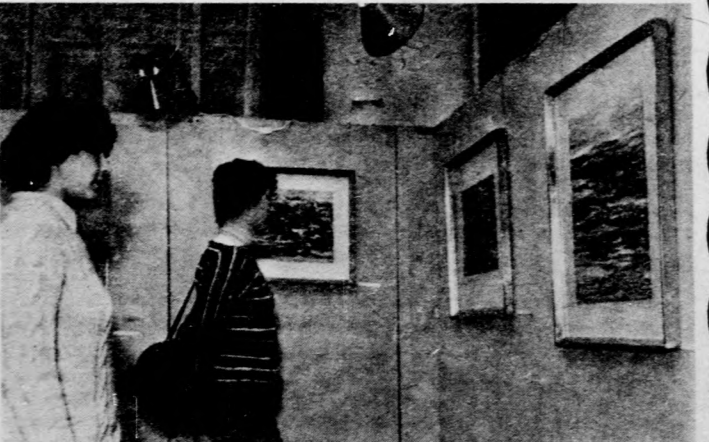
Bár a cukor a XVI. sz- ban számos korbán elta- a nép számára sokkal e- tetlen maradt drágaság- att. Ez volt a fő oka, más cukorforrást keres- meg is találtak a ré- Egymás után épültek a- repacukor-gyárak, és en- fejlődésnek adott nagy- dületet a napóleoni n- nentális zár. Az 1880- as- közepén már több mint- cukorgyár működött- pában.

A cukorrépa őse az- tengerpartjára repa volt. S- radus napfényt és hoss- nyészdítót igényelt. Ebb- mesítették ki hosszú m- során a mind nagyobb

Képzőművészeti kiállítás a Helyőrségi Művelődési Otthonban

December 22-ig tart nyitva Körtvélyessy Magda és Hajtun Klára festészeti, illetve grafikai kiállítása Debrecenben, a Magyar Néphadsereg Helyőrségi Művelődési Otthonában. A napokban megnyílt tárlaton jelen voltak az alkotóművészek is, akiket Újvárosi Endre alezredes, a művelődési otthon igazgatója

üdvözölt. Körtvélyessy Magda személyében hajdú-bihari származású művészt köszöntött: a művész Báránd köz- ségben született. Kürthy Sándor festőművész megnyitób- szédében méltatta a művész- község találkozás jelentősé- gét. A kiállítás nyilvános, az érdeklődők ezúttal belépe- si engedély nélkül is megte- kinthetik.

A RÁDIÓ MELLETT

Azsiai hangláda

Mongóliában jártam, ami magánügy volna, ha az úthoz nem tapadna néhány rádió-élmény. Az például, hogy éppen akkortájt tartózkodtam Ulánbátorban, amikor mongol barátaink megünnepezték a szövetkezesítés- huszadi évfordulóját. Ezért aztán a főváros- ba invitáltak mindazokat a pártzoroakat és földműveseket, akik hajdanában az alapítók voltak.

Nemezscsímás, kaftános, sárgaöves férfiak és nők árasztották el — egyebek között — a mi szállodánkat is: a hatalmas területű ország különböző vidékeiről jöttek. Az emeleti hálóokban a tévékészülék elé telepedtek, s úgy lesték a képernyőt, mintha csodát látnának. Kérdőzködésemre kiderült, hogy legtöbbször csakugyan most látott először televíziót. Ebben, persze, nincs semmi meglepő. Elvégre a kelet-ázsiai ország domborzati viszonyai olyanok, hogy a tévéprogram csupán a főváros körüli völgyekben fogható. Márpedig ha így van, akkor fokozottan előtérbe került — pontosabban: sohasem szorult a háttérbe — a rádió. Ezt sejteti egyébként az is, hogy egyik tolmácsom, aki civilben tévébemondó, alig keltett föltnést az Ulánbá- tortól távol élők között. A másik viszont, ha csak kinyitotta a száját, máris ismerősökre lett, mivel népszerű rádióbemondó.

Az epizód, azt hiszem, önmagában is érdekesen színezi hazai — ellentétes — tapasztalatainkat. S talán arra is rávilágít, hogy érdemes eltűnődni azon a néhány napja meg- jelent információ, amely szerint a magyar- országai televízió-előfizetők száma előzőri- múltá felül a rádió-előfizetőkét. A jelenség jellegzetesen jó földrajzi adottságú, ráadásul iparosított- városiasodott országokra vall, ilyen- formán legalábbis illő felfigyelni a miénktől- eltérő adottságú és szerkezetű országos tö- megkommunikációs helyzetre.

Már csak azért is, mert mongóliai élme- nyeim arról győztek meg, hogy hajlamosak vagyunk lebecsülni a hangláda szerepét, hajlamosak vagyunk a szemléletformálásban is második helyre helyezni — a kétségkívül el- terjedtebb televízió mögé. Jártam a Góbi- sivatagban, megfordultam jurtában is, s fel- tűnt, hogy a nomád pásztorkor kezében min- denféle rendű és rangú rádiókészülék volt. Hallgatták félálomban, hallgatták állatlerel- és közben, hallgattak politikai híreket és népi zeneszámokat. A kisgyerekek — aki csak ritkán jut el a nagy távolságban levő isko- lába — a hangládából kiszűrődő lecke- re fül- lelt, a fiatalasszony — aki legfőképpen a száz- kilométerre, ráadásul ideiglenesen letelepe- dett másik család nőtárgyával pletykálhatott volna — afféle háttérként használja a rádiót. Egyszóval, vannak olyan országok és népek, amelyek életüket jócskán belenőtte az a sajá- tos kapcsolatot teremtő készülék.

Nem valószínű, hogy mélyen szántó tanu- ságokat kellene levonni a nyilván nem túl- mély megfigyelésekből. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy a sivatagban szerzett tapas- zalatok nyomán érdemes volna jobban or- ffigyelni a (majdnem) hasonló körülmények között élő magyarországi hallgatókra. Azok- ra a tanyasiakra és egyéb, elzár- települé- sen vagy rossz domborzati adottságok közötti- lakókra, akik inkább a rádiótól várják a- várhatják az okuli- és látványt.

Zöldi László

A sokoldalú plasztikai sebészet

A Magyar Televízió nemrégiben bemutatott portré-filmjében Ladányi Józsa professzor plasztikai műtjeiről is beszélt, amelyek során levágott ujjakat, testrészeket illesztett vissza. A XX. század sebészete ezen a téren valóban óriási produkált.

A Spiegel című nyugatnémet hirmagazin például néhány különleges esetről számolt be. Aacheni orvosok egy 37 éves nyelvtenár levágott nyelvét illesztették vissza. A páciens már ismét tanít. Egy oldalú arcidegbenulás miatt eltorzult az arca egy betegnek. Lábszárából ültettek át ideget, s három hónap múlva meggyógyult. A lap szerint a müncheni sebészeti klinikán 614 esetben varrtak, illesztettek vissza baleset következtében levált testrészeket.

Az operációk mikroszkóp negyvenszeres nagyítása teszi lehetővé, hogy a műtét során a nő hajnál négyezer soronyabb fonál felhasználásával a legvékonyabb ereket, ideg- és izomszalakat is összevarrják. Ez tesz lehetővé olyan műtéseket, amelyek során levágott orrokat, füleket helyeznek vissza a helyére. Egy zongorista hüvelykujja baleset következtében széttroncsolódott. Lábjárat varrták a kezéhez — s ma ugyanúgy játszik, mint régen.

A plasztikai sebészek fel-

adata az is, hogy a műtékek utányomait: hegeket, bőrelváltozásokat eltüntessék. S ezen a téren is csodálatos eredmények születnek.

Az emberek évezredek törekvése, hogy vonásai, teste, alakja minél tökéletesebb legyen. Platon, a híres bölcse az emberi test harmóniájának szépségét hirdette. S napjainkban egyre többen törekkenek arra, hogy kisebb-nagyobb testi hibájukat — orvosi segítséggel — eltüntessék. Színészek, artisták, közismert személyiségek vetik magukat az operáló kés alá. Arc- és szemműtékek a ráncok eltávolítására, az orr- és fülformák megváltoztatására, melék nagyobbítására, vagy kisebbítésére, formázására, zsirpárnák eltávolítására és sok más úgynevezett kozmetikai műtét zajlik le az e célra szolgáló intézmények falai között.

Nyugati magazinok számolnak be például Sophia Loren, Raquel Welch, Dean Martin, Burt Lancaster és más világsztárok sikeres plasztikai műteteiről. Az egykori amerikai elnökeleveség, az 50 éves Jackie Kennedy-Onassis arcműtete után állítólag 35 évesnek tűnik. Betty Ford új fogsorral és megváltozott állával büszkélkedik. Egyes politikusok ugyancsak hiúak. Jackson szenátor feltűnően nagy orrát kisebbítette, a volt film-

Levágott ujj visszahelyezése

színészen, Ronald Reagan, a későbbi kaliforniai kormányzó hasonlóképpen arc-műtétet hajtottak végre. Viszont a hollywoodi filmszínész, Peter Falk, a televízióból is ismert Colombo hadnagy orvosai rábeszélése ellenére sem volt hajlandó kozmetikai műtétnek alávetni magát.

A műtétek propagálói azt hirdetik, hogy a tökéletesített arcvonások, a vonzóbbá tett testalkat megneveli az önbizalmat és sikeresebbé teszi az élet pályát. Mások viszont azt állítják, hogy a tönkrement házasságon nem segít az arcvonások eltüntetése, vagy a mell formájának megváltoztatása.

A plasztikai és kozmetikai műtétek az orvostudomány fejlődése, a múlt századvég nagy felfedezései, a hatékony fertőtlenítés, az altatás, a vérzéscsillapítás tették lehetővé. A sérülések utáni plasztikai műtétek nem egy esetben a páciensek életét mentik meg, de minden körülmények között segítik a baleset következményeképpen veszélyeztetett munkaes járóképesség stb. helyreállítását vagy javítását.

Nem ilyen egyértelmű a helyzet a kozmetikai műtétknél. Az elmúlt évek divatkövetelményét követve például Amerikában több tízezer nő szilikoninjekcióval

növelte a mellét. Kiderült azonban, hogy a folyékony szilikon néha eltömte a nyirok- és véreket és olyan gyulladást idézett elő, hogy végül is amputálni kellett a mellel. A beavatkozás 12 esetben halálos volt, s ezért a kaliforniai parlament betiltotta a szilikoninjekciókat. Azóta más módszerekkel kísérleteznek.

A mell kisebbítése kisebb veszéllyel jár. Legtöbb esetben csak az utána maradó heg eltüntetése jelent kisebb problémát a kozmetikus-orvosnak. Hasonló a helyzet az arcbőr ráncai megszüntetésénél. Azt remélik azonban, ha a kísérletezés alatt álló ragasztási eljárás tökéletesedik, ez a nehézség is eltűnik. Új lehetőséget jelenthet az a kísérlet sorozat, amely komplikált műtétek helyett a szervezetet kívánja alkalmassá tenni, hogy a szükséges új szöveteket kifejllessze.

Gáti István

Ritka fémek — fontos szerepben

Harminc-negyven évvel ezelőtt olyan elemek bukkantak elő az ismeretlenség homályából, amelyekről csak annyit tudtak, hogy 100–150 éve történt felfedezésük után — nem tudván mit kezdni velük — félretették őket. „Csipke-rózsikaálmukból” ébresztették fel őket a minden anyagban új lehetőséget kereső tudósok.

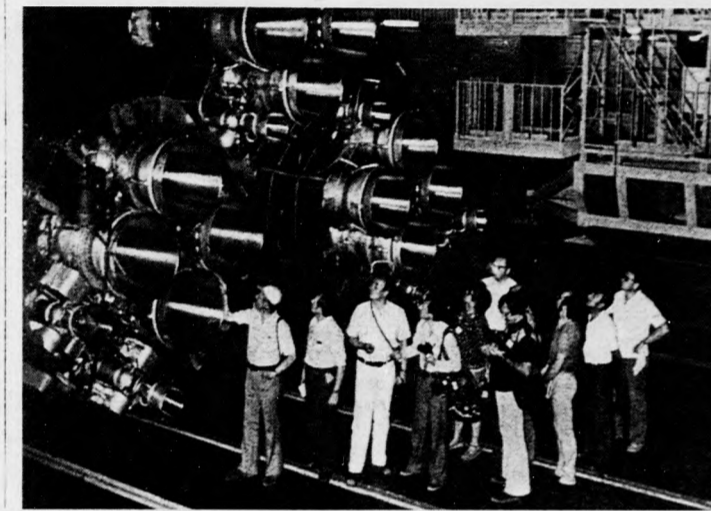
Az atomkutatás, a repülőgép- és rakétaipar új korszaka a korábban pusztán ötvözőanyagként használatos berilliumra egyszerűen fontos szerepet rótt. Kitűnően bevált az atomreaktorok belső felépítésében, mert nem nyeli el a neutronok zömét, hanem visszaveri, tehát nem válik maradandóan radioaktívá, belső szerkezete nem változik. A repülő- és rakétaiparban elsősorban kis fajsúlyú, jó hővezető képességű és kedvező hőállósággal aknázzák ki.

A titán több mint 100 éve ismerik, de a II. világháborúig nem használták mára, mint festékek és kerámiáipari zománcanyagok. Könnyebb a vasnál, de mechanikai tulajdonságai versenyeznek a legfinomabb acél tulajdonságaival. Olvadáspontja

magas, elviseli a nagy hőmérsékletet. E tulajdonságai miatt az ipar a korábbi évi néhány tonna helyett ma már több tízezer tonnát használ fel. Ez a fém ugyan-csak nélkülözhetetlen ötvözője sok rakéta- és repülőgépkatapultanyagának. A turbina-szerkesztők is előszeretettel használják ki jó hőellenállását. A szakértők szerint a jövő 3000 km/óra sebességnél gyorsabb repülőgépei anyagának több mint 65 százaléka titánból fog állni.

A nióbiumot még az aranyat is előző királyivíz sem támadja meg. Bár már 1844-ben felfedezték — a tantállaal együtt — csak 100 év után vált népszerűvé, amikor megkísérlették felhasználni a rozsdamentes acélesővek ötvözőanyagaként. A rozsdamentes acélből hegesztéssel készített vegy- és energiaipari csövek és készülékek magasabb hőmérsékleten elvesztik jó kémiai ellenállóképeségüket és szilárdságukat, a hegesztés helye mellett felrepedeznek. Az 1–4 százalékos nióbium adagolásával ezek a panaszok megszűnnek. A gőzturbinák, a repülő- és rakéta-hajtóművek konstruktőrei azonnal felhasználják ezt a kiváló lehetőséget.

Szojuz-rakéták anyaga is számos ritka, de a nagy hőhatásnak ellenálló fémötvözt tartalmaz (MTI Külföldi Képszolgálat — KS)

Egészségünk érdekében dolgoznak

A Megyei Élelmiszer-ellenőrző és Vegyvizsgáló Intézetéről

Az élelmiszerekről szóló 1976. évi IV. törvény 31. § (1) kimondja: „Az élelmiszereket, az előállításukhoz szükséges nyers-, adalék- és csomagolóanyagokat, továbbá az előállító és forgalmazó tevékenységet, az előállítás során alkalmazott gyártási eljárást, a csomagolást, a szállítást és tárolást, valamint az e célokat szolgáló berendezéseket, gépeket, eszközöket és helyiségeket élelmiszer-egészségügyi és minőségi szempontból rendszeresen ellenőrizni kell.” A megyei (fővárosi) élelmiszer-ellenőrző és vegyvizsgáló intézet (MEVI, FEVI) minőségi szempontból végzik az ellenőrzést. Az országban jelenleg 17 intézet van, közülük az egyik legrégebbi a debreceni, a legújabb (1978) a nyíregyházi.

Intézetünk 1869-ben Vedródy Vendel gazdasági akadémiai tanár kezdeményezésére hozták létre. A 110 évvel ezelőtti intézet 25 éven keresztül félhivatalos intézményként tevékenykedett. 1894-től Debreceni Vegykiserleti Állomás, 1952-től Megyei Minőségvizsgáló Intézet néven látott el hatósági minőségellenőrzési feladatot. Megnövekedett feladatokkal és létszámmal 1970-től működik Megyei Élelmiszer-ellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet elnevezéssel. Működési területünk Hajdú-Bihar megye mintegy 125 élelmiszerüzem, kb. 1100 kereskedelmi egysége és több mint 700 vendéglátóhelye.

Országos feladatainkat a MEM Élelmiszer-ellenőrző és Vegyvizsgáló Központ útján a MEM Állategészségügyi és Élelmiszerhigiéniai főosztály, területi feladataikat a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztálya felügyeletével, irányításával látjuk el. Intézetünk három műszaki és egy gazdálkodási-igazgatási osztályán 28-an dolgoznak. A műszaki dolgozók vegyészmérnök, vegyész, kertész-mérnök, műszeres vagy mikrobiológus szakmérnök, vegyész- vagy élelmiszer-technikus képzettséggel rendelkeznek.

A megyei tanácsi szakigazgatási szervekkel, mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztály, kereskedelmi osztály, kereskedelmi felügyelőség), az állategészségügyi intézményekkel (Hajdú-Bihar megyei Állategészségügyi Állomás, MEM Élelmiszeripari Higiéniai Ellenőrző Szolgálat), a Hajdú-Bihar megyei Közegészségügyi-Járványügyi Állomással stb. együttműködve rendszeresen ellenőrzük az élelmiszer-előállító és -forgalmazó tevékenységet. Laboratóriumainkban az élelmiszereket, dohánygyártmányokat, valamint az élelmiszerek előállításához felhasználtásra kerülő nyers- és adalékanyagokat a mindenkor érvényes országos és ágazati szabványok előírásai szerint vizsgáljuk, minősítjük.

A vizsgálat kiterjed a termékek érzékszervi tulajdonságaira (szín, állomány, íz, illat), összetételére (víz-, zsír-, fehérje-, szénhidrát-, só- stb. tartalom, mikrobiológiai, vegyi-

és sugárszennyezettség), ipari csomagolás esetén a súlyra illetve térfogatra, az alkalmazott csomagolásra és jelölésre.

Amennyiben a vizsgált élelmiszer a szabványelőírásoknak nem felel meg, az alábbi fontosabb intézkedéseket tesszük; egészségkárosító hatás esetén megtiltjuk az élelmiszer forgalomba hozatalát, felkérjük az állategészségügyi, közegészségügyi-járványügyi szerveket további intézkedésre. Az élelmiszer-egészségügyi szempontból alkalmas élelmiszer esetén megállapítjuk a forgalomba hozatal feltételeit (a minőségsökkenés mértékét, a további tárolás körülményeit, az értékesítés határidejét). Csökkent minőségű élelmiszer csak mérsékelt áron; csökkent minőségű tej, tejtermék, kenyér, péksütemény, cukrászati készítmény nem hozható forgalomba. Az élelmiszer-tel menységétől, a minőségi hiba fajtájától és nagyságától függően javaslatot teszünk a jogtalan haszon elvonására, gazdasági bírság kiszabására; fegyelmi, szabálysértési, büntető eljárást kezdeményezünk a vétkes dolgozók ellen.

A vállalatok, intézmények, valamint a lakosság által behozott élelmiszermintákról — vizsgálati díj ellenében — szakvéleményt adunk. Ugyancsak megvizsgáljuk a vásárlói (fogyasztói) panaszokat és megteszük a szükséges intézkedéseket. Felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy a vásárlói minőségi kifogásainak intézéséről szóló 4/1978. (III. 1.) BkM rendelet 10. §-a szerint a boltban „A minőséghibás élelmiszer a vásárlók választása szerint azonnal ki kell cserélni, vagy vissza kell venni és a vételárát vissza kell téríteni.” Nem feladata intézetünknek pl. a nyers állapotban forgalomba kerülő, nem csomagolt sertés-, marha-, juh-, halhús, valamint az üzemi és kereskedelmi vendéglátás keretében kiszolgált ételek ellenőrzése, vizsgálata.

Országosan összegyűjtjük, feldolgozzuk a dohányipari minőségellenőrzés adatait. Az adatok értékelése alapján jelentést készítünk, javaslatot teszünk a minisztérium felé, tájékoztatjuk az iparágat, szaktanácsot adunk a megyei (fővárosi) élelmiszer-ellenőrző és vegyvizsgáló intézeteknek. A mezőgazdasági és élelmiszerügyi ágazatban működő intézetek együttműködéséről szóló 3/1978. (MEM. E. 7.) MEM utasítás megjelenése óta fokozottabban veszünk részt a kutatásban, a tudományos eredmények, a rendelkezésre álló szellemi és anyagi erőink hasznosításában.

A tudományos rendezvényeken, a szak- és napilapok hasábjain, a rádióban rendszeresen tájékoztatjuk a szakembereket, a lakosságot az intézet tevékenységéről, az élelmiszerek minőségének alakulásáról.

Gönczy Árpád
igazgató

Platon és a görög szépség ideál

A CUKOR ÚTJA

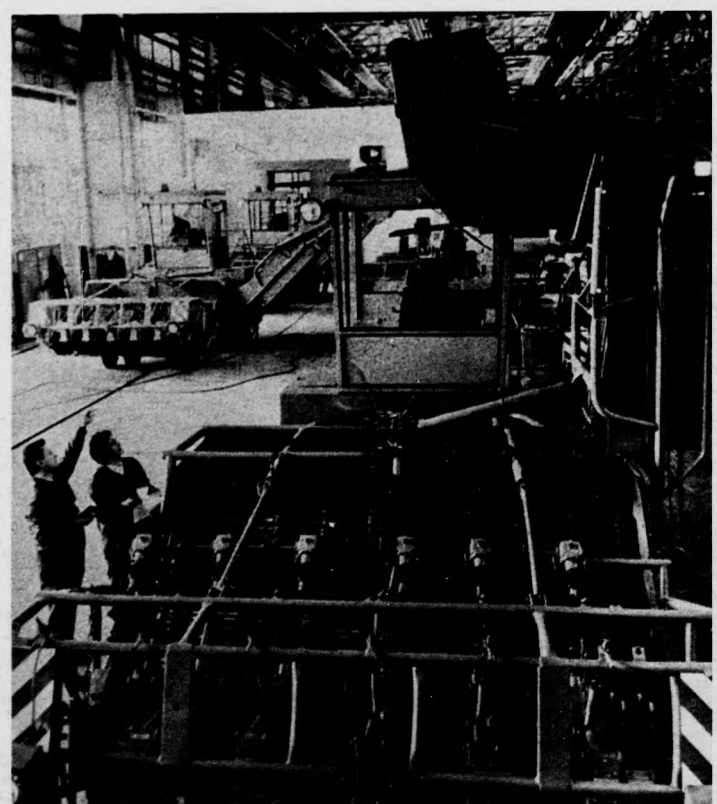
Európában az ókorban, a középkor elejéig csak a mézet használták édesítő szernek. Nagy Sándor macedóniai király indiai hadjárata alatt ismerték meg a cukornádat, „amelyből a mézet a méhek segítségével nélkül is elő lehet állítani”. Indiában először úgy használták fel táplálékkiegészítőként a cukornádat, hogy megrágták és úgy szívták ki a cukor nedvet. Később kisajtották a cukrot a nádból. A cukornád termesztése a Földközi-tenger vidékén alakult ki, de a spanyolok a Kanári-szigetekre is áttelepítették. Itt igen bő termést adott, úgy hogy ebben az időben Európát elárasztották „kanári cukorral”. Kolumbusz második útja alkalmával vitt cukornád-dugványokat Közép-Amerikába, ahol szintén bő termést hozott. Európában az első cukorfinomító Angliában létesítették, Magyarországon pedig Mária Terézia adott engedélyt Fiumében cukorfinomító építésére.

Bár a cukor a XVI. században széles körben elterjedt, a nép számára sokáig elérhetetlen maradt drágasága miatt. Ez volt a fő oka, hogy más cukorforrást kerestek és meg is találták a répában. Egy más után épültek az első répacukor-gyárak, és ennek a fejlődésnek adott nagy lendületet a napóleoni kontinentális zár. Az 1880-as évek közepén már több mint 400 cukorgyár működött Európában.

A cukorrépa őse az ún. tengerparti répa volt. Sok páradús napfényt és hosszú tenyészidőt igényelt. Ebből nemesítették ki hosszú munka során a mind nagyobb cu-

kortartalmu répafajtákat. Ma már ott tartunk, hogy még rossz időjárás és kedvezőtlen talajviszonyok között is sikeresen termeszthető a cukorrépa, ha az agrotechnika jó. Régebben óriási kézimunka-igénnyel járt a termesztése, ami természetesen a mai körülmények között el sem képzelhető. Jöttek tehát a vetést, növényápolást és végül a szedést elvégző gépek, amik lehetővé tették a nagyüzemi termesztést.

Új, nagy teljesítményű cukorrépakombájnát dolgoztak ki Csehszlovákiában, az Agrostraz Mezőgazdasági Gépgyárban (MTI Külföldi Képszolgálat — KS)

A vizsgálat kiterjed a termékek érzékszervi tulajdonságaira (szín, állomány, íz, illat), összetételére (víz-, zsír-, fehérje-, szénhidrát-, só- stb. tartalom, mikrobiológiai, vegyi-

Benedek Elek

Székely család szülte (Kisbác, 1859. szept. 30.). Már kicsi gyermekkorában egy zsellérlány meséit hallgatta legszívesebben. Kriza Vadrozsait a szülői hájékban megismerte. A székelyudvarhelyi kollégium eminens diákja lett. Komoly, zárkózott természete miatt befelé néző fiatalembernek tartották. Magánzorgalomból megtanult angolul, németül és románul. 1877-ben került a pesti egyetemre, ahol magyar-német szakos tanárnak készült, s már első éves korában versei jelentek meg az Üstökösben. Ekkor már sok székely népmesét és balladát gyűjtött össze, s néhányat Gyulai Pál olvasott fel a Kisfaludy Társaságban.

Az irodalom elvonta tanulmányaitól, újságíró lett, s tárcákat is írt a Budapesti Hírlapba. Székely Huszár és Kópé álnéven (1881). 1884-ben feleségül vette Fischer Mária-t, s 1886. februártól 1893. márciusig az Ország-Világ című szépirodalmi hetilapot szerkesztette. Tolnai Lajos, Vajda János, Reviczky Gyula voltak munkatársai. Keserűen panaszkolta azonban, hogy Beniczky négyenyei tartották lapjában a lelket. A parasztság olvasmányának szánta a Pallas nagy képes naptárt (1887-92). 1887-ben a szabadelvű párt programjával képviselőnek lépett fel, de 1889-ben a védőerővel szembe fordított, és átlépett az Apponyi vezette mérsékelt ellenzéki pártba, 1892-ben azonban visszavonult a politikai élet küzdőteréről.

Még 1888-ban az ifjúsági irodalom elmaradottságáról beszélt a Házban. Ezután kapott megbízást néhány mesekönyv megírására (Apa meséi 1888), 1890-ben pedig Póssával karöltve megindította Az En Újságom c. gyermeklapot. 10 évig a Nemzeti Iskola c. folyóiratot is szerkesztette, hogy segítse a magyar tanítóság egységes szemléletének kialakulását. Első komoly sikere a Testamentum (1894) volt, melyben a nép és a munka szeretetére tanított: A munka nem szegény. Ne csak a tanulásra alkalmatlan ifjakat adják iparosnak, mert annak is szüksége van a műveltségre. 1898-ban A magyar nép múltja és jelene c. munkáján látott napvilágot. 10 év alatt 50 könyvet írt. 1877-1929 között mintegy 200 könyve jelent meg. Legtehetségesebben gyermekolvasóhoz tudott szólni, s csaknem a világirodalom legnagyobb ifjúsági írói mellé emelkedett. Hazánkban ő teremtett ifjúsági irodalmat. Előtte csak egy gyermekkönyve volt a magyar ifjúsági irodalomnak: Bezerédj Amália Főri könyve (1836).

Benedek Elek mintegy 100 mesekönyvét részint népmesékből állította össze, részben maga találta ki. (Székely tündérvilág, Székely népmesék.) A nagy mesemondó angol, német mesekönyvekből is vett át, Grimm meséit két változatban adta ki, az Ezeregyéjszaka meséit egy kötetben. Legnagyobb szabású külföldi mesegyűjtőmunkája a Csodalámpa c. sorozat, melyben arab, latin, török, zsidó, japán stb. meséket közöl. Mintegy 50 kötetnyi angol mesegyűjtőmunkából dolgozott, a Pancsántra meséit pedig németből fordította. Szabadon fordított, alkalmazkodva a magyar gyermek képzetvilágához. A szórakoztató és nevelési szempontokat mesterien szőtte egybe. Nagy, 5 kötetes mesegyűjtőmunkájában, a Magyar mese- és mondavilágban bontakozott ki valódiában meseírói tehetsége (1896). A magyar népmesekincs egészével akarta az ifjúságot megajándékozni. Első nagy népmesegyűjtőmunkánk ez a mű, hűen megőrizte a népmesei jellegét. Eredeti mesekönyvei közül Apa meséi c. első gyermekkönyvével kapcsolatban írja: „Nem követtem soha azoknak a gyermekkönyvíróknak példáját, akik erős megfélemlítéssel vélik a gyermekben felkelteni a jobb erkölcsöket.” A mesék hatását kislán próbálta ki. Saját meséi közül az Öcsike-mesék is népszerűekké váltak.

Megbízásból írta a Történelmi olvasmányokat, de túlságosan Habsburg-ellenesnek találva, kivonták a forgalomból. A nagyközönség számára készült 1898-ban a Magyar nép múltja és jelene c. munkája. A föld népének történetét írta meg benne, a parasztét. A levéltári kutatásokra épült mű 2 kötetből áll. A szolgaságban a szabadság (1848-ig) c. kötetben, ha nem is forradalmi felfogásban, de feltárta a parasztság minden sérelmét és nyomorát. Ugyancsak a nagyközönségnek szánta Nagy magyarok élete c. történelmi arcképsorozatát. Ehhez a munkához kapcsolódik a Híres erdélyi magyarok c. életrajzsorozat. Ifjúsági regényeinek legnagyobb része ún. leányregény (Katalin, Uzoni Margit). Alakjait az író az életből merítette. Zsuzsika könyve egy fiatal lány naplója. Anikó regénye a legszalonosabb leányregényei között. Benedek Elek ismerte a női lelket, megvolt a véleménye a nőnek a társadalomban ott megillető helyzetéről. A fiúk számára írta az Oh, szép ifjúságom c. diaktörténetet, melynek főleg művelődéstörténeti ize van.

Benedek Elek lírai költeményeit a Kisbáconi versek c. kötetben gyűjtötte össze. Lírai költészetünk fejlődésének szempontjából jelentéktelen ugyan, csak a költő egyéniségének alakulására vet némi fényt. Verseinek ihletői: a család, a nép s a természet szeretete. Az Öreg faültető éneke c. versében az önzetlen munka jelképe a faültetés. Elülteti az öreg a fát, munkája, neveli, pedig lehet, hogy ő már gyümölcsöt nem élvezi: „Mindégy, te csak ragyogj, segélj nekem, A zord szelet kergesd a messzeségnek. Mi hasznom benne, én nem kérdezem, Csak ültetek a jövő nemzedéknek.” Ez volt Benedek Elek életének értelme is. Elbeszéléseinek, tárcáinak nagy része újságokban jelent meg, majd könyv alakban is kiadta. Témáinak tekintélyes részét a székely nép életéből, falusi élményeiből merítette, s talán Mikszáthon és Móra Ferencen kívül senki sem írt annyit családjáról, mint ő. (Történet a gyermekszobából.) Az Ország-Világ krónikáiban felemelte szavát a társadalom fonákosságai ellen. Regényeiben (A kollektor, Huszár Anna) sok az idealizmus. Élete utolsó éveit a Cimbora c. gyermeklapja töltötte ki. Ez a lap sehonnán nem kapott támogatást, Benedek volt az egész szerkesztőség. A lap 1927-ben megszűnt. Benedek Elek fáradhatatlanul munkálkodott a fiatal erdélyi irodalom fejlődésének érdekében is.

1929. augusztus 17-én érte utól a halál. Tamási Áron mondta róla: „Hős volt, igaz és bátor, ennek a földnek szemünk előtti vértanúja, testvére a régieknek, Apáczinak, Mikos Kelemennek, a keveseknek, az örök-ké élőknek”

A Bocskai tér és a Fürst Sándor u. között találjuk a Benedek Elek teret.

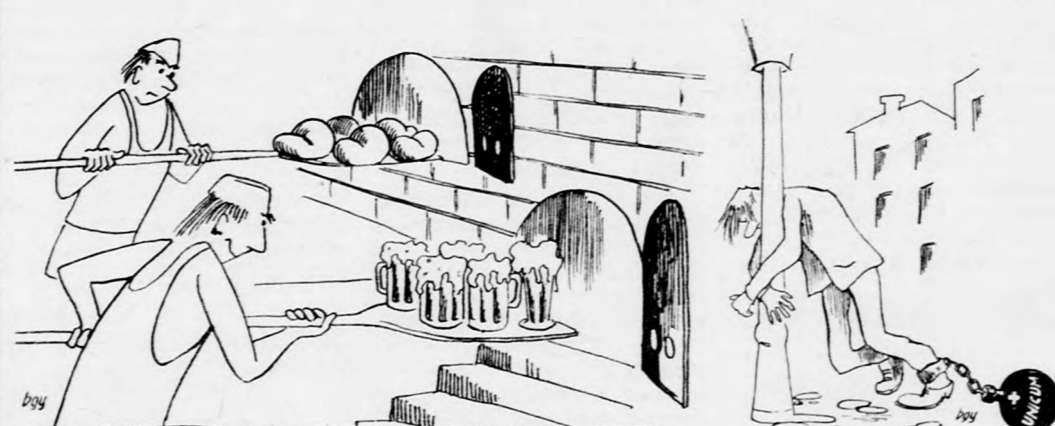
Dr. Nyakas László

BODNÁR GYULA KARIKATÚRAI

„Önmentő készülék — iszákosoknak

Bosszú

„Folyékony kenyér”

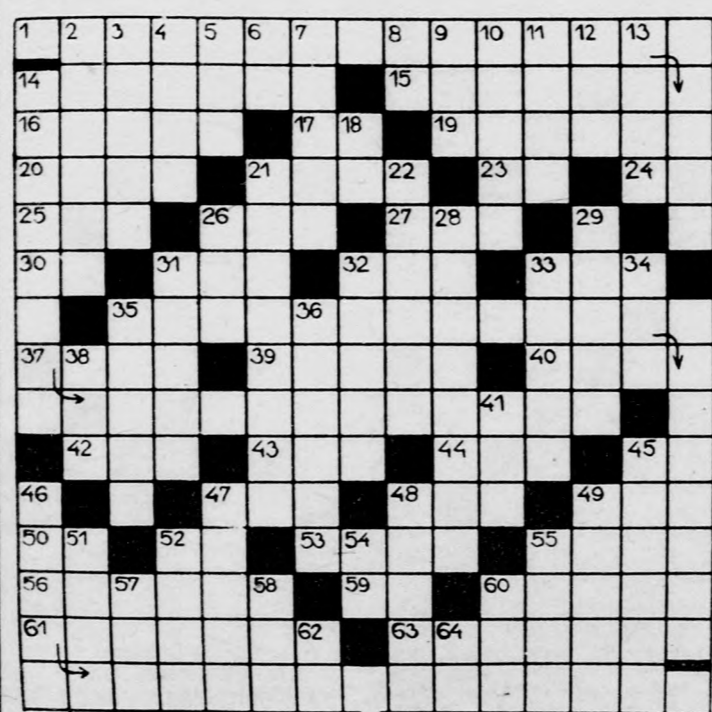
Súlytöbblet

KERESZTREJTVEŇY

HÓ

VIZSZINTES: 1. Idézet Nemes Nagy Ágnes: Hó című verséből. (Zárt betűk: C, N, A, Ó.) 14. Külföldi márkájú gyűjtőgyűjtője. 15. A leszálló karját nyújtja. 16. Tüzet szüntet. 17. Bácsi vidékiesen. 19. „A világ...” — Mount Everest. 20. Bauxitbányájáról ismert község a Dunántúlon. 21. Helyez. 23. Tiltószócika. 24. Számnév. 25. Község Baranya megyében. 26. A Visztula mellékfolyója Lengyelországban. 27. Az egyik német névelő fordítva. 30. Francia és olasz névelő. 31. Két, háromvegyértékű nitrogénből álló gyökessoport. 32. Törött radír! 33. Rag és község. 35. Az idézet második sora. (Zárt betűk: L, L, R, 37. ...-földre esküszik. 39. Francia festő és grafikus, a modern festészet egyik úttörője. 40. Milyen rövidebb alakja. 42. Számnév és névelő. 43. Horony. 44. Dél-afrikai holland telepes. 45. Perui gépjárművek jelzése. 47. Ismert francia filmszínész (Marie-José). 48. Használja a fogait. 49. Költői indulatszó. 50. Nem tegnap. 52. A tantál vegyjele. 53. Amely helyen. 55. Ma már egyre jobban hasonlít a városhoz. 56. Útjára bocsátó. 59. Védelmes. 60. Restell. 61. Villa. 63. Átir.

FÜGGŐLEGES: 2. Konyhakerti növény. 3. Pusztaság névelővel. 4. A dátumot megelőző szó. 5. Női énekhang. 6. Liechtensteini gépkocsi jelzése. 7. Kossuth-díjas filmoperatőr (István, 1902-58). 8. Fordított kettős mássalhangzó. 9. OET. 10. Ingmar Bergman egyik sikeresen rendezett darabja. 11. Ügylet. 12. Kor, franciául (AGE). 13. Elhagyja a benti helyét, némi költői zamattal. 14. Az idézet befejező része. (Zárt betűk: L, S, V.) 18. Földet forgat. 21. Az itteni ókori görög színház romjait Csontváry is megfestette. 22. Több százból sodrott, kötőszere való anyag. 26. Kelmét készit. 28. Régen nagy nyári multság volt falun. 29. Dél-indiai, dravida nyelvű, barna bőrű nép. 31. Leereszkedő jóindulat, névelővel. 32. Ritka férfinév. 33. Az egyik legregőbb város Belgiumban. 34. Főzeléknövény. 35. Mesés, mitikus történet, névelővel. 36. Idegen állam fizetőeszköze. 38. Össze-vissza meg! 41. Halkan mond. 45. Kossuth-díjas operaénekes volt, hátul személyneve kezdőbetűjével. 46. A vers harmadik sora. (Zárt betűk: A, T, K, N.) 47. Tartomány Dél-Afrikában. 48. Fába, kőbe metszett feljegyzés. 49. Német szociáldemokrata politikus volt (Hugo, 1863-1919). 51. Gyermekes nő. 52. A gyorsírás állítólagos feltalálója. 54. Csapadék. 55. ...sav - naftalinból előállított fehér kristályos anyag. 57. Község Komárom megyében. 58. Gól betűi keverve. 60. AMÉ. 62. Döntetlen eredmény. 64. A szélein tesz!

N. B.
Beküldési határidő december 17.

Bélyeggyűjtőknek

1979

Lassan összegezzük az év filatelistai eseményeit. 76 újdonságot ad ki a posta, ezekért 28,40 forint névértéket és 1,50 felárat kell fizetni, beleértve a decemberi kiadásokat is. A múlt esztendőnél (61 címlet) sűrűbben érkeztek a bélyegek és emelkedett a névérték (23 forint plusz 2 forint felár). A postal bélyegkiadási irányelvek évről évre kevesebb és kisebb névértékű újdonságokat irányoznak elő, az idei növekedést nyomdatechnikai problémák okozták. A múlt év végére tervezett kiadások ugyanis nem készültek el időre. A csekély többletért a gyűjtőket sokszorosan kárpótolta, hogy számos, kedvelt témájú új kiadás került az albumokba, és a példányszám fokozatos csökkenése az érték megszilárdulásához vezetett. Több kiadvány fiatal tervezők alkotása, néhányan most először jelentek meg bélyegen. Munkájuk színesíti, változatosabbá teszi 1979. sorozatát. Az érdeklődők zöme mégis a hagyományos stílust keresik a bélyegképeken, szinte csak ilyenek kaptak szavazatokat a legszebb bélyeg kiállítására tartott filatelistai népszavazáson.

Eredményes évet zárt a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége is. Hazai kiállítások szervezése, nemzetközi bemutatókon való részvétel, szakkönyvek kiadása stb. tartalmassá tették a filateli életet. A minden eddiginél nagyobb kereskedelmi forgalom is a bélyegeink iránti hazai és külföldi érdeklődés fokozódását bizonyítja.

Nem emel árat

A hirdetésekben a mindennapok gondja ár. Külföldi szakkalpból idézünk egy ajánlatot: Nagyon olcsón szállított iráni bélyegeket, nem változtatom meg áraitam és nem számítok fel sem szállítási, sem csomagolási költséget. Hatalmas készletemet kiárusítom néhány hónapra belül, mert — mint keresztény — elhagynom az országot. Az árut csak megérkezés után kell kifizetni.

Tisztaság — egészség

Az első filatelisták csak a postai feladattal teljesített, tehát a levélen használt bélyeget tartották gyűjtésre méltónak. Azóta megváltozott a viszonyok köze, a bélyegző szerepe mégis jelentős maradt. A hirdető és az alkalmi pecsételések rajza néhány vonallal fontos kérdésekre mutat rá. Hazánkban ezt az eszközt alig használják fel, érdemes szólni viszont a francia postai bélyegzőről, amelyekben megcsillan a gall szellemesség. „Tisztaság mindenütt!” — hangzik a jelző a sörprögető macska szájából. Akkor már lizza a cica is, amikor terjedelmes, haszontalan tárgyak díjtalan elszállításának telefonszámát közli. Vidáman szalad viszont a szemétkosár felé, mellesé lábával papírt löbölve és így figyelmeztet, hogy ne személteljünk. A kutyákkal azonban sok a baj. Ezért sok párizsi posta bélyegzőjén egy dakli farkából kialakított nyíl tanítja a négylábakat, hogy a járda mellé, az úttest szélére vezessék el dolgukat. Így lesz „tisztá járda, tiszta város.” Pecsétek tolmácsolnak meghívást Caenne a lepke- (D) vásárra, vagy Oyonnax városka (talán a világ egyetlen?) fészmúzeumába.

Újdonságok

Emlékpénzeket ábrázolnak Guernsey forgalmi sorozatának 50 penny, 1 és 2 font névértékű zárócímléte. — A Csendes-óceán déli részén fekvő Tokelau-sziget négyértékű sorozata a röghi és kriket játékok népszerűsíti. — Andrea della Bobbia műveit, a firenzei lelencházat díszítő pólyásokat ábrázoló szobrokat mutatja be a vatikáni posta gyermekévi sorozata. — Legenda hírvető lovak, a vaskarú Götz von Berlichingen arcvonással díszítik az NSZK postája 60 pf névértékű bélyegét, Kaandjait Goethe színműve örökítette meg.

OTTE

A család

Mitől család a család? Széle választ fogalmazhatná a kérdésre, s talán aszerint, hogy kinek mily a családi élete — meglehessen eltérőek lehetnének a válaszok. De fogalmazunk inkább kérdések formájában.

Attól család-e a család, hogy egy fődél alatt él a házaspár egy-két vagy több gyermekével?

Formailag valóban család ez még kevés.

Attól család-e a család, hogy közös kasszán vannak a szülők elején, külön tervek el, hogyan gondolkodjanak egész hónapra a fizetésükből?

Ez is hozzátartozik a családi mikroközösség isméréhez, de még ez sem elegendő.

Attól család-e a család, hogy megosztanak örömgondot, hogy törődnek egymással, hogy szeretet dől a cselekedeteiket?

Valahol itt, ezzel kezdődik a család.

Miért az a hosszú esztendő futtatás? Talán azért, ha nemcsak a cikkíróknak, de olvasóknak is módja legyen közben azon gondolkodni, mit tart a család fogalma. Késsé a saját családi életét. Az egyik külföldi példában figyelemre méltó cikk jelent meg a család fogalmának átalakulásáról, s abban szélsőségeket elemeztek. egyik az olasz család volt, a másik a svéd. előbbinél igen szoros a családi kötelék mind a napig. A családok, ha a más tépik-márják is, őstartanak, s nemritkán megküzdésűn védelmezik a más másoktól. A kötötkek nemritkán — főleg de — tragikus következmények is járnak. Ezzel szemben ott áll a svéd „családmodor”, amely lehetőleg leglazább kötelemcsak mert könnyen bontható, hanem mert beélt is ki-ki olyannyira a ga életét éli, hogy a legmészetesebb dolog például egyedül nyaralni, a házastársatval cserélni, szexuális partnereket; gyerekek, amint saját lábára állnak, nem éreznek kötelezettséget a szülővel szemben, s a szülőök jó része is véli, még csak a pusztán deklarációs sem kell belesnial a felnőtt gyermeke életbe.

Hol lehet az a bizonyos arany középut? Vagy pontosabban fogalmazva, mi lehet a társadalomnak a munkaközössége a szocialista társadalomban, amely részben egészsnek, amelyben jó élet.

Változott-e a magyar család az utóbbi évtizedekben? Sokat változott. Megszűntek nők teljes függősége az „eltartó” férfitól, a gyereket is mind hamarabb neveli nagyobb közösség, s kölcsi-anagyi értelemben hamar állnak a saját lábára, még ha ehhez a szülői támogatás jócskán szükséges.

De most csak két kérdés, vagy inkább egy két oldalról: milyen szerepe van a mai magyar családban az anyagi összefüggéseknek, s milyen súlyt kap az emberi kapcsolatok? Kezdjük az előbbivel. Azon, hogy (mint szeret a lágon) általában takarékosabban kell élnünk, mint tük az elmúlt években, jön milyen szerepük mara családban az anyagiaknak. Az egyik legfontosabb társadalmi jelzés, hogy a szülői részle lényegesen többet költ a gyermekeire, m

A család lényege

Mitől család a család? Sokféle választ fogalmazhatnánk a kérdésre, s talán — aszerint, hogy kinek milyen a családi élete — meg lehetőséget elterőkelhetnénk a válaszok. De fogalmazzunk inkább kérdések formájában:

Attól család-e a család, hogy egy földön él a házaspár egy-két vagy több gyermekével?

Formailag valóban család, de ez még kevés.

Attól család-e a család, hogy közös kasszán vannak, hogy a szülők elsejten közösen tervezik el, hogyan gazdálkodjanak egész hónapban a fizetésükből?

Ez is hozzátartozik a családi mikroközösség ismerve-hez, de még ez sem elegendő.

Attól család-e a család, hogy megosztanak örömgondot, hogy törődnek egymással, hogy szeretet diktálja a cselekedeteiket?

Valahol itt, ezzel kezdődik a család.

Miért az a hosszú eszmefuttatás? Talán azért, hogy nemcsak a cikkírónak, de az olvasónak is módja legyen közben azon gondolkodni, mit tart a család fogalma, s kissé a saját családi élete felől. Az egyik külföldi lapban figyelemre méltó cikk jelent meg a család fogalmának átalakulásáról, s abban két szélsőséget elemeztek. Az egyik az olasz családtípus volt, a másik a svéd. Az előbbinél igen szoros a családi kötelék mind a mai napig. A családok, ha egymást tépik-marják is, összetartanak, s nem ritkán mint tuskédsziszó védelmezik egymást másoktól. A kötöttségek nem ritkán — főleg délen — tragikus következményekkel is járnak. Előz szemben ott áll a svéd „családmódel”, a lehető leglazább kötelék, nemcsak mert könnyen felbontható, hanem mert benne élve is ki-ki olyannyira a maga életét éli, hogy a legtermészetesebb dolog például egyedül nyaralni, a házastárs tudtával cserélgetni a szexuális partnereket; s a gyerekek, amint saját lábukra állnak, nem érznek kötelezettséget a szülővel szemben, s a szülők jó része is úgy véli, még csak a pusztá érdeklődésig sem kell beleszólnia a felnőtt gyermeke életébe.

Hol lehet az a bizonyos arany középut? Vagy pontosabban fogalmazva, mi lehet a társadalomnak a mikroközössége a szocialista társadalomban, amely része az egésznek, amelyben jó élni?

Változott-e a magyar család az utóbbi évtizedekben? Sokat változott. Megszűnt a nők teljes függősége az őket „eltartó” férfiaktól, a gyerekeket is mind hamarabb nevelni nagyobb közösség, s erkölcsi-anyagi értelemben is hamar állnak a saját lábukra, még ha ehhez a szülői támogatás jócskán szükséges is.

De most csak két kérdésről, vagy inkább egy kérdéskét oldaláról: milyen szerepe van a mai magyar családban az anyagi összefüggéseknek, s milyen súlyt kapnak az emberi kapcsolatok?

Kezdjük az előbbivel. Túl azon, hogy (mint szerte a világon) általában takarékosabban kell élnünk, mint tettük az elmúlt években, vajon milyen szerepük marad a családban az anyagiaknak? Az egyik legfontosabb társadalmi jelzés, hogy a szülők jelentős része lényegesen többet költ a gyermekére, mint

saját magára. A gyerekeknek ismét új holmi kell? Igaz, kellene nekem is, de hát neki fontosabb, nekem jó lesz a tavalyi is. A gyerekek utazni szeretnek? Inkább mi, szülők, lemondunk az idej nyaralásról, s menjen a gyerekek az osztálytársaival külföldre. Persze hogy a szülő ezt nem érzi lemondásnak, inkább örül a gyermeke örömeinek. De okosan teszi-e?

A fiatalok, amikor saját családot alapítanak, s megpróbálnak a saját — rendszert nem túl magas, hiszen kezdő — fizetésükből megélni, rájönnek, hogy az bizony nem egyszerű dolog.

A fiatal házasságok jó része azért bomlik fel, mert egyszerűen képtelenek vállalni a meg nem szokott terheket.

Egyszer tréfásan mondta egyik kollégám: Én már nem nevelem, csak finanszírozom a gyerekeimet! És itt fordulhatunk a kérdésünk másik, fontos oldalához: milyen szerepe van a családi életben az emberiségnek, a humánumnak, az összetartozásnak, az egymást okosan segítésnek, az emberi tartás formálásának? Az a család, amely ezekre a kérdésekre pozitív választ tud adni a gyakorlatban, az jól felelt.

Hol kezdődik, vagy inkább mikor kezdődik? Ott és akkor, amikor két ember összeházasodik. Akkor válnak gyerekeket, amikor — ha nem is gondok nélkül, de — úgy érzik, hogy örömmel fogadni tudják a kicsit.

A gyermeknek ne rabszolgája, hanem idősebb, tapasztaltabb társa legyen a szülő. Ne csak az örömeiből legyen része a gyermeknek, s mindennek előtt ne csak az okozzon számára örömet, amikor valamit kap. A gyermeket már egészen kicsi korban be kell vonni a családi életébe. Tudjon arról, mit és miért dolgozik anyu és apu. Tudja, hogy mire jut és mire nem jut egyelőre. A szülők szeretetét is abban érezze, hogy minden nap csokit hoznak neki, hanem abban, hogy ember-számba veszik, hogy figyelnek arra, amit mondani akar, hogy beavatják terveikbe, hogy észreveszik, ha valamit jól elvégzett és így tovább, folytathatnánk a gondolat-sort.

Ha a férj-feleség harmonikusan él együtt, a család légköre jó lesz a gyermek számára is. De mitől lesz egy házastársi kapcsolat harmonikus? Szeretet, feltétlen bizalom, egymás megbecsülése, jóértelmű formálása, a másik ember embervoltának tiszteletben tartása. A hűséget sokan csak a szexuális hűség fogalmára szűkítik, pedig az előbb soroltak mind a hűség fogalmához tartoznak.

Hogy egy család boldog család-e, az életet az anyagi méretén múlik. Nem lényegtelen, hogy a felnőtt keresetéből tisztességesen megéljenek, de mégsem ezen múlik, hanem sokkal inkább azon, hogy okosan akarjanak tenni egymásért, szeretettel törődjenek a másikkal, az apa tartsa fontosnak megkérdezni a fiát az élet nagy és legkisebb kérdéseiről, és ugyanígy: a fiú várja ezt az apától, de vegye észre, ha az apa fáradt, vagy ha az anyának a szokottnál több segítségre van szüksége. És az anya törődése se csupán abban merüljön ki, hogy legyen tiszta ruha — legalább ilyen fontos, hogy legyen tiszta gondolat, egymás iránti bizalom, őszinte, becsületes szeretet.

Sárdi Mária

TONHALRECEPTEK

TONHAL PROVANSZI MÓDRÁ

Hozzávalók: 1 fej vöröshagyma, 1 gerezd fokhagyma, 2 evőkanál olaj, 1 evőkanál paradicsompüré, 2 db 20 dkg-os tonhalfilé, 1 evőkanál citromlé, 1 kávéskanál só, kevés bors.

A vöröshagymát és fokhagymát megtisztítjuk, feldaraboljuk és mély serpenyőben olajon üvegesre pároljuk. Majd hozzákeverjük a paradicsompürét. A tonhal-

szleteket bekenjük citrommal, mindkét oldalát sózzuk és borsozzuk. A hagymás, paradicsomos szaftban körülbelül 10 percig sütjük. Körültekint párolt zöldborsót adunk hozzá. A mélyhűtött zöldborsót körülbelül 8 percig pároljuk, majd vajat és apróra vágott petrezselymet keverünk hozzá. Burgonyapürét is adhatunk hozzá köretnek.

RÁNTOTT TONHAL TATÁRSZÓSSZAL

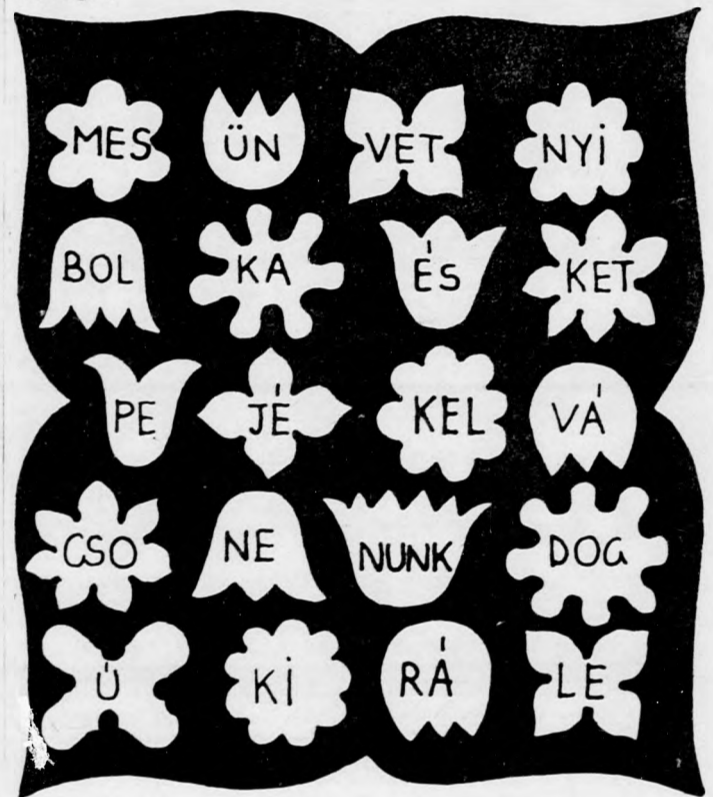
Hozzávalók: 2 db tonhal (20 dekás), 1 kávéskanál só, 1 tojás, 1 evőkanál liszt, 2 evőkanál zsemlemorzsza, 1 evőkanál vaj, 2 citromszelet, 2 evőkanál majonéz, 1 evőkanál tejföl, 1 evőkanál pritamint, 1 evőkanál snidling (apróra vágva) 1 feldarabolt főtt tojás.

A tonhalszeleteket sózzuk és borsozzuk. Majd lisztbe,

felvert tojásba és zsemlemorzsába forgatjuk. A vajat felolvasztjuk és lassú tűzön a halszeleteket mindkét oldalán megsütjük, körülbelül 10 percig. Közben a majonézt tejfellel elkeverjük, hozzákeverjük a pritamint, snidlinget és az apróra vágott főtt tojást. A rántott tonhalat sós vízben főtt burgonyával és a tatárszósszal tálaljuk.

Felirat a süteményen

Ünnepek előtt a pék bácsi kedves meglepetéssel várta vásárlóit. Minden régi vevőjének kis doboz süteményt adott. A különféle virágformájú süteményeken más-más szótag volt csokoládéval felírva, amely összeolvasva a pék bácsi üzenetét tartalmazta. Igen ám, de mi véletlenül összekevertük a sorba rakott kis süteményeket, így is hagyjuk, és most kíváncsian várjuk, vajon meg tudjátok-e fejteni a helyes szöveget.

KISS BENEDEK:

Korong Matyi álma

MESE KOVÁCS MARGIT KERÁMIÁIRA

Ki ne tudná, hogy a világ telis-tele van furcsasággal, kékekkel, zölddel, pírissal, szögletessel meg gömbölyűvel, tegnapokkal meg holnapokkal. A furcsaságok örökös nagy kavargásában föl se tűnne talán, ha most el nem mondanám, hogy volt egyszer — hol volt? hol nem volt? magam sem tudom, de volt bizonyosan, s ha volt: van is, lesz is bizonyára — na ki? na ki? hát egy fiú, Matyinak hívták. De nem holmi hogyishívják-Matyinak ám! Korong Matyi néven ismerte őt, aki csak hallott róla. Azért így, mert pöttöm korra óta édesapja gölőncsér-műhelyében forgolódott, ahol a tálak, csuporok, köcsögök formálódtak, s ahogyan serdült suttókorig: a korongozásnak nem volt nagyobb mestere nála. Édesapja is meglepődéssel látta szorgoskodását. Matyival nem is egy, de két madarat lehetett volna fogatni, úgy örült ennek. Fogott volna ő bizony apja bizalmán buzdulva akár nádíverebet; azért meg hogy kedvére korongozhatott, még tál nádirigót is. A finom tapintású, jól formálódó, sárgás meg kékes, zsíros vagy testes anyagokon kívül különben is a madarakat szerette leginkább, s ezt kétféle módon is ki nyilvánította. Egyszer úgy, hogy míg munkáját végezte, fűtől-dalolt a műhelyben örökösen, hogy örömmel volt hallgatni.

De ez még nem elég: meg is teremtetten agyagból a maga madarát. Egy csodálatosan szép, peckesen sé-

táló pávakakast, amely ugyan énekelni vagy fűtőlüni nemigen tud, de annál inkább énekelnek az emberek róla, mint ahogy Matyi is tette. Még róla szóló legkedvesebb dalának kezdősorát is odairta mellé: „KEK ERDŐBEN, ZÖLD MEZŐBEN SÉTÁL EGY MADÁR”. Mások ezt inkább úgy mondják, hogy „zöld erdőben, zöld mezőben”, de Matyi az acél-erdőre gondolt, mely tudvalevő, hogy kék. S mit gondoltok, miért gondolt az acél-erdőre? Mert ott, az acélfák árnyékában terem a négylevelű vasfű, s tudta, hogy arra neki szüksége lesz. Hozott is a madár, nem is egyet, kettőt, s egyiknek levelével máris megfente jól a csőrét. Ennyiből is gondolni lehet: nem csak a keze volt ügyes, feje is vágott ám erősen Korong Matyinak!

Ha még azt is elmondom, hogy az ormótlan gyűrű agyaghalmot, mely mindig előkészítve állt a műhely szögletében, Kuporgó Földőregapónak képzelte, s véle, ha nem volt a közelben más, hosszasan eltársalgott, — nos, akkor nyugodtan mondhatjuk, hogy valóságos kis bölcselő volt.

Egyik nap is például így kurjongatott Matyi nagy jókedvében, ahogy az agyagkupacból korszónak való darabot szel:

— Földőregapám, Földőregapám, köszönöm neked, hogy élek!

— Igaz szívednek örülök igazán, ne is hagyjon el soha az ének!

REPÜL A KISMADÁR

A hideg idő közeledtével melegebb tájra repül ez a kismadár is. Elhagyja régi otthonát, ezt a szép lombos fát. De vajon a többiek, kis énekes társai hol vannak? Vajon hányra leltetek még a levelek között?

Gyermekalkotások galériája

Képtárban sétálgatva biztos eszetekbe jutott már, hogy milyen jó lenne, ha egyszer a ti festményetek, rajzotok, szobrotok is műzeumba kerülne. Pedig a vágy igen közel van a megvalósuláshoz, nem kell addig várnotok, míg felnőtök. Hisz Magyarországon van egy múzeum, amely a gyerekek képzőművészeti munkáit gyűjti. Úgy hívják: Gyermekalkotások galériája, s Zánkán, a balatoni úttörővárosban található.

Az Úttörőszövetség pályázata lehetőséget kínál arra, hogy munkátok ebbe a képtárba kerüljen. Lehet az alkotás: rajz, festmény (tollrajz, linó- és fametszet, batik, akvarell), kispasztika, relief, mozaik, fémdomborzat, fafaragás, szobor, iparművészeti alkotás. A mérete tetszés szerint választható.

A kötelező téma: bemutatott családot, barátomat. A szabadon választható: az úttörőélet, a KISZ-esekkel és a felnőttekkel való együttműködés során szerzett élmé-

nyek, a környezetvédelem, a természet szépsége, az egészséges életmód.

Alkotásod hatálpján egy kis cédulán tüntesd fel: neved, születésed évét, napját, hónapját, osztályodat, pontos lakcímedet, úttörőcsapatod vagy iskolád, rajztáborod vagy szakkörvezetőd nevét. Művedet az úttörőcsapatodnál vagy a legközelebbi úttörőházban kell benyújtani, ok továbbítják a legjobb alkotásokat 1980. március 1. és 15-e között a balatoni úttörővárosban található.

Külön értékelik a kisdobosokat és az úttörőket. Az országos döntőbe jutók jutalmá zánkai táborozás. De a helyi legjobbakat is szakpróbaigazolással, ajándékokkal jutalmazták.

Ha csak most szeretél tudomást a pályázatról, még mindig van időd elkészíteni pályamunkádat. Milyen jó lenne, ha a te rajzodban, festményedben is gyönyörködnek a zánkai úttörőváros sok ezer hazai és külföldi vendége.

(4)

Kovács Margit: Korongos (Mészáros András fotója — KS)

hallotta rá a Földőreg szavát. Erre Matyi is kibővítette gyorsan kis rigmusát:

— Köszönet neked, Földőregapám, s köszönet szüleim szép szerelmének,

a tejnek, a víznek, a méznek, Nap melegének s a szélnek, köszönöm mindennek s mindenkinek

hahó, hogy élek!

Bővítve érkezett a válasz is:

— Igaz szívednek örülök igazán, s magad, ha nem hagyod, ha kűzdesz igazán:

téged sem hagyhat el, oltalmaz, unokám,

mindig az ének!

nyalost, ma-
hegesztőt, se-
az az EPGEF
u. 10.
el felvezünk
mezőgazda-
és 14 éves be-
segédmunkás-
utóajvító Ipa-
recen, István

lekedési Vát-
tepitő techné-
ék, villányhe-
omossági sze-
pokat parkoló-
Jelentkezés:

akásfenntartó
akással ren-
előt alkalmaz-
kezetek írodá-
sz. alatt.
ményi Zója
stárába mű-
ndelkező rak-
ntkezés a tsz.
an, a munká-
(Hajdúböször-
u. 10.)

akorlattal

rával

előadót

az

AL

RGYÁR.

lagi út 13.

TON

OK.

ag

15.

T:

27.

ben

ositunk.

Ft

Ft

Ft

KEZET,

Debreceni fölény - újpesti győzelem

Újpesti Dózsa—DMVSC 3—2 (2—0)

Nagyerdei Stadion 8000 néző, vezette Pádár.
Újpesti Dózsa: Rothermel — Viczkó, Dunai, Sarlós, Tóth — Jurácsik, Kiss, Schumann — Fazekas, Fekete, Nagy. Edző: Várhidi Pál.
DMVSC: Szabó — Kiss, Garamvölgyi, Szigeti, Halla — Szűcs, Somogyi, Menyhárt — Timár, Feledí, Jankovics. Edző: Telesi Gyula.
Góllövő: Fekete (18. perc), Nagy L. (28. perc), Tóth J. (60. perc), Fekete (62. perc), Kiss (69. perc).
Csere: Szűcs helyett Szigyártó és Rothermel helyett Kollár (mindkettő a szünetben).

Sűrű ködben, a hótól le-
tisztított kemény talaj pá-
lyán került sor a találkozóra.
A DMVSC kezdte a játékot
és az 1. percben Szűcs távoli
lövése kerülte el a jobb alsó
sarkot. Nem sokkal később
Somogyi 30 méteres lövését
védte Rothermel. Erősödtek
a debreceni rohamok, a ven-
dégek védekezésére kényse-
rültek. A 10. percben Somogyi
a balösszekötő helyén tört
előre, egy szép csel után lött,
bombája centiméterekkel ke-
rülte el a jobb alsó sarkot.
Egy perccel később a kitörő
Timár elől tisztázott nehéz
helyzetben az Újpesti Dózsa
kapusa. A 15. percben Fele-
di éles lövése emberről vá-
gódott vissza. A 18. percben
váratlanul vezetést szerzett
az Újpesti Dózsa. Fekete lört
kapura éles szögletre küldött
lövését Szabó szögletre ütötte.
A beívelt labdát a berob-
banó Fekete a kisélekedő ha-
zai védők között közelről a
hálóba vágta. 1—0. A ven-
dégek vezető gólya után folyta-
tódta a hazai támadások, de
ezek csak szögleteket
eredményeztek, a jól tomorú-
ló Dózsa-védelem higgadtan
háritott a nehéz helyzetekben
is. A 26. percben egy újpesti
ellentámadás újabb gólt hoz-
zott. Fekete lött 14 méterről
kapura, Szabó kiűtötte. Ga-
ramvölgyi kisélekedett, a lab-
da Nagy L. elé került, aki 17
méterről lövésre szánta el
magát. A lövés Szabó előtt
megpattant és a bizonytalan-
kodó kapuvédő kezéről a bal
sarkba vágódott. 2—0. A
következő percben két lehe-
tőség is adódott a debreceni
támadók előtt. Előbb Feledí
ugrott ki a védők közül,
azonban a balszélső helyéről
10 méterről küldött lövése
mellészállyt, majd Timár tá-
lalt Szűcs elé, a középpályás
14 méteres bombája a védők-
ről szögletre vágódott. A 30.
percben Menyhárt végzett el
szabadrúgást az újpestiek
térfein a 16-os és az oldal-
vonal közötti területről. A
védők gyűrűjéből Szigeti
emelkedett ki, fejese alig ke-
rülte el a jobb alsó sarkot.
(Rothermel állva maradt,
dermedten nézte a labda út-
ját.) A 36. percben Timár
cselezett, majd ballal lött 16
méterről, Rothermel remek
vetődéssel háritott. (Nagyszé-
rű volt az iram, a DMVSC
szinte kapujához szegezte a
bajnokcsapatot, egymást kö-
vették a veszélyes helyzetek
a Dózsa kapuja előtt, az
eredmény viszont két táma-
dásból elért két góllal 2—0
volt a vendégek javára. Hiá-
ba, ez a futball igazságtalan-
sága, mondták többen a szü-
netben. És igazuk is volt.)

Fordulás után látszott,
hogy a debreceniek nem ad-
ták fel. A DMVSC minden
erőt a támadásra összponto-
sított. A 8. percben Halla
tört előre, beadása után
üggyel-bajjal tisztázták a Dó-
zsa védői. Az 57. percben
szépitett a DMVSC. Janko-
vics ment el a bal oldalán lö-
vészrúg beadásába Tóth be-
lelépett és az újpesti hátvéd
lábaról a bal sarkba vágó-
dott a labda. 2—1. Megjött a
közönség hangja, parázs volt
a hangulat a pályán és a né-
zőtérben, levegőben lögött az
egyenlítő gól. A 60. percben
egy jobboldali szöglet után
Szigeti 14 méterről célozta
meg a kaput, lövése elkerülte
a bal alsó sarkot. (Kollár
már verve volt...) Egymás
után három debreceni szög-
let jelezte a hazaiak fölényét,
de ekkor drámai fordulat kö-
vetkezett. A DMVSC táma-
dott, minden debreceni játé-
kos Szabó kivételével a Dó-
zsa térfelén tartózkodott. Ga-
ramvölgyi vezette a labdát,
azonban belerúgta az egyik
Dózsa-játékosba olyan sze-
rencsétlenül, hogy az a tisztán
álló Fazekas elé pattant. A
csatár megiramodott, teljesen
egyedül tört a kapura. A két-
ségbeesetten visszafutó Ga-

ramvölgyi keresztelni pró-
bált, Fazekas ekkor okosan a
támadást követő Fekete elé
ívelt aki már csak Szabóval
állt szemben. A válogatott
csatár a kapujából kiinduló
Szabó fölött a hálóba emelt.
3—1.

A Dózsa újbóli kétfólos ve-
zetése után sem adták fel a
debreceniek. Támadást tá-
madás után vezettek. A 65.
percben Szigyártó Feledit
ugratta ki, akit buktattak a
kaputól 18 méterre. A sza-
badrúgást Somogyi a sorfal-
ba lötte. Nem sokkal később
Jankovics futott el, beadása
után meleg helyzet adódott a
kapu előtt és végül Tóth a
gólvonalról fejelte vissza a
labdát. A 80. percben Szi-
gyártó emelte kapura Meny-
hárt beadását, Kollár védett.
A 75. percben Jankovics ka-
pott labdát 10 méterre a ka-
putól tiszta helyzetben, de
az egyik védő elhúzta a deb-
receni csatár lábát. Pádár to-
vábbot intett. Egy perccel
később Szigyártó lövését
védte jó érzékkel Kollár. Az
ellentámadás során Kiss cé-
lozta meg a kaput 20 méter-
ről. Szabó azonban a jobb
alsó sarkba szögletre ütötte
a labdát. A 83. percben góllá
érték a debreceni rohamok.
Somogyi ívelt be szögletet.
Kollár kiűtötte a labdát,
Kiss kapura ívelt, Jankovics
fejével megtoldta és a háló-
ba tartó labdát a menteni
akaró újpesti Kiss beljebb
sejítette. 3—2.

A debreceniek óriási erő-
vel rohamoztak, a vendégek
elkeseredetten védekeztek. A
86. percben egy baloldali tá-
madás végén Szigyártó cé-
lozta meg a kaput, labdáját
Kollár kiejtette és Tóth
szögletre mentett Feledí elől.
Az utolsó percben szöglet-
rúgás után Garamvölgyi lött
főle.

Nagyiramú, változatos
mérkőzést láthatott a közö-
nség a nagyerdei stadionban.
A hótól letakarított, de csont-
keményre fagyott pálya ala-
posan próbára tette a két
csapat játékosait. Ráadásul a
találkozó egyes időszakaiban
olyan sűrű volt a köd, hogy
látni is alig lehetett. A mér-
kőzést a nagy lelkesedéssel
játszó DMVSC végigtámadta
és a 90 percből legalább
70-ben a vendégek kapujá-
nak előterében pattogott a
labda. Ennek ellenére a baj-
nokcsapat szerzte meg a
győzelmet, mert taktikailag
érettebb és gólrögzőbb játé-
kot nyújtott. A lila-fehérek
jól megszervezték a védeke-
zésüket és három kontráta-
madásuk három gólt er-
ményezett. Az újpestiek ezen
kívül annak köszönhetik a
győzelmüket, hogy a debre-
ceniek rendre kihagyták
gólhelyzeteiket. A talajhoz
is jobban alkalmazkodtak a
vendégek és a szerencse is
melléjük pártolt ezen a
szombat délutánon. A nagy
lelkesedéssel játszó hazai
csapat nem érdemelt veresé-
get. Méltán tapsolta meg a
közönség a debreceni labda-
rúgókat. Végeredményében
az irreális körülmények, lab-
darúgásra már-már alkalmatlan
időben lejátszott ta-
lálkozó a rutinosabb és sze-
rencsésebb csapat győzött.

A DMVSC-ből Szabó a
második gól előtt hibázott. A
hátvédors tagjainak nem íze-
lt a csúszós kemény talaj,
Kiss játszott közülük a leg-
jobbán. Garamvölgyi a harm-
adik gól előtt súlyos hibát
vétett. Halla jól tartotta Fa-
zekast, de sok rossz átadása
volt. Szigeti nagy területen
mozgott, lövéseivel nem volt
szereplése. A középpályás
sor a második félidőben ját-
szott igazán jól. Menyhárt
volt a legtöbbet játszó, de
nagy területen játszott So-
mogyi is. Szűcsnek nem ment
a játék. Szigyártó lendületet
vitt e sor játékába. A táma-
dósor nehezen boldogult a
keménykötésű újpesti véde-
lemmel. Timárt mozgékony-

Léggárba az újpesti kapu előterében

sága, Jankovicsot veszélyes
beadásai dicsérik. Feleditől
láttunk néhány gól megol-
dást, de a közelharokban
rendre alulmaradt.
Az Újpesti Dózsa védelmére
nagy nyomás hárult. A
közvetlen védelmet dicséri,
hogy kevés megingásuk volt.
Dunai higgadságával Kollár
jó védeásával tűnt ki. A kö-
zéppályás sor védőmunkáját
különösen látta el, különösen
Jurácsik akasztott meg sok
támadást. A támadósból
Feketét kell kiemelnünk, két
góljával döntő érdemeket
szerezett a győzelemben. Na-
gyot mezőny munkája, Fa-
zekast a harmadik gól előtti
helyzetfelismerése dicséri.

F. T.

A tartalék bajnokságban:
DMVSC—Ú. Dózsa 3—2
(2—2).

DMVSC: Gulyás — Mayer,
Lipók, Újváry, Kiss A., —
Sallai, Tóth, Kiss I. — Bartha,
Bodonyi, Nerey. Góllövő:
Bartha (2), Nerey. Jó:
Bartha, Nerey és Mayer.

A labdarúgó NB I. tova-
bi eredményei:
Volán—Bp. Honvéd 2—1
(0—1).

Góllövő: Szepesi 11-esből,
Kovács B., illetve Gyimesi
11-esből.

A Honvéd rengeteg hely-
zetet kihagyott az első fél-
időben és ez megbosszulta
magát. A hazaiak a második
félidőben jobb középpályás
játékkal fordították meg
a mérkőzést.

Székesfehérvári MÁV Elő-
re—MTK—Vas 0—0.
A védelmek mindkét olda-
lon jól zártak, az eredmény
igazságos.

PMSC—Videoton 7—1
(3—0).

Góllövő: Dobány 3 (egyét
11-esből), Dárdai és Nagy
2—2, illetve Szabó.

A Videoton támadott, a
pécseitek lötték a gólokat. A
kontratámadások során a
Videoton védők nem bírtak
a furcsa hazai támadókkal.

Zalaegerszegi TE—Feren-
cváros 3—0 (1—0).

Góllövő: Soós, Szentes,
Antoni (11-esből). Végig a
ZTE irányította a játékot és
ha Zsiborás nem véd nagy-
szerű formában, katasztrófa-
lis vereség érte volna a fő-
városi együttest.

Békéscsaba—Salgótarján
1—1 (1—0).

Góllövő: Csiki (60. perc), ill.
Földi (11-esből). A Salgótar-
ján többet, a Békéscsaba ve-
szélyesebben támadott.

Tatabánya—Dunaujváros
2—0 (1—0).

Góllövő: Hegyi és Csapó.
Nagy küzdelemben nyert a
minden csapatrésztében jobb
Tatabánya.

Vasas—PVSK 2—1 (0—1).

Góllövő: Zombori, Kiss,
illetve Stajer.
Az újonc PVSK csaknem
meglepte a Vasast. A hazaiak
az első félidőben sorra ki-
hagyták a helyzeteket, s amikor
a pécseitek váratlanul
vezetéshez jutottak, kapkodni
kezdték. Sokáig úgy tűnt,
hogy a bajnokság egyik leg-
nagyobb meglepetése szüle-
tik a Fáy utcában. A sorozat-
os Vasas rohamok azonban
felőrölték az igen jó benyo-
mást keltő PVSK erejét, és a
Vasas 7. hazai mérkőzésén is
megszerezte a két pontot.

Rába ETO—Diósgyőr 3—1
(1—0).

Góllövők: Szabó Ottó (2),
Hannich, ill. Fűkő.
Színvonalas, jó mérkőzést
láthatott a győri közönség. A

gólárany a diósgyőriekre hí-
zelgő, mert legalább öt óriási
gólhelyzetet nem értékesít-
ettek a korszertűen, lendüle-
tesen játszó hazaiak.

A BAJNOKSÁG ÁLLÁSA

1. Bp. Honvéd	16 9 4 3	28—19	22
2. Vasas	16 8 5 3	37—25	21
3. FTC	16 7 6 3	33—22	20
4. ZTE	16 6 4 4	27—20	20
5. Videoton	16 8 3 5	33—28	19
6. Tatabánya	16 7 4 5	26—21	18
7. Rába ETO	16 8 2 6	29—28	18
8. Ú. Dózsa	16 7 3 6	35—33	17
9. DMVSC	16 5 6 5	23—20	16
10. MTK—VM	16 5 6 5	26—25	16
11. B.—csaba	16 5 6 5	23—26	16
12. PMSC	16 5 5 6	25—19	15
13. DVTK	16 7 1 8	20—20	15
14. MÁV Előre	16 4 6 6	17—26	14
15. Volán	16 4 4 8	19—31	12
16. D.—újváros	16 3 5 8	21—29	11
17. STC	16 1 8 16	25—30	8
18. PVSK	16 2 4 10	16—35	8

Labdarúgó NB II

D. Kinizsi—Orosháza, Szolnok—DUSE

Téli szünetet követően a
vasárnapi forduló után a lab-
darúgó NB II-ben. Valójában
már ezek az összecsapások is
ráadásnak számítanak, hiszen
a tavaszi idény első forduló-
jából előre hozott találkozók-
kon lépnek pályára ma a más-
odik forduló együttesek.

A D. Kinizsi a visszavágás
reményében fogadja újon-
cársát, az Orosházi MTK csa-
patát. Az őszí rajt az oroshá-
ziak 1—0 arányú győzelmet
hozta — Debrecenben bíznak
abban, hogy most ismét a ha-
zai környezetben mérkőző
gárda szerzi meg a két baj-
nok pontot. Ez egyben azt is
jelentené, hogy a D. Kinizsi
három pontra közelítené meg
a 17. helyezést, s már nem ke-
sőbb helyen álló Orosházát. A
seregajtókos csoportja: 13.
Szabó SE 18, 14. Miskolc 18,
15. D. Universitas 18, 16. Ózd
18, 17. Orosháza 18, 18. Asz-
talos SE 11, 19. Papp SE 11,
20. D. Kinizsi 11 pont.

Molnár János edző, az élel-
mezésiek szakvezetője meg
nem jelölte ki a pályára lépő
kezdő csapatot. Valószínűleg
a Vágóhid utcai sporttelep
lakpályáján rendezik a mér-
kőzést.
D. Kinizsi—Orosháza. Deb-

Nemzetközi ifjúsági válogatott jégkorongmérkőzés Debrecenben

Románia—Magyarország 8—2 (2—1, 3—1, 3—0)

Szombaton délután a
DMVSC nagyerdei műjégpá-
lyáján 200 érdeklődő előtt
Schell, Teffalusi, Mezei játé-
ktevezetők biráskodásával ke-
rült sor a Románia—Magyar-
ország nemzetközi ifjúsági
jégkorong-válogatott mérkő-
zésre.

A találkozót során a román
fiatalok 8—2 arányban bizto-
san győztek.

A román válogatott hosszú
utazás után érkezett meg Deb-
recenbe, Csíkszeredáról, ahol
egyhetes táborozásn voltak.
A magyar fiatalok szombaton
délelőtt a fővárosból
utaztak a mérkőzésre. Már az
első harmadban látszott,
hogy a román együttes job-
ban, gyorsabban korcsolyázik,
igaz hónapok óta edzésben
vannak a játékosok. A mag-
yar válogatott játékosain ki-
tűzőzött a megfelelő edzés-
hiány. Az ötödik percben a
románok egymás után két
gólt ütöttek, melyre a 8. per-

ben született meg a válasz
(2—1). A második harmad-
ban ismét két román gól szü-
letett, melyre büntetőből vá-
laszoltak a magyar korong-
ozók, de a 38. percben a ven-
dégek tovább növelték elő-
nyüket (5—2). A harmadik
harmadban a magyar játéko-
sok kiűtköztek a faramság
jelei, a román sportolók ural-
ták a mezőnyt, fölényben ját-
szottak és háromszor góllal
fejezték be támadásaikat
(8—2).

A román csapatból 10, a
magyar együttesből 12 perct
ültek a játékosok a büntető-
padon.

Góllövők: Gertzay 3, Neagu
2, Bejan, Dimitrache, Jama-
tate, illetve Ladányi és An-
csin (büntetőből).

Jók: Dimitrache, Gertzay,
Búzás, illetve Ancsin és Ko-
vács.

A két válogatott ma, vasár-
nap délután a fővárosban
visszavágó mérkőzést játszik.

Újrátjátszák a Hajdúszoboszló— Hajdú Vasas mérkőzést

A megyei labdarúgó-bajnok-
ságban november 18-án Hajdú-
szoboszlón a Bocskai 3—2-re győ-
zött a Hajdú Vasas ellen. A tég-
lasiak megóvták a mérkőzést, a
szoboszlói Mezei A. jogtalan
johiszemű — szerepeltetése miatt
A fegyelmi bizottság az óvást el-
utasította. Fellebbezés folytán az
ügy a megyei labdarúgó-szövete-
ség elnöksége elé került.

Az elnökség a fellebbezésnek
helyt adott és az első mérkőzés
eredményét megsemmisítette, s a
találkozó újrátjátszását rendelte
el. Megpendig 1980. február 24-én
délután 2 óratól, Hajdúszoboszló-
n.

Másik fellebbezési ügyet is tár-
gyalt a megyei labdarúgó-szö-
vetség elnöksége, melyet Vaszi-
ko István balmazújvárosi játékos
nyújtott be, akit november 25-én
átékezetesítésért kiállítottak,
majd három bajnoki mérkőzésen
való szereplésétől eltiltottak. Az
új határozat: Vaszi-ko három sor-
ron következő MNK- illetve
bajnoki mérkőzésen nem szere-
pelhet.

A Hajdúszoboszló—Hajdú Va-
sas és a Nyíradony—Egyek mér-
kőzésekkel kapcsolatos változá-
sok folytán a megyei labdarúgó-
bajnokságban most a következő
a helyzet:
1. Balmazújváros 17 15 0 2 62—19 30
2. H.—bőszörmény 17 12 4 1 61—11 28
3. Nádudvar 17 11 2 4 44—20 24
4. PMAV 17 10 3 4 53—25 23
5. H.—szoboszló 16 9 4 3 49—15 22
6. DUSE 17 9 4 4 42—19 22
7. Derecske 17 8 4 5 26—19 20
8. Hajdú Vasas 16 7 6 3 23—19 20
9. D. Volán 17 7 5 5 32—23 19
10. S.-udvari 17 7 5 5 36—30 19
11. Hajdúnánás 17 5 4 8 23—37 14
12. Nyíradony 17 4 4 9 21—33 12
13. Hajdúdorog 17 4 3 10 21—53 11
14. Létavértes 17 5 0 12 28—40 10
15. K.-apáti* 17 4 2 11 20—38 9
16. Báránd 17 3 12 9—63 7
17. Kaba 17 2 13 19—53 6
18. Egyek* 17 3 11 30—67 6

Megjegyzés: a *-gal jelölt csa-
patoktól egy-egy pont levonva.

Mai sportműsor

Birkózás
DMVSC Vágóhid utcai birkózó-
terme, 9 óra: Országos serdülő
szabadfogású csapatbajnokság.

Labdarúgás
Vágóhid utcai sporttelep (volt
DVSC-pálya), 13 óra: Debreceni
Kinizsi—Orosháza MTK (Dorosz-
mai), NB II-es bajnoki mérkő-
zés.

Tömegsport
Nagyerdei stadion északi kapu-
ja (kemping felől), 10 óra: Misa-
futás, kocogverseny. Nevezés 9
órától.

Sorokban

A tenisz Davis Kupa idei dön-
téjében az első nap után az
Egyesült Államok 2:0 arányban
vezet Olaszország ellen.

Az NDK nemzetközi férfi ké-
zilabdatornáján Magyarország
vereséget szenvedett a vendég-
látók B csapatától, majd 20—20
arányú döntetlent ért el Cseh-
szlovákia ellen. A harmadik for-
duló után: 1. NDK 6, 2. NDK B
4, 3. Magyarország 3, 4. Csehszo-
váchia 3, 5. Lengyelország 2, 6.
Románia 0 ponttal.

Elnökségi értekezletet tart de-
cember 18-án, kedden délután 5
órákor a hajdú-bihari ökölvívó-
szövetség. A megbeszélésre vala-
mennyi szakbizottsági tagot és
aktívait meghívták a megyei
sportivital tanácsstermébe.

Az I. ifjúsági ökölvívó-világ-
bajnokságon légsúlyban Várad
bolgár, könnyűsúlyban Kottán
szovjet sportolótól szenvedett
pontoszoros vereséget — mindket-
ten bronzérmesek lettek.

Az országos férfi sakkbajnok-
ság első csoportja: Pintér 10, Hazai
9,5 (1), Lukács 9, Vadász 8, Fara-
gó 7,5 (1), Forintos 7 (1) pont.

Lengyelországban, nemzetközi
női kézilabdatornán Magyaror-
szág 25—21 arányú vereséget
szedett az NDK együttesétől.

NAPLÓ-SZAVAZÁS

Az év sportolói

A Hajdú-bihari Napló sportrovata az elmúlt évhez hason-
lóan az idén is a sportszerű közönségre bízva megynék leg-
jobb sportolójának megválasztását. A szurkolók az év leg-
jobb Hajdú-Bihari megyei férfi, női sportolójára, valamint
legjobb csapatára szavazhatnak.

A szavazatokat levelezőúton vagy a Napló következő szá-
maiban megjelenő szavazólap kitöltésével juttassák el az
alábbi címre: Haj

Úttörőmozgalom és szülői ház, pályaválasztás

A Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei Bizottsága a Hajdú-Bihar megyei Tanács művelődésügyi osztályával együttműködve december 15-én rendezte meg az általános iskolai szülői munkaközösségek elnökeinek tájékoztatóját. A rendezvényre Debrecenben, a megyei művelődési központ konferenciatermében került sor.

Az általános iskolás korúak pályaválasztásának, pályairányításának tapasztala-

tairól, feladatairól dr. Sütő Sándor, a Pályaválasztási Tanácsadó Intézet igazgatója beszélt. Kovács András megyei úttörőelnök az úttörőmozgalom és a szülői ház kapcsolatának időszerű kérdéseiről tartott tájékoztatót a VII. országos úttörővezetői konferencia határozatait és a VII. országos úttörőparlament ajánlásai alapján.

Végül a két témakörrel foglaltatott tartottak.

Korunk Valósága megyei döntő

Tizenöt csapat jutott a Korunk Valósága megyei döntőjébe. Ma, vasárnap 9 órakor rendezik a Bartók Teremben a döntőbe jutott csapatok vetélkedőjét, amelyet a Korunk Valósága mozgalom 1979. évi pályázatának díjkiosztó ünnepsége követ.

Elhunyt Homoki Nagy István

Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy életének 66. évében elhunyt Homoki Nagy István Kossuth-díjas filmrendező, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze. Homoki Nagy István a magyar természetfilm egyik megalkotója, nemzetközileg is nagy elismeréssel övezett kitűnő mestere volt, akinek alkotásai, így a Vadvízország, a Gyöngyvirágtól lombhullásig, a Cimborák, a Hegyen-völgyön — hazánkban és külföldön millióknak nyújtottak értékes ismereteket és művészi élményeket.

Homoki Nagy István temetéséről később történik intézkedés.

A Kulturális Minisztérium Filmfőigazgatósága Magyar Film- és Televízióművészek Szövetsége és a Magyar Filmgyártó Vállalat

„Hogyan működtethető tűzveszélyes berendezés?”

Ehhez hasonló kérdéseket tett fel a játékezőtől azon a szemleli vetélkedőn, melyet a debreceni megyei-járású Tűzoltóparancsnokság szervezett.

Szombaton, december 15-én délelőtt a Hajdú-Bihar megyei Állami Építőipari Vállalat székházának nagyszobájában rendezték meg a vetélkedőt. A megjelentek a versenyre két feladatsorból álló pályázatot. Két feladatsort Debrecen város helyismeretéből, illetve az évi politikai eseményekhez kapcsolódó kérdésekből állt. Nyolc feladat — melyek között rejtvény és totó egyaránt szerepelt —, pedig kimondottan

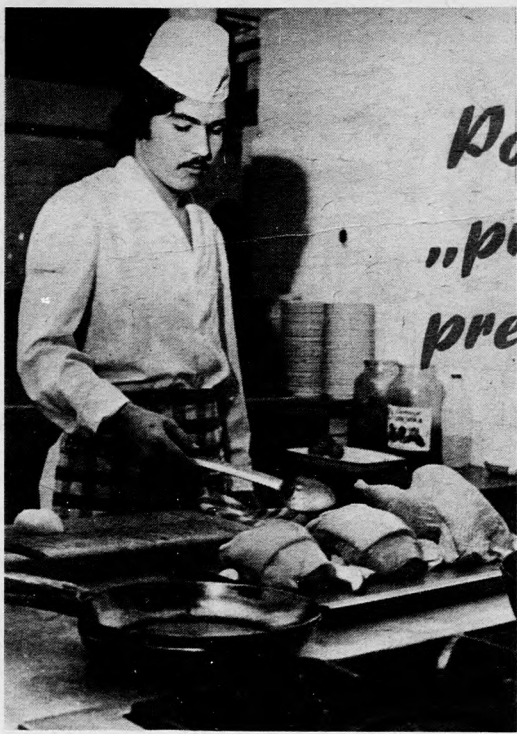
a tűzvédelmi szabályokra, előírásokra, a tűzoltás, tűzveszély-elhárítás tennivalóira vonatkozott.

Az asztaloknál lázas munka folyt, a kihúzott kérdésekre, vagy a feladatlapokra a csapatok minden tagja gyorsan pontosan próbált válaszolni, nem mentesen a vitától sem. A megszülető válaszok után feszülten várták a zsüri értékelését, hány pontot kaptak, és időnként felcsattant az öröm is, ha „szépen” alakult a pontszám.

Ezt a vetélkedőt azzal a céllal rendezték, hogy a vállalati dolgozók a tűzvédelmi ismereteket játékos formában is elsajátíthassák, illetve ilyen formában adjanak számot tudásukról, valamint hogy ezzel a vetélkedővel is tudatosítsák a tűzvédelem gazdasági és erkölcsi vonatkozásait.

... VISZONT MINDEN KERÉKÜNK MEGVAN!

(Fotó: Iklódy)

Pompás „pulyka-premier”

Füredi László puhítja, izesíti a pulykamellet

A Gambrinus étterem debreceni göngyölt pulykával készült az ünnepekre. Az új étel, Gál Sándor főszakács receptje, sikeresen mutatkozott be az alföldi megyék nemrég Szegeden rendezett versenyén: A pulykapremier pompásan sikerült. A füstölt szalonnával és debreceni kolbással izesített, omlettel töltött göngyölt pulykamell első díjat nyert a Csongrád kupán.

— Általában hét-nyolc féle pulykamellből készült étel szerepel az étlapunkon — mondja Németh Attila, aki több mint tíz éve vezeti az akkor újra megnyitott, patinás vendéglőt.

— Van aki keményen szereti a pulykát, mi puhára pároljuk a pulykamell fehér húst és májjal vagy sajttal, tojással töltve, különböző módokon rántva, finom körettel tálaljuk. Ez a Gambrinus különlegessége. Meg kell mondanom, hogy

nemcsak a jóízű étellekkel, hanem néhány hete elviselhetőre csökkentett árakkal is igyekszünk kedves vendégeink kedvében járni — hangsúlyozza a főnök. Szavai egy régi-vendéglős dinasztia tagjának tapasztalatait, szakmáseretét tükrözik.

Mi Gál Sándor javaslatára a sajttal töltött pulykamellet kóstoltuk meg. Pikáns ízű, finom és laktató étel. Ha valaki az aranyvasárnapi vásárlások után vagy valamelyik ünnepnapon betér a Gambrinusba, hogy megebédeljen és megkerdezi a főszakácsot, a pulykaétel mesterét, hogy neki melyik a kedvenc étel, akkor ugyancsak meglepődhet. Gál Sándor ugyanis, aki szintén az első naptól fogva tagja a vezető stábnak, azt válaszolja: „Az én kedvencem az a töltött káposzta, amit a feleségem főz otthon.”

(bajai)

Mehet a pulykaremek. A séf, Gál Sándor nagy gondal ügyel az izekre és a formákra. A többi már Sebők Erzsébet felszolgáló dolga (Fotó: Kőszeghy György)

SZÍNHÁZ • TV

Műv. központ:
Ma 7-ór Kazimir és Karolin (csak 16 éven felülieknek!), Csokonai-b.
Hungária:
Ma 7-ór Szereltem, ó! Szentpétery-b.
Stúdiószínház:
Hétén 8-ór Arva Bethlen Kata.

TV

BUDAPEST, 1. MŰSOR
8.04 Műsorismertetés. 8.05 Idősebbek is elkezdhettek... Tévétorna. 8.10-9.15 Mindenki iskolája (ism.). 9.15 Óvodások film-műsora. Kistűz-összeállítás. 9.45 Kézilabdásul. Egyéni és csapatvédekezés. 10.00 Mozdulj! 11.00 Hírek. 11.05 Egészségünkért. Az Országos Egészségvédelmi Intézet műsora. 11.15 Sűsű, a sárkány. Zenés bábfilm (ism.). 12.15-12.40 Reklám. 14.03 Műsorismertetés. 14.05 A popvilág csillagai: A Manfred Mann's Earth Band stúdiókoncertje. 14.35 Pedagógusok fóruma. 15.10 Róza Sándor. Tévétörzsorozat, VII. rész (ism.). 16.15 Reklám. 16.25 Izvestijja Kupa. Szovjetunió-Svédország jégkorongmérkőzés. 17.45 „Aki dudás akar lenni...”. Fialtalok népzenei műsora. 18.00 Műsorainkat ajánljuk. 18.25 Reklám. 18.35 A Közönségszolgálat tájékoztatója. 18.40 Idősebbek is elkezdhettek... Tévétorna. 18.45 Esti mese. 19.00 A hét. 20.00 Hírek. 20.05 Furcsa hazatérés. Amerikai film. 21.20 Sport hírek. 21.30 Kapcsolat... Tár-sajáték. 22.00 Hírek.

POZSONY, 1. MŰSOR
8.00 Hírek. 8.05 Kicsiny műsora. 8.20 Leest a felhőkből.

8.50 A mosoly morzsája. Tévétörténet gyerekeknek. 9.45 Miskin sebész. Szovjet tévésorozat (befejező rész). 10.55 Csehszlovákia-Kanada jégkorongmérkőzés. Moszkvából. 13.20 Híradó. 13.50 Látogatás a klubban. 14.30 Műsorajánlat. 14.50 A világ nagy cirkuszai. 15.25 Szovjetunió-Svédország jégkorongmérkőzés. 17.55 Csillár. Komédia. 18.40 Esti mese. 19.00 Tv-híradó. 19.30 Vers. 19.35 Hogyan szerveztem meg Amerikát? Olasz film. 21.30 Sport hírek. 21.55 Zenés műsor. 22.35 Dokumentumfilm. 23.00 Úszóverseny, felvételről. 23.45 Hírek.

POZSONY, 2. MŰSOR
15.25 Versek és dalok. 16.25 A nap, amely nem hal meg. Szépirodalmi műsor. 17.00 Puccini-operaműsora. 19.05 Pedagógusok műsora. 19.30 Svéd dokumentumfilm Fidel Castróról. 21.00 Zenés műsor. 21.20 Zéman órnagy. 22.30 Tv-híradó.

BUKAREST
7.45 Torna. 8.35 Dick Turpin. Folytatásos gyermekfilm. 9.00 A falu életéből. 12.05 Vasárnapi album. 16.50 Zord idők. Folytatásos film utolsó epizódja. 17.40 A képernyő a kicsinyké. 18.00 Tv-híradó. 18.25 Zenés-táncos műsor. 19.10 Korda Sándor filmje: VIII. Henrik élete. 20.35 Tv-híradó.

A NYÍREGYHÁZI RÁDIÓ MŰSORA
17.00 Vasárnapi jegyzet. 17.05 Előzetes a jövő heti zenei műsorából. 17.20 Kislányok muzikálképe (ism.). 17.50 A stúdió új zenei felvételeiből. 18.00-18.30 Sportról sportra, zenél.

HÍREK

1979. december 16., vasárnap
Etelka napja
A Nap két 7.25 órakor nyugszik 15.53 órakor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS:
Nyugat felől időkény feloszakadó felhőzet, elsősorban, főként keleten ónos eső, eső várható. A délnyugati, nyugati szél megélénkül, vasárnap többfelé megerősödik és északnyugatra fordul. Legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap: általában plusz 3, plusz 8 fok között.

LOTTÓNYEREMÉNYEK.
Az 50. játékhetén ötállalatos szelvény nem volt, a négyesek (32 darab) 228 347 forintot érnek; három találat 4088 fogadónak volt, a szelvényekre 894 forintot fizettek; a 141 640 darab kétállalatos egyenként 30 forintot ér.

ÚJ LÉTESÍTMÉNYEK. Az utóbbi négy évben Teglason autókészítő-üzem építését, műszaki és mezőgazdasági bolt, vegyesbolt nyílt. A vendéglő bővítése most van folyamatban. Hajdúhadházon új étterem építését kezdték meg — hangzott el a Hajdúhadházi-téglási Egyesült AFÉSZ küldöttgyűlésén.

VETÉLKEDŐSOROZAT. Fennállásának egyik legnagyobb szabású rendezvényét hirdette meg a Magyar Honvédelmi Szövetség: „35 év szabad hazában” címmel vetélkedősorozatot szerveznek a jövő évben.

Pál és Paula

Paula: — Haragszom magára Pál! Maga ígért nekem egy könyvet, és azóta sem hozta el.
Pál: — Igaza van. Kötelességem máris teljesítem, csak mondja meg, melyik könyvet ígérték magának.
Paula: — Hát ez az. Erre már én sem emlékszem.
B. F.

ÚJ ÖNKISZOLGÁLÓ RUHÁZATI SZAKÜZLET nyílik Püspökladányban a Rákóczi utca 17-19. szám alatt december 17-én.

AZ ÁSVÁNYGYŰJTŐK köre december 17-én 18 órakor tartja évadzáró összejövetelét Debrecenben, a megyei művelődési központ Irinyi termében.

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Nyolcvanöt évvel ezelőtt, 1894. december 16-án született Újvidéken, és 72 éves korában, 1966. augusztusában halt meg Budapestben Molnár Erik kommunista politikus, Kossuth-díjas marxista történész, közgazdász, filozófus.

Erteimiségi családból származott. Az első világháborúban az orosz fronton hadifogóságra került; egy távol-keleti hadifogolytáborban 1917 után megismerkedett a szocialista eszmével, s kapcsolatot épített ki a szocialista forradalomért küzdő internacionalistákkal. A szülői ház haladélagos hagyományai, az imperialista háború élményei, társadalomtudományi olvasmányai — mindenekelőtt Marx és Engels művei — érlelték meg forradalmi világnézetét. A Tanácsköztársaság veresége után került haza, s Kecskeméten telepedett le; ekkor fejezte be korábban megkezdett jogi tanulmányait is.

Kezdetben a Szociáldemokrata Párt tagja volt, majd 1928-ban öccsével, Renével együtt bekapcsolódott a KMP illegális munkájába. Sokoldalú tudományos tevékenységet fejtett ki. A felszabadulás után a debreceni ideiglenes kormány forradalmi minisztere, majd különböző posztokon tevékenykedett a kormányban. Tagja volt a párt Központi Bizottságának, s haláláig országgyűlési képviselő. Nagy szerepet vitt a történettudományi kutatások irányításában. Munkáit az érdeklődés széles köre, a kérdésfeltevés és a problémamegoldás erettségére, a marxista elmélet alkotó alkalmazása jellemezte.

AZ ÜGYELETES HÍRSZERKESZTŐ

Szilágyi Gábor
Telefon: 12-144.

ÓRIÁSFENYŐ BUDAPESTRE. Kiválasztották már az úttörők parlamenti fenyőfaünnepségének „főszereplőjét”, az óriásfenyőt, mely a Zirc melletti kis településről, Pálhálsáról kerül majd a Parlamentbe. A mintegy 14 méteres fenyő december 21-én indul útjára.

BESZÉLJÜNK A FOCIRÓL! Ez a címe a Kossuth laktanyában december 19-én 16 órakor kezdődő rendezvénynek. A laktanya vendége dr. Lakat Károly labdarúgó-szövetségi kapitány.

ISMÉT A NYUGATI PÁLYAUDVARON ÁT KÖZLEKEDIK december 18-tól a Balt-Orient expressz. A vonat Berlin felé 13.05 órakor, Bukarest felé 17.35 órakor indul.

CSAK HATÓSÁGI JELZÉSSEL vehetnek részt a közúti forgalomban január 1-től a segédmotoros kerékpárok. Hatósági jelzésként a jármű vázába, vagy adattáblájába beütött, marattott jelzés, „CM” betűk és a motor hengerűrtartalmát jelző köbcentiméterszám szolgál, az ettől eltérő jelzéseket nem fogadják el.

FILMSIKEREK. Új magyar filmeket választottak ki az európai szocialista országok képviselői a számukra rendezett filmvetélti bemutatókon. A legnagyobb sikert az itthon is premiere váró új magyar gyermekfilm, a Palásthy György rendezte Egigérfő árta: Csehszlovákia, Lengyelország, az NDK, Románia és a Szovjetunió moziforgalmazásra, Bulgária pedig a televízió számára vásárolta meg a vetítés jogot.

NAGYBERUHÁZÁS. A Lenin Kohászati Művekben a kombinált acélmű építésénél több hetes előnyre tettek szert az építők, elkészült az új csarnok alapja, s megkezdődött a technológiai szerelés.

Figyelmet az Árpád téren!

Debrecenben, az Árpád tért forgalmi csomópontban befejezéshez közelednek a megrongálódott forgalomirányító berendezés helyreállításai munkái. A forgalomirányító jelzőlámpák próbatüzmozgató KPM Közúti Igazgatóság megkezdte és a próbatüzmozgató eredményétől függően a jelzőlámpák folyamatos üzemeltetésére várhatóan december 17-én kerül sor.

Az igazgatóság kéri a gyalogosokat és a gépjárművezetőket, hogy a próbatüzmozgató alatt az Árpád tért csomópontban fokozott óvatossággal közeledjenek, mert a forgalomirányító berendezés üzeme nem folyamatos és a fénnyelző készülékek jelzőképei is a fentiek miatt gyorsan változhatnak.

Nézőpont

Péntek este Debrecenben is havazott. Az utakat átvilágító villanyfényben szapora sugázzal kavargóttak a laza jégkristályok s kissé irodalmiasan szólva az egész olyan volt, mint mikor a virágzó meggyfákra rázúdul a szél s a földet ellepeli a szirmok szikrázó özőne. (A hasonlat sántasága ellenére is sok egybecsengést sejtet s főleg abban, hogy a dolgok felületét könnyű elfedni tetszetős és szemet kápráztató bevonalattal. De figyelmeztet a különbségre is, miszerint a távolság két féltől az időbeliség, illetve a sorrendiség felől nem cserélhető szerepet, teszi nyilvánvalóvá.) Egy vagy másfél óra alatt aztán a terek is meg a parkok is megfehéredtek s a járdák egyenként szürkület felület némi bársnyit kapott a házfelülgelők nem kis bosszúságára. Azon egyszerű oknál fogva, hogy a dolgok összefüggnek, hogy a valóság sohasem feloldalás. Mindennek megvan a színe és fonákja, a fénye és árnyéka, az öröme és bosszúsága.

Az előbbi hasonló koordinátájában: a tél a tavasznak, a fagy az olvadásnak az ellentéte. Így hát János-párja is nemcsak általában. A gyerekek például alig várja, hogy tél legyen, hogy az áhított hó neccak mesés könyvek lapjaira csábita ábrándozásra. Azt akarja, ha kilép a kora reggel csipős illatúba már is visszavagytázzon, hacsak az erkölyen vagy a pincében örözt szánkóért s az ajándék erekléye mióvtat megmártassa a valóság lehetőségében.

A felnőtt fantázia mássokkal prózaibb. Gondolatainak a szárnyát mindig visszametszi a józan, ság praktikus öllőzárny. Számítást tesz: mivel hideg van, fűtenek kell, plusz kiadás. Később virrad, korábban alkonyodik, többet kell égetni a villanykörteket, pénzbe kerül. Hol olvadoh hol keményszik, az utakat tehát latyakosak, lucskosak, jobban kopik a lábuk: belülről pótolni kell. S aztán még ez, aztán még ez, szóval a helyzet értelmezésében a nézőpontok olykor különválnak, attól függően, hogy mi nagytödik rá a lencséjére.

Szerencsére magartársunk nem ennyire végtelen. Könnyen és hamar feloldódnak abban, am mindennapjaink ember mértékessége s így, ha a hó már visszavilágít a háztetőkről, azért izgulunk, hogy meg is maradjon, ne csak átmeneti egy-két napos vendég legyen. Sokévi tapasztalatunk — sajnos —, hogy a mostani telek jóval következtelenebbek, mint várakozásaink izgalma. Pedig drukkolunk, hogy a karácsonyra szánt szánkók forgalomba kerüljenek, hogy a vetések fakó zöldje tartós paplanhuzatba burkolja magát.